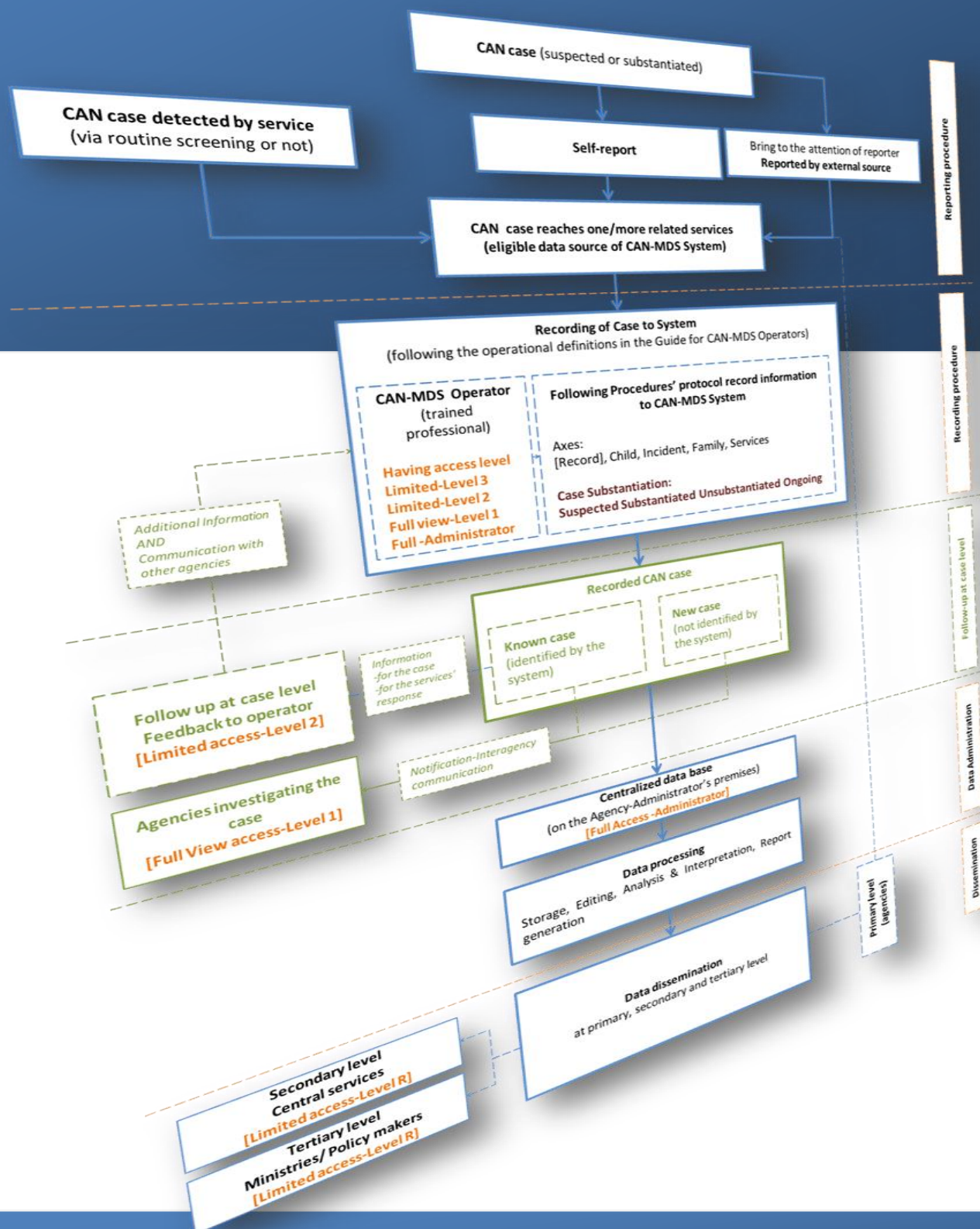

СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ПРЕНЕБРЕГВАНЕ НА ДЕЦА ЧРЕЗ МИНИМАЛНА БАЗА ДАННИ (CAN-MDS)

РЪКОВОДСТВО ЗА ОПЕРАТОРИ

БЕЛЕЖКА

Това ръководство е част от Инструментариума на системата за наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца CAN-MDS.

Идентичност на Акцията

Име	Координиран отговор на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база от данни: от планиране към практика (CAN-MDS II) Coordinated Response to Child Abuse & Neglect via Minimum Data Set: <i>from planning to practice</i> (CAN-MDS II)
Договор №	810508
Финансиране	С финансовата подкрепа на EU REC Programme (2014-2020)
Продължителност	24 месеца
Електронна страница на проекта	www.can-mds.eu

Информация за документа

Работен пакет	2 Подготвителен етап
Дейност	Дейност 1.1: Преработено издание на основния инструментариум CAN-MDS
Документ №	Документ D2.1 (част)
Изготвен от	В. Станчева-Попкостадинова, М. Чолакова
Заглавие на документа	Основен CAN-MDS инструментариум. Ръководство за оператори
Таргетна група	Национални администриращи органи на системата CAN-MDS, национални администратори на CAN-MDS, партньори и всички заинтересовани от разработването и прилагането на системата CAN-MDS

КАТЕДРА „МЕДИКО-СОЦИАЛНИ НАУКИ“
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ, ЗДРАВНИ ГРИЖИ И СПОРТ“
ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
ул. „Иван Михаклов“ 66, 2700 Благоевград

Електронна страница на проекта: www.can-via-mds.eu

Васка Станчева-Попкостадинова, координатор/водец изследовател
Мая Чолакова, изследовател

Съдържание

ПЪРВА ЧАСТ. ПРЕДСТАВЯНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ПРЕНЕБРЕГВАНЕ НА ДЕЦА ЧРЕЗ МИНИМАЛНА БАЗА ДАННИ (CAN-MDS)

Встъпителни бележки	6
История	7
Събирането на данни за малтретиране на деца – общопризната необходимост в световен мащаб	7
Необходимостта от въвеждане на CAN-MDS в България	8
Координиран отговор към насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база данни - <i>накратко</i>	10
Системата CAN-MDS - <i>цел и задачи</i>	11
Инструментариум на системата CAN-MDS – кратко описание	12
Структура на инструментариума на системата CAN-MDS	12
Кой може да стане CAN-MDS оператор и как?	13
Основни групи оператори	15
Допустими за регистриране инциденти в CAN-MDS	16
Начини за преодоляване на препятствията, свързани с дефинициите	17
Етични и правни въпроси, свързани с проекта CAN-MDS - съображения за поверителност и конфиденциалност	19
Общ регламент за защита на данните	20

ВТОРА ЧАСТ: РЪКОВОДСТВО ЗА ОПЕРАТОРИ

Ръководство за оператори – <i>цел и структура</i>	26
CAN-MDS - <i>оси</i>	27
Ос: ЗАПИС	28
Ос: ИНЦИДЕНТ	29
Ос: ДЕТЕ	30
Ос: СЕМЕЙСТВО	30
Ос: УСЛУГИ	30
CAN-MDS - <i>събиране и докладване на данни</i>	31
Блок-схема на системата CAN-MDS	33
Елементи от данни в ръководството за оператори - <i>кратко представяне</i>	34
Атрибути на елемент от данни (DE)	
Код на агенция	36
Код на оператор	37
Дата на запис	37
Източник на информация	38
Код на инцидент	40
Дата на инцидента	42
Форми на малтретиране	43
Място на инцидента	48
Код на детето	49

Пол на детето	50
Дата на раждане на детето	52
Гражданство на детето	53
Състав на семейството	53
Връзка с детето на основния грижещ се за него	59
Отговор на институцията	59
Насочване към услуги	60
Преглед на характеристиките на елементите от данни	62
CAN-MDS – обратна връзка към оператора	63

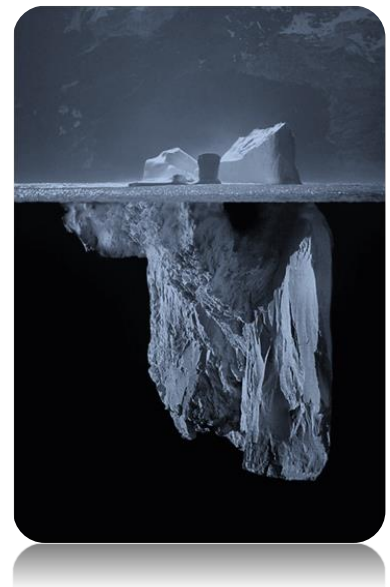
ТРЕТА ЧАСТ: РЕЧНИК НА ДАННИТЕ В CAN-MDS. ТЕРМИНИ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Система за наблюдение CAN-MDS. Речник на данните	66
Описание на допустимите стойности на елементите от данни в CAN-MDS	67
ЗАПИС	67
DE_R1 - DE_R4	
ИНЦИДЕНТ	69
DE_I1- DE_I4	
ДЕТЕ	87
DE_C1 - DE_C4	
СЕМЕЙСТВО	89
DE_F1 - DE_F4	
УСЛУГИ	94
DE_S1- DE_S2	
Система CAN-MDS– термини и определения	99

БИБЛИОГРАФИЯ

ПЪРВА ЧАСТ

*Представяне на системата за
наблюдение на случаи на насилие и
пренебрегване на деца чрез
минимална база данни(CAN-MDS)*

Встъпителни бележки

Уважаеми професионалисти,

Факт е, че данните за случаи на CAN често се получават от различни междусекторни източници, участващи в администрирането на случая и проследяването на жертвите на местно и национално ниво, което в крайна сметка не е достатъчно координирано между участващите служби. Пречките пред ефективния мониторинг на малтретирането на деца са липсата на общи оперативни дефиниции, липсата на общи практики, регистрирането и използването на различни методи и инструменти за събиране на данни и споделяне между заинтересованите страни.

Системата за наблюдение на CAN-MDS разработена в рамките на проект "Координиран отговор към насилие и пренебрегване на деца чрез Минимална База Данни" [JUST / 2012 / AG / 3250], съфинансиран от програма Дафне III на Европейския съюз, има за цел да допринесе за защитата от насилие и пренебрегване на деца и деца в риск чрез създаване на научната основа, необходимите инструменти и синергии за изграждане на национални системи за наблюдение на насилие и пренебрегване на деца, чрез използване на минимален набор от данни, обща методология и определения във всички съответни сектори.

CAN-MDS се очаква да предостави изчерпателна, надеждна и сравнима информация на база конкретен случай на национално ниво, касаеща деца, които са ползвали системата за закрила на детето.

В същото време CAN-MDS има за цел да подобри системата за закрила на детето, като се улесни работата на професионалистите на първа линия като канал за комуникация между службите, активирани в един и същи сектор, както и между различните сектори.

Предпоставка за ефективното функциониране на система за наблюдение чрез MDS е споразумението между съответните заинтересовани страни за събиране на определен набор елементи от данни, което по същество е въпрос на политика. Въпреки това, дори и ако необходимата политика е налице, CAN-MDS не би могла да съществува без споразумението между всички заинтересовани страни, и по-специално без съгласието на крайните потребители, а именно професионалистите, които първи се сблъскват с конкретния случай на насилие и пренебрегване на дете и които ще действат като оператори.

Ето защо Вашият принос в това усилие, като един от CAN-MDS операторите, е от голямо значение.

Национален административен орган на системата CAN-MDS - ДАЗД

История

Събирането на данни за малтретиране на деца – общопризната необходимост в световен мащаб

Безспорна е необходимостта от система за наблюдение на малтретирани деца, която да осигурява постоянни и систематизирани данни за мониторинг на степента и въздействието на насилието и пренебрегването на деца. Необходими са надеждни демографски данни и здравни статистики, за да бъдат информирани политическите и бюджетните организации, както и доставчиците на здравни и социални услуги, и тази информация е много важна в среда с оскъдни икономически ресурси. Центровете за контрол и превенция на заболяванията (CDC) подчертават, че "липсата на последователна информация за броя на малтретирани деца ограничава по няколко начина възможността на организациите в областта на общественото здраве да отговорят на проблема. Първо, това ограничава възможността да се прецени степента на малтретиране на деца по отношение на другите проблеми на общественото здраве. Второ, това ограничава възможността да се идентифицират групите в най-висок риск, които биха могли да имат полза от фокусирана намеса или повече услуги. И накрая, това ограничава възможността да се наблюдават промени в честотата и разпространението

на малтретирането на деца с течение на времето. От своя страна, това ограничава възможността да се следи ефективността на действията по превенция и интервенция срещу малтретирането на деца. (Saltzman et al. 1999, цитиран в Leeb, Paulozzi, Melanson, Simon, Arias, 2008, p. 3). Освен това, както Petrowski (2010) отбелязва в "Ръководство за събиране на данни за малтретиране на деца", изготвено за Международното дружество за предотвратяване на насилие и пренебрегване на деца (ISPCAN) "изграждането на национална система за събиране на данни и мониторинг на малтретирането на деца, която е надеждна, достъпна и сравнима, не само се разглежда като добра практика, но също така е правно обвързващо задължение на държавите, които са ратифицирали Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД; Общо събрание на ООН, 1989)". Поради това е "задължително държавите да опитат да се справят с явлението малтретиране на деца чрез цялостен подход за проследяване, мониторинг, превенция, намеса/лечение, както и предоставяне на подкрепа и ресурси" (Petrowski, 2010, p. 1-2).

Необходимост от въвеждане на CAN-MDS в България

В последните 20 години Република България развива системна политика за закрила на децата. Неотменен приоритет в тази политика е превенцията на насилието и пренебрегването на деца.

Основните дейности в областта на превенцията на насилието над деца са регламентирани в Закона за закрила на детето и Правилника за неговото прилагане, в унисон с Конвенцията на ООН за правата на детето. Задълженията за съдействие и сигнализиране са описани в чл. 7 от Закона за закрила на детето:

- (1) Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.
- (2) Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.
- (3) При постъпване на сигнал в Държавната агенция за закрила на детето, че дете се нуждае от закрила, председателят ѝ го препраща незабавно в отдел "Закрила на детето" в дирекция "Социално подпомагане" по настоящ адрес на детето.
- (4) При постъпване на информация по ал. 1, която се отнася до дейността на друга институция, се изпраща към нея по компетентност.
- (5) Централните и териториалните органи на изпълнителната власт и специализираните институции за деца са задължени своевременно да оказват съдействие и да предоставят информация на Държавната агенция за закрила на детето и дирекции "Социално подпомагане" при изпълнение на служебните им задължения при условия и по ред, определени в Закона за защита на личните данни.

Закрилата срещу насилие и пренебрегване на деца е формулирана в чл. 11 от ЗЗД:

- (1) Всяко дете има право на закрила срещу въвличане в дейности, неблагоприятни за неговото физическо, психическо, нравствено и образователно развитие.
- (2) Всяко дете има право на закрила срещу нарушаващите неговото достойнство методи на възпитание, физическо, психическо или друго насилие и форми на въздействие, противоречащи на неговите интереси.
- (3) Всяко дете има право на закрила срещу използване за просия, проституция, разпространяване на порнографски материали и получаване на неправомерни материални доходи, както и срещу сексуално насилие.
- (4) Всяко дете има право на закрила срещу въвличане в политически, религиозни и синдикални дейности.

В Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето са представени дефиниции за видовете насилие, а в Закона за защита срещу домашното насилие чл. 2. (2) се посочва, че всяко домашно насилие, извършено в присъствието на дете, се счита психическо и емоционално насилие върху дете. С промените в Закона за здравето през 2009 г. чл. 125 (а) ясно се посочва, че „Медицинските специалисти, работещи в лечебните заведения или в здравните кабинети, са длъжни да уведомят органите на Министерството на вътрешните работи и дирекция „Социално подпомагане“ за всяко дете, постъпило в лечебното заведение или посетило здравния кабинет, което е жертва на насилие."

Институциите, които набират и съхраняват информация за случаите на насилие и пренебрегване на деца в България, са: Агенция за социално подпомагане (АСП), Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД), Министерство на вътрешните работи, структури на Министерство на здравеопазването (МЗ), доставчици на социални услуги за деца и семейства, съдебна система, Прокуратура и др.

Голяма крачка към подобряването на системата за идентификация, регистрация и мониторинг на случаите на насилие и пренебрегване на деца се прави с приемане и подписване на *Споразумение за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури на органите за закрила при случаи на деца, жертви или в риск от насилие и при кризисна интервенция на 15.03.2010 г.* Основаната цел на Споразумението е да „осигури междуведомствен подход и работа в мултидисциплинарен екип при предприемане на действия в случаи на насилие и злоупотреба с дете“. Разписани са отговорностите на институциите и техните представители на национално и местно ниво; процедура за идентификация и оценка; процедура за кризисна интервенция.

Мониторингът по приложението на Координационния механизъм, част от Споразумението, се осъществява посредством специално разработена информационна карта, която се попълва в края на всяка календарна година и е насочена към набиране на информация за работата през годината на мултидисциплинарен екип на местно ниво. След обобщаването на информацията ДАЗД подготвя доклад с основните изводи от мониторинга и констатираните трудности във взаимодействието.

Министерството на образованието и науката с участието на МТСП, АСП, ДАЗД, МВР, ЦКБППМН и неправителствени организации (Национална мрежа за деца, Фондация „Стъпки за невидимите деца в България“, Фондация Асоциация Анимус, Асоциацията на психолозите в България и УНИЦЕФ) две години по-късно разработват *Механизъм за противодействие на училищния тормоз*. Целта е да се предложи унифициран подход за действие срещу тормоза, който да подпомогне училищата в техните усилия за справяне с това явление.

Стратегически документи в областта на превенция на насилие и пренебрегване на деца

От 2002 г. в националните програми за закрила на детето, приемани от Министерския съвет, по предложение на министъра на Министерство на труда и социалната политика и председателя на ДАЗД, превенцията на насилието над деца е основен приоритет.

КООРДИНИРАН ОТГОВОР КЪМ НАСИЛИЕ И ПРЕНЕБРЕГВАНЕ НА ДЕЦА ЧРЕЗ МИНИМАЛНА БАЗА ДАННИ

НАКРАТКО

Координиран

- **насърчаване събирането на единни данни от всички сектори**, които участват в администрирането на случаите на насилие и пренебрегване на деца
- използване на общ и лесен за работа инструмент/система за регистриране
- **създаване на канал за обмяна на информация между включените сектори**
- ангажиране на всички подходящи специалисти, работещи в различни сектори
- **следване на предварително определени критерии**
- предоставяне на различно ниво на достъп
- **повишаване на компетенциите** чрез: обучение и материали (ръководство за оператори и протокол)

Отговор

- **на ниво население (наблюдение на общественото здраве)**
- възможност за сравнение в рамките на страната и между отделните държави
- насочване към политики и съответните заинтересовани страни
- предоставяне на необходимата информация (напр. тенденции при насилието и пренебрегването на деца, рискови фактори за насилие и др.)
- оценка на съществуващи политики и практики
- **препоръки при планиране на мерките за превенция и интервенции на ниво случай** (проследяване на отделните случаи)
- проучване на конкретния случай и по-нататъшното му администриране
- следване на определени критерии, относно нивото на достъп на оператора

Към насилие

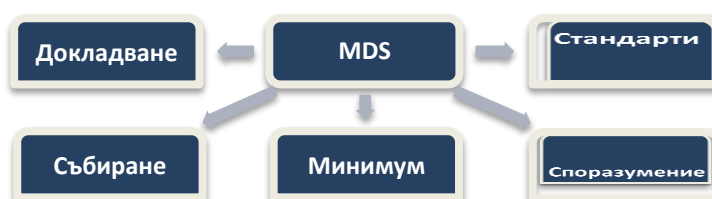
- **използване на широк набор от работни дефиниции** за насилие и пренебрегване на деца, които: описват подробно конкретните случаи
- осигуряват пълно разбиране и възможност за сътрудничество между участващите (нехомогенни) страни
- **събиране на всички случаи, които са отчетени от службите, независимо от доказателството**

чрез МБД

- **използване на стандартен набор от променливи (одобри от всички заинтересовани страни)**
- Съответствие с предварително дефинирани критерии по отношение на етика, качество, пълнота, достъпност и изпълнимост
- осигуряване на пълни, сравними и надеждни данни съставяне на стандартна рамка от измерими показатели, които са практични и приложими осигуряване на съответните оператори с необходимата информация за проучване и проследяване на ниво конкретен случай

Минимална база данни е общ набор от показатели за типове, дефиниции и стандарти, която трябва да бъде използвана за събиране и докладване на данни; тези данни трябва да са сравними по географските региони на континента и във времето. (Kowal, Wolfson, & Dowd, 2000)

Системата CAN-MDS

Ключови думи, описващи национална минимална база от данни (Australian Institute of Health and Welfare, 2013).

цел и задачи

ЦЕЛ

- Да предоставя изчерпателна, надеждна и сравнима информация на ниво случай за деца жертви (предполагаеми) на насилие и пренебрегване, които са ползвали социални, здравни, правни и услуги,
- Да служи като готов за използване инструмент за проучване и проследяване на случаите на деца жетрви на насилие и пренебрегване или в риск от (ре)-виктимизация, на основата на законодателството в съответната страна и спазване на всички правила и норми за осигуряване на етично събиране и администриране на данни (**информация на ниво случай**, свързана с проследяване на отделните случаи)

Целта на системата CAN-MDS е да обхване случаи на насилие и пренебрегване на деца, не само които се проучват от съдебните или правоприлагащите органи, но и тези, по които работят здравните и социалните служби и образователния сектор, където са водени по-голямата част от случаите, и по този начин да се опишат характеристиките на случаи на насилие и пренебрегване на деца, докладвани, идентифицирани или водени от различни служби. Една от основните задачи е свързана и с непрекъснатото развитие и усъвършенстване на системата CAN-MDS.

За разлика от други системи за наблюдение на общественото здраве, системата CAN-MDS има допълнителна цел: използването на информация на ниво случай. Двойственият характер на CAN-MDS отчита трудностите, свързани с естеството на насилието и пренебрегването (непрекъснати и повтарящи се, включващи множество сектори и професионални групи, без утвърден общ език и канали за комуникация), и критичните аспекти, необходими за ефективното използване на система за наблюдение на общественото здраве (отнасящи се до нейното приемане и съгласието на заинтересованите страни да събират елементи от данни). Очаква се системата CAN-MDS да засили ангажираността на заинтересованите страни и да доведе до по-добра информираност за действие, като служи допълнително и като практически инструмент за участващите страни, отговарящи на предварително определени критерии. Освен това се очаква подобряване на резултатите от оценката на ползите и разходите от използване на такава система.

ЗАДАЧИ

Събраната информация чрез потенциалната система за наблюдение на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база от данни може да бъде използвана:

- за периодично измерване на насилието и пренебрегване на деца и неговите форми, на базата на данни за отговорите на службите към случаи на насилие и пренебрегване” като цяло
- ” за сектор и служба
- ” за специфични форми на насилие и пренебрегване и характеристики на отделното дете, полагащия грижи т и семейството
- да наблюдава тенденциите при малтретиране на деца
- ” на национално и местно ниво
- ” за специфични форми на насилие и пренебрегване и характеристики на отделното дете, полагащия грижи и семейството
  - да се използва като основа при оценка на
- нуждите на службите (оценка на нуждите, свързани с администрирането на случаи на насилие и пренебрегване на деца) за даване на приоритет при разпределението на ресурсите за първична, вторична и третична превенция
- ефикасност на практиките за превенция при насилие и пренебрегване на деца и последващите мерки (и да се определят добрите практики)
- ефикасност на политиките за превенция на насилие и пренебрегване на деца (за планиране на бъдещи политики и закони)
- да действа като комуникационен канал между секторите, включени в администрирането на случаи на насилие и пренебрегване на деца¹
- да се улесни проследяването на ниво случай
- да работи като готов за използване инструмент при проучване на нови или предполагаеми случаи от сертифицирани органи
- да предоставят обратна информация за действията на ниво случай за вече известни случаи

Инструментариум за наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база от данни (CAN-MDS)

Кратко описание

Наборът от инструменти за наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база данни е насочен към всички потенциални потребители във всички държави-членки на ЕС) и други държави, агенции и служби, ангажирани в сферата на благосъстоянието, здравето и психичното здраве, правосъдието, правоприлагането и образованието, които участват в администрирането на случаите на малтретиране на деца, специалисти, работещи в сферата на вторичната и третичната превенция на насилие и пренебрегване на деца, учени в областта на социалните и здравните науки и епидемиолози. Основната целева група на Инструментариума все пак са операторите на системата за наблюдение на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база данни (CAN-MDS).

Структура на Инструментариума за наблюдение на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база данни

Инструментариумът се състои от 3 основни елемента:

1. Първата версия на Минималната база данни, която в момента се състои от 18 променливи, е резултат от продължителен процес за оценка на качеството и изпълнимостта, в който са взели участие заинтересовани страни от различни държави; съществува електронна и печатна версия на набора от инструменти на системата (CAN-MDS) [предимно с цел обучение].

2. Протоколът за събиране на информация/данни (приложен към Ръководството за Оператори в системата CAN-MDS) е изготвен на базата на системата за оценяване на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база от данни (CAN-MDS) и разглежда стъпка по стъпка процедурата за използване на системата; този Протокол може да бъде използван от всеки специалист, който вече е преминал обучение, за да стане оператор.

3. Ръководството за

Оператори, в което е включена цялата необходима основна информация за специалистите, които изпълняват критериите и условията за допустимост (като успешно преминато кратко обучение) за използване на системата. Освен информация, отнасяща се до необходимостта от наблюдение на случаи на малтретиране на деца в страната, в Ръководството е включена и специална част, която се отнася до въпроси, свързани с етика, поверителност и конфиденциалност при събиране на данни за системата (CAN-MDS). Основната част на документа е посветена на подробното представяне на променливите, включени в системата (CAN-MDS) заедно с техническите спецификации и дефиниции на елементите.

Оператори на системата CAN-MDS.

Критерии и условия за допустимост, функции

Досега усилията за събиране на данни за случаите на насилие и пренебрегване на деца се фокусират върху ресурси, включващи предимно доказани случаи след съдебен процес или случаи, при които са участвали правоохранителните органи. Данните обаче, показват, че по-голямата част от случаите на насилие и пренебрегване на деца не попадат в тази категория и много често изобщо не се подава сигнал. Поради тази причина, потенциалните оператори на системата CAN-MDS, а именно, специалистите, отговарящи за събиране и регистриране на данни, могат да бъдат социални, здравни или други специалисти, работещи в областта на закрилата на детето или с деца – жертви на насилие. Следователно, предполагаемите случаи на насилие и пренебрегване и/или онези случаи, които са предмет на

Основна цел на системата CAN-MDS е да положи общи основи за събиране на данни не само за случаи на насилие и пренебрегване на деца, в които са намесени съдебни органи или органи на държавната власт, но също и за случаи, които са идентифицирани, докладвани или водени от служби в здравния, социалния и образователния сектор..

разследване, също ще могат да се регистрират чрез системата CAN-MDS. Разширяването на допустимите източници на информация се очаква да доведе до събиране на данни за по-голям брой случаи на насилие и пренебрегване на деца, което от своя страна би увеличило възможността събраната информация да покаже истинския мащаб на проблема. Въпреки че механизмът за наблюдение на случаите на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база от данни, събиращ информация чрез отчитане/измерване честотата на инцидентите на насилие и пренебрегване на базата на отговорите на службите, няма да обхване общата популация на децата (както при епидемиологично проучване) се очаква, че повече случаи ще бъдат сведени до вниманието на службите и повече информация ще бъде налична, за да се даде приоритет на превантивните мерки.

Кой може да стане оператор на системата CAN-MDS и как?

Подходящ професионален опит

Всеки специалист, който принадлежи към една от изброените групи, има валиден професионален лиценз/разрешително или е сертифициран, и спазва професионален етичен кодекс или сходни изисквания, в зависимост от професията.

Работещи в системата на социалната работа: социални работници, персонал, работещ в институции/услуги за деца и други (напр. работещи в агенции за борба с трафика на хора, за хора с увреждания, служби на Омбудсмана и др.).

Работещи в правораздавателна система: съдии, пробационни служители, прокурори, адвокати и други.

Работещи в системата на здравеопазването: лекари (общопрактикуващи лекари, детски психиатри акушер-гинеколози, педиатри, ортопеди, радиолози, лекари по дентална медицина и др.), акушерки, медицински сетри, зъболекари.

Специалисти по психично здраве: психолози, лицензирани консултанти (младежки, семейни и др.);

Работещи в правопрлагащата система: полицейски служители; инспектори ДПС

Работещи в образователната система: работещи в заведенията за училищно и предучилищно възпитание - учители, възпитатели, психолози, педагогически съветници, специални педагози, директори на училища и детски градини и др.

Други специалисти:

държавни служители (от министерства, агенции), изследователи, администратори на данни, друг персонал в училище (охранители), свещеници, представители на неправителствени организации, доброволци.

Изисквания за допустимост на специалисти, за да станат Оператори в системата CAN-MDS

- Да работят в някоя от изброените по горе служби и да могат да участват като техни представители
- Успешно завършен кратък обучителен курс (със сертификат)

Функции и роли на заинтересованите лица, съобразно нивото им на достъп в системата CAN-MDS

В системата съществуват четири нива на достъп. Получаването на ниво на достъп на оператора зависи от неговите професионални отговорности, свързани със случаи на насилие и пренебрегване на деца (ако има такива), а именно, ако неговата роля е предимно върху докладването на такива инциденти (без по-нататъшно участие в администрирането на случаите) или включва отговорности, свързани с администрирането на случаи (като оценяване, грижа и подкрепа) или вземане на решения с правни последиствия (напр. за предполагаемите) закононарушители.

Отговорности		Нива на достъп
Системен администратор Взема решения за правни действия, като например: отнемане на родителски права решава дали съществуват достатъчно доказателства за наказателно производство за (предполагаемите) правонарушители Участва в администрирането на докладвани/установени случаи и последващи действия Извършване първоначални оценки на предполагаеми случаи на насилие и пренебрегване на деца При установен риск – вземане на решение за извеждане на детето от семейството-ОДЗ Предоставяне на услуги на деца-жертви на насилие и пренебрегване (диагностика/лечение/консултиране/грижа) Предоставяне на услуги на семействата на деца-жертви на насилие и пренебрегване Последващи действия при случаи на насилие и пренебрегване на деца Без пряко участие в администрирането на докладвани/установени случаи Уведомява (по преценка) властите за (предполагаеми) случаи на насилие и пренебрегване на дете Задължително докладва за (предполагаеми) случаи на насилие и пренебрегване Извършва скрининг/наблюдение в общата популация на децата за случаи на насилие и пренебрегване на дете Предоставя спешни мерки за защита на деца-жертви на насилие и пренебрегване Предоставя правни съвети/консултации/защита при случаи на насилие и пренебрегване на дете.		Пълен достъп Пълен достъп за преглед (ниво 1) Ограничен достъп (ниво 2) Ограничен достъп (ниво 3)

Основни групи ОПЕРАТОРИ

Пълен достъп (Ниво 1)	Ограничен достъп (Ниво 2)	Ограничен достъп (Ниво 3)
-Прокурори, работещи в съдебната система - Социални работници, работещи в системата	- Социални работници, работещи в служби за закрила на детето - Социални работници, работещи в НПО - Детски психиатри - Психолози, работещи в отдели за закрила на детето / социални услуги - Психолози, работещи в сектор здравеопазване - Психолози, работещи в служби за опазване на психичното здраве - Лекари (педиатри, акушер-гинеколози, ортопеди, рентгенолози и др.) Медицински сестри, работещи в сектора за закрила на детето /социални грижи - Акушерки, работещи , работещи в в сектора за закрила на детето /социални грижи	- Социални работници, работещи в сектора на здравеопазването - Специалисти „Психично здраве“ (психолози, психиатри, лицензирани съветници) , работещи в НПО / обществени организации - Социални работници, работещи в сферата на образованието - Социални работници, работещи в сферата на психично-здравните услуги - Грижещи се, работещи в институциите в сектора за закрила на детето/ социалните грижи

за закрила на детето	<ul style="list-style-type: none"> - Полицаи, които работят в сектора на правоприлагането - Специалисти „психично здраве“ (психолози, психиатри), които работят в сектора на правоприлагането - Лицензирани консултанти, работещи в сектора за закрила на детето /социални грижи - Лицензирани консултанти, работещи в службите за психично здраве - Съдии - Администратори на данни, работещи в съществуващите регистри, свързани с насилие и пренебрегване на деца - Изследователи 	<ul style="list-style-type: none"> - Психолози, работещи в сферата на образователните услуги - Лицензирани консултанти, работещи в сферата на образователните услуги - Пробационни служители - Други специалисти в областта на правосъдието <ul style="list-style-type: none"> - работещи в заведенията за училищно и предучилищно възпитание - учители, възпитатели, психолози, педагогически съветници, специални педагози, директори на училища и детски градини и др. - служби на Омбудсмана, - друг персонал, работещ в областта на борбата с трафик на хора, институции и служби за деца с увреждания
-----------------------------	---	---

В зависимост от нивото на достъп на всеки специалист – оператор, са възможни следните варианти:

Ниво на достъп	Операции (<i>“права” на потребителя</i>) в съответствие с нивото на достъп
Пълен достъп	въвежда данни и има достъп до ВСИЧКИ данни, агрегирани и дезагрегирани (на ниво случай) (преглед/редактиране/изтриване) и до потребителските акаунти (създаване/редактиране/изтриване)
Пълен достъп за преглед (ниво 1)	въвежда данни и има достъп до ВСИЧКИ данни, агрегирани и дезагрегирани (на ниво случай) (преглед/редактиране/изтриване) и до потребителските акаунти (преглед)
Ограничен достъп (ниво 2)	въвежда има достъп до данните, въведени от самия потребител (преглед/редактиране/изтриване) и до данните за същия случай, въведени от други потребители (преглед)
Ограничен достъп (ниво 3)	въвежда има достъп до данни и достъп само до данните, въведени от специфичния потребител (преглед/редакция/изтриване)

Функции на оператора

- Да регистрира новите инциденти на насилие и пренебрегване на деца като нови случаи (деца), които са установени или са в следствие на доклад
- Да добави данни за нови инциденти за вече известни случаи
- Да актуализира данни за вече регистрирани инциденти за известни случаи (проследяване)
-

Какво предоставя системата CAN-MDS на Оператора?

- лесен за работа инструмент за докладване на случаи на насилие и пренебрегване на дете (в случаите, когато специалистът е упълномощен да докладва)
- лесен за работа инструмент за съхранение/запазване на основна информация за всички нови инциденти на насилие и пренебрегване на деца, сведени до неговото/нейното знание
- инструмент за проверка на демографски и други данни за вече изветни/регистрирани деца (чрез автоматично изготвени доклади)
- канал за комуникация с други специалисти, работещи в същия или различен сектор/отдел по един и същи случай
- основна информация за предишни инциденти за вече известни случаи (деца) (според неговото/нейното ниво на достъп)
- готов за използване/прилагане инструмент за:
- информиране на други агенции относно отговора/отклика/реакцията на неговата/нейна агенция (напр. услугите, които вече са предоставени)
- информиране на други агенции за нови случаи (напр. чрез сезиране/изпращане към друга инстанция или служба)

Допустими за регистриране инциденти в системата CAN-MDS

Определения за конкретния случай

Инцидент с малтретиране на дете

Системата за наблюдени на насилие и пренебрегване на деца чрез минимален набор от информация (CAN-MDS) е система на базата на регистриран инцидент. Това означава, че за да направи операторът запис, трябва да има установен или докладван случай на насилие и пренебрегване на дете (CAN).

“Инцидент с малтретиране на дете се дефинира като събитие, документирано от службите за закрила на детето, правоприлагащата система, системата на здравеопазване или друг източник на информация (например училище) за извършено или предполагаемо насилие” (R. Leeb and al., 2008).

Детето (предполагаема) жертва

Детето (предполагаема) жертва, като част от системата (CAN-MDS), е предметът на информацията, която се записва за инцидента на насилие и пренебрегване. Детето може да бъде записано в системата само за един отделен инцидент, но е възможно повече от един инцидент да бъдат регистрирани за едно и също дете (предполагаема) жертва.

Дефиниране на малтретиране на дете

Едно от основните предизвикателства пред системата за наблюдение на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база от данни (CAN-MDS) е преодоляване на различията в определенията за малтретиране, използвани от специалисти, изследователи и служебни лица с различна професионална квалификация, работещи в различни юрисдикции в рамките на и между различни държави (погледни “Оператори на системата /CAN-MDS Operators”).

За преодоляване на трудностите/различията, свързани с дефинициите, се прилагат три различни подхода.

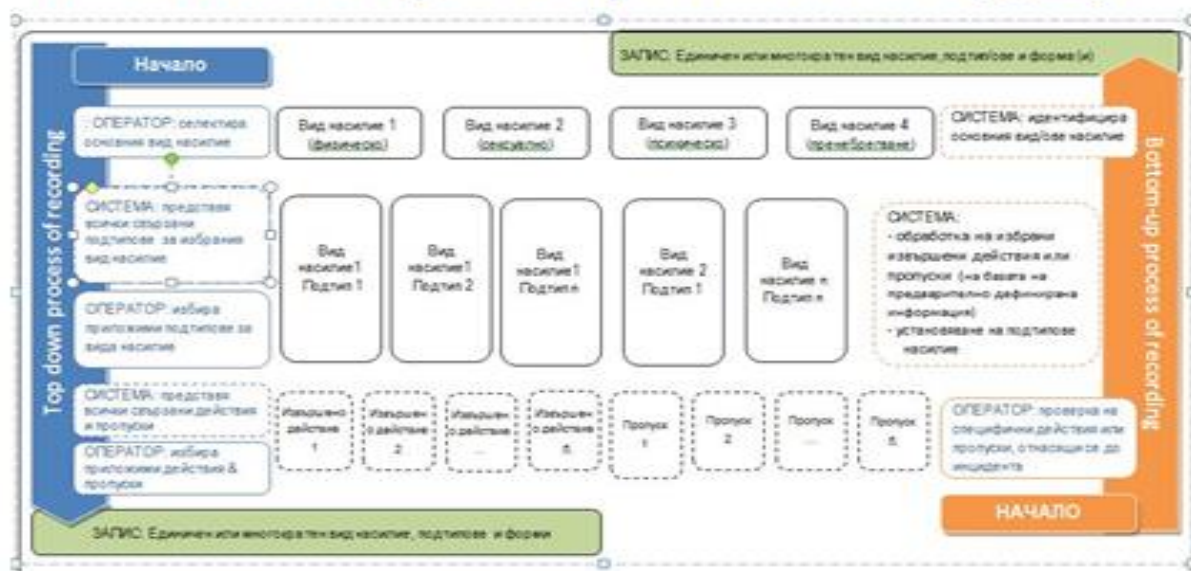
1. Прилагане на общи концептуални дефиниции

В контекста на CAN-MDS, определенията за случаи на малтретиране се основават на Обща забележка № 13 (2011) на Комитета на ООН за правата на детето, "Правото на детето на свобода от всички форми на насилие" [Конвенция за правата на детето/С/Обща забележка/13 [2011г.] параграф 19-33]. Освен тези концептуални дефиниции, е направен допълнителен преглед на определенията в Конвенцията на ООН за правата на детето, член 19 и Световния доклад за насилие на деца (2006), СЗО, Международното общество за превенция на детското насилие и пренебрегване (2006) и Центъра за контрол и превенция на заболяванията (2008)

2. Операционализация на концептуалните дефиниции

Използването на разбираем език и технически спецификации е необходимо условие, за да може програмата да бъде достъпна за по-широк кръг от специалисти, които ще допринесат към системата, като въвеждат информация за инциденти на насилие и пренебрегване на деца, а след това имат достъп до базата данни. За да се осигури възможно най-голяма степен на общо разбиране от всеки потенциален оператор, което би довело до събиране на достоверна и сравнима информация, се предлага процес отдолу нагоре за разработването на дефиниции за конкретни случаи за насилие и пренебрегване на деца за нуждите на системата CAN-MDS. Както следва: вместо употребата на широка класификация на основни типове и под-типове насилие и пренебрегване на деца, се разработват предварително кодирани изчерпателни [контролни] списъци с ясно определени деяния за малтретиране и пропуски в грижите за детето, които могат да бъдат идентифицирани чрез наблюдение, интервю, налична информация или чрез други средства и да посочват (автоматично базирани на алгоритъм) специфични подтипове и следователно основни типове насилие и пренебрегване на деца, позволяващи в същото време записването на много форми на неправилно отношение (фиг. 1).

Операционализиране на случаи на насилие и пренебрегване на деца

Фиг. 1 Операционализиране на насилие и пренебрегване на деца

В системата (CAN-MDS) са включени основните типове насилие и пренебрегване, подтипове за всеки основен тип и форма(и) на всеки подтип (участие и бездействие при актове на малтретиране). Операторът, в зависимост от степента си на познаване на дефинициите, може да следва различен подход:

- оператори, които не са добре запознати с дефинициите: прилагат подход за разглеждане на процеса отдолу-нагоре (от общото разбиране за действие или бездействие към широките понятия за насилие и пренебрегване)
- оператори, които са добре запознати с дефинициите: прилагат подход за разглеждане на процеса отгоре-надолу (от основните концептуално дефинирани типове насилие и пренебрегване към конкретни актове на действия или бездействия)

Забележка: Специфична информация за операционализирането на насилие и пренебрегване на деца се представя в Трета част V8 "Форма/и на малтретиране"

3. Обучение на специалисти за Оператори на системата CAN-MDS

Целта на краткото обучение е да изгради компетенции у бъдещите оператори за работа с националната система CAN-MDS. По-конкретно, целите на обучението са насочени към информиране на членовете на националните основни групи на CAN-MDS за проекта и неговите цели, както и за това какво се очаква от тях в бъдеще.

Съдържание на обучителните семинари

- Въвеждаща част:
- Определяне ролята на обучаваните като Оператори на системата CAN-MDS
- Разглеждане на системата за наблюдение на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база набор от информация – преглед на отделните елементи
- Осигуряване на разбиране за системата CAN-MDS
- Основни етични въпроси, свързани с наблюдението на случаи на насилие и пренебрегване на деца

Цели на обучението

Допустимите специалисти - бъдещи оператори на системата CAN-MDS, придобиват необходимите знания и умения да спазват процедурите за наблюдението на случаите на насилие и пренебрегване на деца чрез CAN-MDS чрез минимален набор от информация. Обучението ще даде възможност на обучаемите:

- Да идентифицират инциденти и случаи на насилие и пренебрегване на деца
- Да записват (предполагамите) случаи и специфична информация, свързана с тях
- Да записват информация за отговора на службите
- Да поддържат връзка със специалистите оператори (на ниво случай) и предоставят обратна връзка към обществото (ниво обществено здраве).

Етични и правни въпроси, свързани с приложението на системата CAN-MDS.

Съображения за поверителност и конфиденциалност

Изграждането и поддържането на минимална база от данни (MDS) за по-добро познаване на насилието над деца в европейските страни е възможност за събиране на епидемиологична информация от всички участващи държави. Тази информация ще бъде много важна за оценка на разпространението и честотата на насилие и пренебрегване на деца (CAN) в различните страни и с течение на времето би помогнала да се предложат нови практики за преодоляване или предотвратяване на насилието над деца в ЕС.

Подобни инициативи повдигат етични и правни въпроси, свързани с контрола и обработката на лични данни, както и с поверителността, конфиденциалността и сигурността на данните. Тези проблеми бяха разгледани при проектирането на системата CAN-MDS и бяха взети мерки за осигуряване на подходящо използване на данни, включително назначаване на Национален CAN-MDS Административен орган, спазване на принципите на Общия регламент за защита на данните, съответните разпоредби на националното законодателство и Етични кодекси при помагачите професии.

Национален административен орган на системата CAN-MDS – „контролиращ данните“

Националният административен орган е първият от трите компонента на системата **CAN-MDS**. Както подробно е описано в техническото задание, Административният орган (контролиращ данните) се задължава да гарантира, че има правно основание за обработката на данни, гарантира, че Администратора (обработващ данните) спазва съответното законодателство за защита и поверителност на данните, и да изготви писмени инструкции, които да позволят на Оператора да изпълнява задълженията си, в съответствие със споразумението за обработване на лични данни.

Повече информация за идентичността и контактите на Националния административен орган [контролиращ данните] и Администратора [Обработващ данните] Операторите могат да намерят в Ръководството за администратори, офлайн база данни А (идентичност на националния административен орган).

Идентичност на Националния административен орган за CAN-MDS и Администратора	
Идентичност	Държавна агенция за закрила на детето
	Правен статус
	Област/ Сектор
	Политика за закрила на детето
Контакти на Националния административен орган [контролиращ данните]	Улица
	Номер
	Пощенски код
	Град
	Телефонен номер
Национален администратор [обработващ данните]	Личен E-mail address
	Фамилия
	Име
	Личен телефонен номер
Бележки	Личен E-mail address

Общ регламент за защита на данните

Съгласно член 16 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), когато се гарантира правото на защита на личните данни, се предвижда компетентността на Европейския парламент и на Съвета за приемане на законодателство по въпросите за защита на данните¹. Основният правен инструмент на ЕС за защита на данните е Регламент (ЕС) 2016/279 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица по отношение на обработването на лични данни и за свободното движение на такива данни (Общ регламент за защита на данните - ОРЗД)². С този регламент Директива 95/46 / ЕО (Директива за защита на данните)³ беше отменена, а ОРЗД влезе в сила на 25 май 2018 г. Както е изложено в съображенията на ОРЗД, въпреки че трябва да се гарантира високо ниво на защита на физическите лица по отношение на обработването на лични данни, това трябва да бъде балансирано с други основни права в съответствие с принципа на пропорционалност.

Развитието на технологиите и разширяването на обработката и споделянето на данни наложи на органите на Съюза да създадат силна и по-съгласувана рамка за защита на данните. По този начин хомогенно прилагане на закона в целия ЕС може да бъде установено само с регламент на ЕС. По-долу са изброени основните принципи за обработка на лични данни, заедно с това как системата CAN-MDS съответства на тези принципи.

Основни принципи за обработка на лични данни (PD) [член 5 ОРЗД]

Законосъобразност, справедливост и прозрачност - личните данни се обработват законно, справедливо и прозрачно по отношение на субекта на данните.

Законосъобразност

- Обработката на данни в CAN-MDS се основава главно на Конвенцията на ООН за правата на детето и Общия коментар на Комитета на ООН 13 (2011), докато на национално ниво следва специфичните за страната заключителни забележки, фокусирани върху необходимостта от събиране на данни за деца, които страдат или са изложени на риск от злоупотреба и / или пренебрегване. Подробно описание на правното основание за CAN-MDS е представено в ръководството за политика и процедури.
- CAN-MDS е механизъм за наблюдение, основан на инциденти, в контекста на който не се обработват данни за престъпления; същото е валидно и за други категории специални данни (съгласно член 9 от ОРЗД), като раса и етнически произход; религиозни или философски вярвания; политически мнения; членство в профсъюзи; биометрични данни, използвани за идентифициране на физическо лице; генетични данни; здравни данни и данни, свързани със сексуални предпочитания, сексуален живот и / или сексуална ориентация.
- CAN-MDS не прави нищо незаконно с личните данни.

Справедливост

- В контекста на CAN-MDS е взето предвид как обработката може да засегне заинтересованите лица и как всяко неблагоприятно въздействие може да бъде обосновано.
- Данните на децата, (предполагаеми) жертви, се обработват по начини, които са напълно обосновани.

Прозрачност

Процедурите за събиране и обработка на данни са предварително определени, открити и честни.

¹ TFEU, Art. 16(2), available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

² General Data Protection Regulation, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&qid=1522240823531&from=EN>

³ Data Protection Directive, OJ 1995 L 281, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31995L0046>

Ограничение на целта - личните данни, събирани за специфични, конкретни и законни цели и всеки по-нататъшен процес трябва да бъдат съвместими с тези цели⁴;

- Обработката в CAN-MDS има две цели: да предостави изчерпателна, надеждна и съпоставима информация, базирана на случаи, за (предполагаеми) деца, жертви на CAN, които са използвали социални, здравни, образователни, съдебни и услуги за обществен ред на национално и международно ниво, за да бъде използвана като основа за инициативи в областта на общественото здраве и за улесняване на проследяването на децата, жертви на CAN, или тези, които са изложени на риск да бъдат (ре-) виктимизирани, спазвайки националното законодателство и прилагайки всички необходими етични правила.
- Целите за обработка в CAN-MDS са ясно идентифицирани и напълно документираны (както е описано подробно в ръководството за политика и процедури на CAN-MDS). Обработката на данни в контекста на CAN-MDS се извършва с цел архивиране в обществен интерес, научни и статистически цели и като такава се подлага на гаранции за правата и свободите на субекта на данните; тези предпазни мерки гарантират, че са въведени технически и организационни мерки, за да се гарантира спазването на принципа на минимизиране на данните. Тези мерки включват използване на минимален набор от данни, псевдонимизация, анонимизация (след като субектите на данните навършат възраст), технически мерки (като степенуван защитен с парола достъп) и организационни мерки (като непрекъснато участие на обучен администратор на данни [„обработващ данни“] от името на националния административен орган * „администратор на данни“ [data controller]).
- Чрез проектирането на системата се предвижда периодичен преглед на обработката и, когато е необходимо, актуализация на документацията.

Минимизиране на данни - адекватно, уместно и ограничено до необходимото за целите, за които се обработват

- По дефиниция личните данни, събрани и обработвани в CAN-MDS (минимален набор от данни), са ограничени, включвайки само тези, които са действително необходими и са достатъчни за предварително определени цели; настоящият MDS с 18 елемента данни е резултат от многостранна оценка от национални и международни експерти (налична е съответната документация).

Точност - гарантира се, че личните данни са точни и, когато е необходимо, се актуализират.

- Източниците на данни за CAN-MDS, както и отделните оператори, се избират след процес, базиран на критерии за допустимост, за да се гарантира точността на всички събрани лични данни. Освен това събирането на точни лични данни е основна отговорност на източниците на данни и операторите в ежедневната им работа по време и извън участието им в CAN-MDS.
- Източникът на данни се записва винаги (без изключения).
- Записите в CAN-MDS не включват данни, които са въпрос на мнение и следователно не се включват промени на основните факти, свързани с мнение. Самоличността на доставчиците на данни, а именно квалифицирани специалисти, винаги се записва (без изключения).

Ограничение на съхранението - личните данни се съхраняват във форма, която позволява идентифицирането на субекта на данни единствено за времето, необходимо за целта, за която се обработват личните данни⁵.

- В контекста на CAN-MDS е напълно обосновано какви лични данни се съхраняват и защо са необходими, както и колко дълго трябва да се съхраняват.
- Данните се преглеждат редовно и се предоставя анонимност на личните данни, когато субектите на данни са над 18 (под „правото да бъдат забравени“).

⁴ По-нататъшната обработка с цел архивиране в обществен интерес, научни или исторически изследвания или статистически цели не се счита за несъвместима с първоначалните цели (член 5, буква б). Вижте също чл. 89 (1) ОРЗД

⁵ Личните данни могат да се съхраняват за по-дълги периоди, само ако са предназначени да бъдат обработвани за архивиране в обществен интерес, научни или исторически изследователски цели или статистически цели в съответствие с член 89, параграф 1, при условие че се прилагат съответните технически и организационни мерки с цел да се защитят правата на субекта на данните (член 5, буква (е)).

- Всички лични данни, които трябва да се съхраняват за статистически цели, архивиране в интерес на науката и общественото здраве, са ясно идентифицирани.

Интегритет и конфиденциалност - по време на обработката сигурността на личните данни, включително защитата срещу неразрешено или незаконно обработване и срещу случайна загуба, унищожаване или повреждане, се гарантира, като се предприемат подходящи технически и организационни мерки.

- Системата CAN-MDS е разработена, възприемайки подхода „защита на данните по дизайн и по подразбиране“ - поставяйки подходящи мерки за защита на данните през целия жизнен цикъл на операциите по обработка; прилагат се следните мерки за гарантиране на целостта и поверителността на личните данни:
  - ✓ псевдонимизацията се прилага за предотвратяване на незаконно или нерегламентирано обработване на лични данни; псевдонимите и идентификаторите се съхраняват изключително офлайн на защитени места в помещенията на националните административни органи ;
  - ✓ достъпът на операторите до псевдоанонимизирани данни е защитен с парола и се дава в съответствие с отговорностите и правомощията за всеки случай;
  - ✓ други технически мерки включват автоматично изключване на акаунти на администратори и оператори след определено време на бездействие в акаунта.
- Гарантирано е, че националните администратори („обработващи данни“) също прилагат подходящи технически и организационни мерки, докато те по силата на своята професия са обвързани с етичен кодекс на поведение. Лицата, които имат достъп до данни („обработващи данни“), са професионалисти, които подписват техническо задание, преди да получат достъп до данни и да пристъпят към обработка на всякакви лични данни, следвайки строги инструкции на административния орган („администратор на данни“). С подписването на това задание обработващите данни декларират, че разбират изискванията за конфиденциалност, интегритет и наличност за личните данни, които обработват.

Отчетност - Администраторът отговаря за и може да демонстрира съответствие с гореспоменатите принципи.

- Административните органи на CAN-MDS („администратори на данни“) поемат отговорност за спазването на ОРЗД по отношение на CAN-MDS чрез:
  - ✓ въвеждане на гореспоменатите технически и организационни мерки за сигурност и сключване на писмени договори с администраторите, които обработват лични данни от тяхно име и с членовете на консултативния междусекторен съвет и поддържане на документация за дейностите по обработка;
  - ✓ записване и, когато е необходимо, докладване на нарушения на личните данни; в случай на нарушение на данните ще бъдат предприети мерки за смекчаване, в зависимост от степента и естеството на нарушението. В случай, че нарушението се случи при анонимни и / или псевдонимизирани данни, достъпът до адресите на нарушителите ще бъде блокиран, докато в случай, че нарушение на данните се случи в необработени данни (напр. псевдонимизирани данни), базата данни ще бъде поставена под карантина и достъпът ще бъде ограничен само до надеждни страни. Във всички случаи надзорният орган [12] ще бъде уведомен с цялата информация, изисквана от ОРЗД.
  - ✓ спазване на съответните политики за закрила на детето и / или кодекси за поведение.

В обобщение, установяването на законен интерес в случая на CAN-MDS произтича от основните ценности на системата, а именно, че детето е носител на права, а не ползвател на доброжелателни дейности на възрастните; от въпросно значение са най-добрите интереси на детето и правото му на свобода от всякакви форми на насилие. CAN-MDS прилага редица мерки, за да осигури безопасна регистрация, удостоверяване, оторизация и съхранение на данни.

По-специално, за да се гарантира защитата на чувствителни лични данни, бяха приети следните разпоредби:

а. използване на техниката на псевдонимизация⁶: няма регистриран личен идентификатор в електронния регистър; вместо това се използва псевдоним. Допълнителните данни, свързващи псевдонима с предмета на

⁶ Псевдонимизация в контекста на CAN-MDS следва основанията на ISO/25237:2017(en) и се прилага за всички лични данни, които могат да се съхраняват според Регулаторната рамка (за деца и грижещите се за тях) или с изричното съгласие на субекта на данните (за професионалистите-оператори). Когато данните загубят давност (след като детето навърши 18 години) или съгласието (от операторите)

информация (т.е. детето, полагащ грижа), са достъпни CAMO на административния орган на системата (IOM, 2009);

б. критерий за допустимост за операторите: само професионалисти, обвързани с етичен кодекс или практика или еквивалентен кодекс, могат да участват в CAN-MDS като оператори;

в. достъп, защитен с парола: всеки отговарящ на изискванията оператор е снабден с уникално потребителско име и парола, които съдържат информация за самоличността на оператора (вторични данни, свързани с агенцията, в която работи, географската зона, в която се намира агенцията, специалността на професионалиста и неговата / идентификационния й номер в агенцията);

д. градиран (степенуван) достъп: операторите са обозначени с различни нива на достъп до наличната информация според техните отговорности по време на процеса на управление на случаи на насилие и пренебрегване на деца (4-нива)⁷.

Общи етични въпроси, свързани с техническите аспекти на електронните приложения CAN-MDS

Легитимен интерес: Що се отнася до спазването на ОРЗД, администраторите на данни и обработващите данни трябва да следват набор от правила, включително законен интерес, а именно валидна причина за съхраняване на данни, които съдържат лична информация. Установяването на законен интерес в случая на CAN-MDS произтича от основните ценности на системата, а именно, че детето е носител на права, а не се ползва от доброжелателните дейности на възрастните; от първостепенно значение са най-добрите интереси на детето и правото му на свобода от всякакви форми на насилие; разпоредби, взети под внимание, за да се гарантира, че този интерес не се отменя от основните права и свободи на Субекта на данните.

Псевдонимизация: CAN-MDS отговаря на указанията на ОРЗД, като извършва псевдонимизация (следвайки обосновката на ISO / 25237: 2017 (en) -Псевдонимизация) на всички лични данни, които могат да се съхраняват съгласно регулаторната рамка (за деца и полагащи грижи) или под изричното съгласие на субекта на данни (за професионални оператори). Когато данните изтекат (след като детето навърши 18 години) или съгласието (от операторите) бъде отменено, CAN-MDS анонимизира псевдонимизирания данни. ОРЗД дава право на лицата да изтриват личните си данни при някои обстоятелства - известни също като „правото на изтриване“ или „правото да бъдат забравени“ (член 17 от ОРЗД). Това право обаче не се прилага, когато е необходимо поддържане на анонимни данни за: а) спазване на законово задължение; б) изпълнение на обществен интерес или упражняване на официални правомощия; в) съображения за обществено здраве; г) архивиране, изследвания или статистически цели; или д) установяване, упражняване или защита на правни искове.

Нарушения на данните: CAN-MDS прилага редица мерки, за да осигури безопасна регистрация, удостоверяване, оторизация и съхранение на данни. По-специално, за да се гарантира защитата на чувствителни лични данни в контекста на системата за наблюдение CAN-MDS, бяха приети следните разпоредби:

а. използване на техниката на псевдонимизация: в електронния регистър не се записва нито един личен идентификатор; вместо това се използва псевдоним. Допълнителните данни, свързващи псевдонима с предмета на информация (т.е. детето, полагащ грижа), са достъпни CAMO на административния орган на системата (IOM, 2009);

б. критерий за допустимост за операторите: само професионалисти, обвързани с етичен кодекс или практика или еквивалентен кодекс, могат да участват в CAN-MDS като оператори;

в. достъп, защитен с парола: всеки отговарящ на изискванията оператор е снабден с уникално потребителско име и парола, които съдържат информация за самоличността на оператора (вторични данни, свързани с агенцията, в която работи, географската зона, в която се намира агенцията, специалността на професионалиста и неговия/ата / идентификационен номер в агенцията);

г. градиран достъп: операторите са обозначени с различни нива на достъп до наличната информация в съответствие с техните отговорности по време на процеса на управление на случаи на насилие над деца и

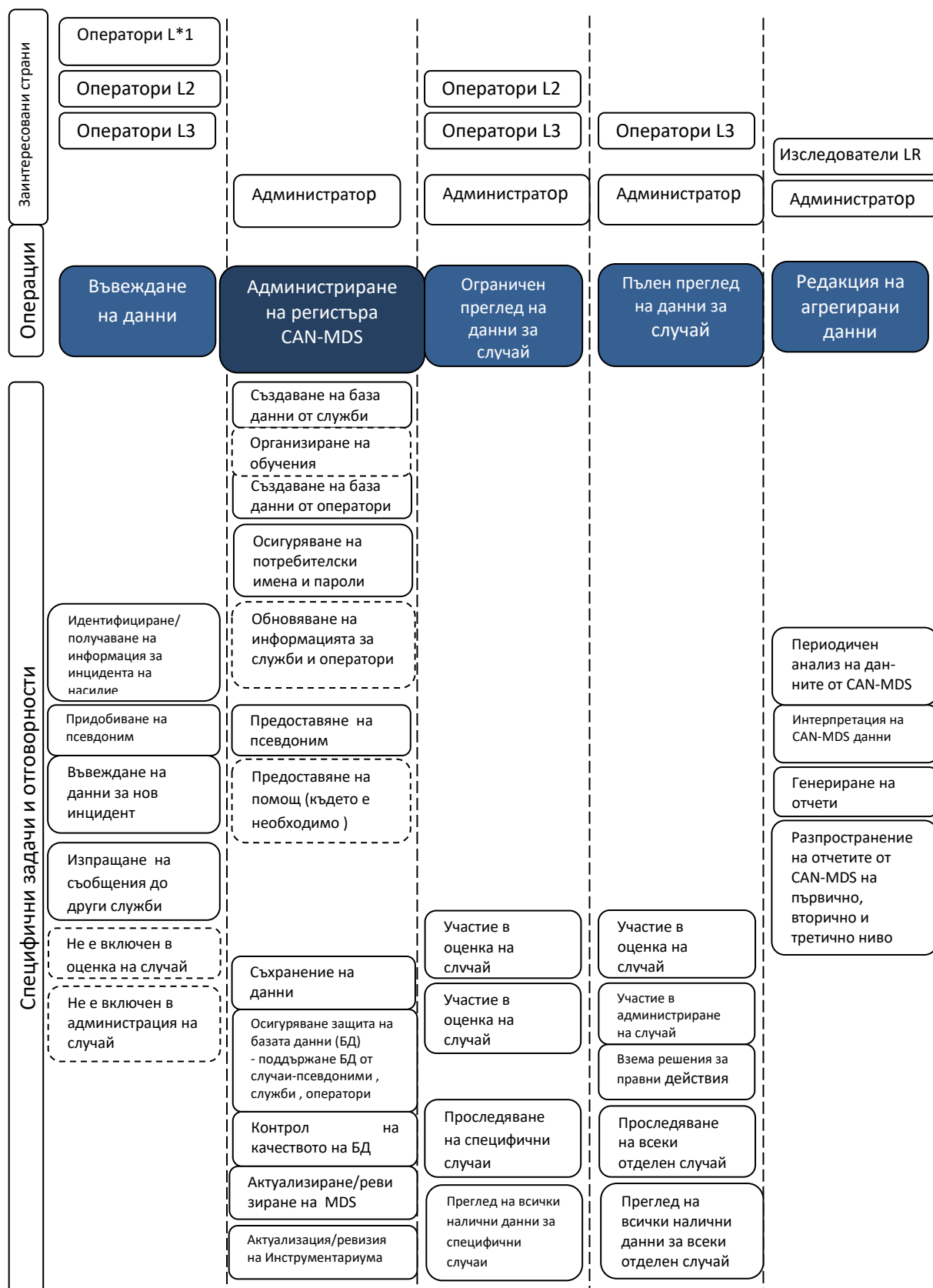
бъде отменено, CAN-MDS анонимизира псевдонимизирания данни. ОРЗД дава право на лицата да изтриват личните си данни при някои обстоятелства - известни също като „правото на изтриване“ или „правото да бъдат забравени“ (член 17 от ОРЗД).

⁷ Виж също „Система за наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база данни (CAN-MDS) . Политика и процедури. Наръчник“. http://can-via-mds.eu/sites/default/files/WS%20S_D6_CAN-MDS%20Policy%20and%20Procedures%20Manual_BG_0.pdf

пренебрегване (4-степени)⁸. В случай на нарушаване на данните ще бъдат предприети мерки за смекчаване, в зависимост от степента и естеството на нарушението. В случай, че нарушението се случи при анонимни и / или псевдонимизирани данни, достъпът до нарушаващите адреси ще бъде блокиран, докато в случай на нарушение на данните в необработени данни (напр. псевдонимизирани данни), базата данни ще бъде поставена под карантина и достъпът ще бъде ограничен само до надеждни страни. Във всички случаи надзорният орган [Национален орган за защита на данните] ще бъде уведомен с цялата информация, касаеща Общият регламент за защита на данните.

---

⁸ Виж също „Система за наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца чрез минимална база данни (CAN-MDS) . Политика и процедури. Наръчник“. http://can-via-mds.eu/sites/default/files/WS%205_D6_CAN-MDS%20Policy%20and%20Procedures%20Manual_BG_0.pdf

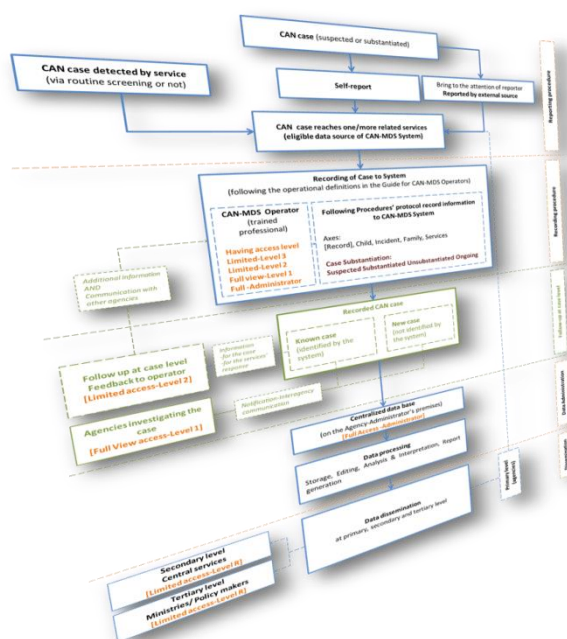

Фигур 2. Система CAN-MDS : заинтересовани лица, операции, задачи, отговорности⁹

ВТОРА ЧАСТ

Ръководство за оператори

Ръководство за оператори

Цел и структура

Целта на ръководството за оператори, което е част от Инструментариума за работа със системата CAN-MDS, е да осигури на Операторите подробна информация за минималната база данни, определения и упътване за записване на допустими инциденти на насилие и пренебрегване на деца. Тази информация се очаква да помогне на операторите да регистрират точно необходимата информация за инциденти с насилие и пренебрегване на деца.

Освен основната информация относно системата CAN-MDS (първа част), Ръководството включва и част, посветена на първата версия на основната Минимална база данни (MDS) за наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца, нейната структура, елементи и обосновка за включване (втора част). Втората част включва следните части:

- CAN-MDS v1.0: *оси за събиране на данни*
- CAN-MDS v1.0: *събиране и отчитане на данни*
- CAN-MDS v1.0: *схематично очертаване на елементите от данни*

Третата част включва речник на данните (дефиниции на термините, използвани като цяло в системите на регистъра, термините, отнасящи се до техническите аспекти на CAN-MDS и дефиниране на елементите от данни и техните допустими стойности).

СИСТЕМА CAN-MDS

Елементи от данни и оси

Системата CAN-MDS има за цел, наред с другото, да насърчава:

- Стандартно описание на данните
- Общо разбиране, хармонизиране и стандартизиране на данни в и между организации, активирани в един и същи или различни сектори.

Данните, включени в регистъра CAN-MDS, произтичат от 18 елемента от данни, класифицирани (следвайки препоръките на ISO / IEC 11179) в 5-широки оси (понятия на елементите от данни): "ЗАПИС", "ИНЦИДЕНТ", "ДЕТЕ", "СЕМЕЙСТВО" и "УСЛУГИ".

Елементи от данни, свързани с "ИНЦИДЕНТ"

DE_I1: Код на инцидента
DE_I2: Дата на инцидента
DE_I3: Форма(и) на малтретиране
DE_I4: Място на инцидента

Елементи от данни, свързани с "ДЕТЕ"

DE_C1: Код на детето
DE_C2: Пол на детето
DE_C3: Дата на раждане
DE_C4: Гражданство на детето

Елементи от данни, свързани със "СЕМЕЙСТВО"

DE_F1: Структура на семейството
DE_F2: Връзка с детето на основния грижещ се
DE_F3: Пол на основния грижещ се
DE_F4: Дата на раждане на основния грижещ се за детето

Елементи от данни, свързани с "УСЛУГИ"

DE_S1: Отговор на институцията
DE_S2: Насочване към услуги

Елементи от данни, свързани със "ЗАПИС"

DE_R1: Код на агенцията
DE_R2: Код на оператора
DE_R3: Дата на записа
DE_R4: Източник на информация

Общото разбиране на смисъла на данните между всички заинтересовани страни е предпоставка за правилното им използване и тълкуване. За да се постигне това общо разбиране, редица характеристики на данните, се определят в съответствие с препоръките на международните стандарти, които са известни като "метаданни", тоест, "данни, които описват данните".

Определенията за данните, които се събирани за регистъра на CAN-MDS, са предвидени в този раздел на ръководството, а също така и в речника в част III. Целта им е да се "уточни, опише, обясни и изясни значението на данните за насърчаване на стандартизацията или повторното използване на елементи от данни, както и да насърчава обмена на данни и интеграция на информационни системи", както е посочено в ISO/IEC 11179-4:2004(E) (стр. V).

Системата CAN-MDS има за цел да поддържа информация за елементите от данни ("единици от данни, за които определянето, идентификацията, представителството и допустимите стойности се конкретизират чрез набор от характеристики"), отнасящи се до инциденти на насилие над деца и свързаните с тях понятия (тук "оси"), като "понятия за елементи от данни", които "могат да бъдат представени под формата на елемент от данни, описани независимо за всяко отделно Представителство" (като ИНЦИДЕНТ, ДЕТЕ, СЕМЕЙСТВО, УСЛУГИ, ЗАПИС), "концептуални области (домейни)", а именно "значение на стойността, изразена чрез описания" (като *инцидент на насилие над дете, дете (предполагаема) жертва, семейство и настойници, предоставени услуги, насочване към службите, както и характеристики на досието*), и "стойностни области (домейни)" (а именно набор от допустими стойности за всеки отделен елемент от данни, които са представени в третата част на Ръководството). Те са необходими, за да се опишат ясно, анализират, класифицират и администрират данните, които се събират чрез CAN-MDS.

Тъй като някои от условията могат да имат различни дефиниции в различни сектори, част III от Ръководството съдържа речник на термините, използвани в контекста на CAN-MDS. С цел събиране на данни въз основа на общи специфични определения, тези дефиниции не трябва да имат няколко значения и не трябва да се припокриват помежду си. Поради това дефинициите, представени в настоящото ръководство, може да бъдат по-различни, по-ограничени от тези, които се намират в тълковния речник.

*Предложените по-долу дефиниции се отнасят само за системата за наблюдение CAN-MDS

Ос: ЗАПИС

хранилище за информация, уточняваща индивидуален запис в CAN-MDS на базата на **ИНЦИДЕНТ С МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕТЕ** по отношение на това къде и кога е създаден записа, кой е създал записа и какъв е източникът на информация.

В рамката на регистър на инцидент на МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕЦА в CAN-MDS

Който е: национален регистър, в който специалистите (Операторите) въвеждат данни за инциденти с малтретиране на деца чрез използване на минимална база данни

Бележка: Инцидент- базиран запис може да бъде стартиран след идентификация или доклад за (предполагам) инцидент с малтретиране на дете.

Елемент от данни R1: Код на агенцията

идентификационният код, предоставен на всяка индивидуална агенция-източник на данни за CAN-MDS за определен инцидент с малтретиране на дете.

Елемент от данни R2: Код на оператора

идентификатор на професионалиста, който въвежда данните в CAN-MDS за определен инцидент с малтретиране на дете.

Елемент от данни R3: Дата на записа

точната дата, когато определен запис е започнат от акредитиран Оператор в системата CAN-MDS, след идентификация или доклад за определен инцидент с малтретиране на дете.

Бележки:

1. Датата на записа трябва да бъде идентична с датата, на която Оператора получава „доклад“ за инцидента с малтретиране на дете..
2. Евантуално, но не задължително, може да бъде същата дата, на която детето е дошло в агенцията, било е прието в институция, инцидентът се е случил, започнало е проучване на инцидента, проучването е приключило и е взето решение.

Елемент от данни R4: Източник на информация

лицето, което предоставя информация на професионалиста, водеща до определен инцидент- базиран запис в CAN-MDS, а именно как инцидентът с CAN е сведен до вниманието на Оператора, работещ в определена агенция в определено време.

Бележка: Инцидент с малтретиране на дете може да бъде установен от самия професионалист-оператор, докладван от (предполагемата)жертва или докладван от друг източник.

Ос: ИНЦИДЕНТ

инцидент, документиран в системата за закрила на детето, правораздавателните органи, медицинската система или друг източник на информация (напр. училище), в който малтретиране на дете се предполага или е потвърдено.

Бележки: В контекста на CAN-MDS „документиран“ означава „подходящ за въвеждане в системата CAN-MDS след доклад“.

В рамката на ДОКЛАДВАНЕ НА ИНЦИДЕНТИ, СВЪРЗАНИ С МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕЦА

докладване на инцидент с малтретиране на дете от източник на информация, който включва поне един случай на малтретиране или най-малко един пропуск в грижата за детето. Един доклад може да се отнася както до единичен обособен случай на злоупотреба и/или случай/епизод на пренебрегване така и до продължително малтретиране, включващо един или повече случаи/епизоди на изявена злоупотреба и/или пренебрегване или на продължително малтретиране без изявен случай/епизод на а злоупотреба и/или пренебрегване.

Бележка: актовете на малтретиране на дете или пропуските в грижата за дете са дефинирани в CRC/C/GC/13 (2011)

Елемент от данни I1: Код на инцидента

уникален идентификатор за всеки индивидуален запис, отговарящ на конкретен инцидент.

Елемент от данни I2: Дата на инцидента

датата, на която конкретният инцидент (въведен от Оператора в системата CAN-MDS) се е случил.

Бележка: В случай на инцидент, при който „няма отделно/отличително събитие“, началната дата се записва и продължителността се изчислява автоматично; в случай на „продължително малтретиране (включващо отделни събития)“ началната дата и продължителността се записват, както и датата на най-скорошното известно събитие

Елемент от данни I3: Форма(и) на малтретиране

действие(я) на малтретиране и/или липса на грижа за дете (предполагема) жертва, които са докладвани или дори наблюдавани или определени по друг начин във връзка с конкретния инцидент, който операторът въвежда в системата CAN-MDS

Внимание! I3 е основен елемент от данни в Минималната база данни за насилие и пренебрегване на деца. Ако няма информация в елемент I3, не може да бъде въведен инцидент, отговарящ на изискванията на системата CAN-MDS

Елемент от данни I4: Местоположение на инцидента

Мястото, където определен инцидент (въведен от Оператора в системата CAN-MDS) се е случил, а именно контекста, в който детето е било малтретирано и/или е било лишено от грижи.

Ос: ДЕТЕ

Предметът на данните за ИНЦИДЕНТ С МАЛТРЕТИРАНЕ, въведен в системата CAN-MDS от Оператор

в рамката на ИДЕНТИФИЦИРАНЕ И ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА ДЕТЕ (ПРЕДПОЛАГАЕМА) ЖЕРТВА

непълнолетно лице, за което данните се отнасят, именно лицето, което е идентифицирано или за което е докладвано, че страда от поне един случай на малтретиране или пропуск в грижите за него, независимо дали е доказано малтретирането

Елемент от данни C1: Код на детето

уникален идентификатор, приписан на всяко дете, за което има данни за поне един инцидент, въведен в системата CAN-MDS

Бележка: ID на детето е персонален идентификатор, различен от нормално използваните такива (напр. име на детето). В контекста на CAN-MDS това е псевдоним, който по

никакъв начин не е свързан с нормално използваните лични идентификатори и не позволява извличането на лични данни от неоторизирани лица

Елемент от данни C2: Пол на детето

има се предвид биологичният, а не „социалният пол“

Елемент от данни C3: Дата на раждане на детето

точната дата, на която детето е родено

Елемент от данни C4: Гражданство и социален статут на детето

статусът на детето, според законите в държавата, в която живее и която му дава права и задължения на гражданин

Ос: СЕМЕЙСТВО

семейството, в което живее **ДЕТЕТО (ПРЕДПОЛАГАЕМА) ЖЕРТВА**

в рамката на ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ВИДА И СЪСТАВА НА СЕМЕЙСТВОТО И ОСНОВНИТЕ НАСТОЙНИЦИ ПОЛАГАЩИ ГРИЖИ ЗА ДЕТЕТО

атрибутите на основната социална единица, в която живее детето („семейство“), състояща се от един или повече възрастни заедно с детето (децата), за които се грижат („настойници“)

Елемент от данни F1: Структура на семейството

идентифициране на семейството (тип семейство и брой членове, живеещи в домакинството, освен детето)
детето може да живее и в дом/институция за деца

Елемент от данни F2: Връзка на настойника с детето

идентификация на връзката с детето на до двама възрастни, които са отговорни за грижата за детето и неговото благополучие

Бележка:

В контекста на CAN-MDS „настойник“ е възрастният, който е носил отговорност за детето по времето, когато се е случил инцидента. Той може да бъде член на семейството, обучен професионалист или друго лице.

Елемент от данни F3: Пол на настойника

полът (биологическия статус) на настойника

Елемент от данни F4: Дата на раждане на настойника

датата, на която е роден настойника (ако са повече – за псива се инофрмация за до две лица, които полагат грижа за детето)

Ос: УСЛУГИ

услугите, предоставени на **ДЕТЕТО (ПРЕДПОЛАГАЕМА) ЖЕРТВА**, неговото **СЕМЕЙСТВО И ОСНОВНИ ГРИЖЕЩИ СЕ** и насочванията от страна на Оператора (който въвежда данните за **ИНЦИДЕНТА С МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕТЕ**) към други агенции

в рамката на ПРЕДОСТАВЕНИ УСЛУГИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОСЛЕДВАЩИ УСЛУГИ

услуги, предоставени от отговорните агенции по административния канал на нов докладван или идентифициран инцидент с CAN, засягащ непознато или вече познато дете. Административният „Канал“ включва записване, оценка, ранна намеса, насочване към по-специализирани агенции, краткосрочни и дългосрочни интервенции, засягащи детето (предполагаема) жертва и/или неговото семейство.

Бележка:

В контекста на CAN-MDS, услугите могат да бъдат предоставяни от агенции, работещи във всички сектори, участващи в администрацията на случаите на CAN (социално подпомагане, физическо и психично здраве, правоприлагане и правосъдие).

Елемент от данни S1: Институционален отговор

намесата/действията на Агенцията, в която работи Операторът, в отговор на определен CAN инцидент (който е въведен от Оператора в системата CAN-MDS); тези действия могат да включват започнати съдебни дела и план за грижа за детето

Бележка:

Институционалният отговор зависи от вида на Агенцията, в която работи Оператора

Елемент от данни S2: Насочване към службите

всяко насочване/препоръка с фокус върху детето и семейството от Агенцията, където работи Оператора, въвел конкретния инцидент с малтретиране на дете (включително насочване към съдебни органи или други институции)

Бележки: Под всяка категория услуги (напр. медицински услуги), има списък на съответните Агенции, които я предоставят; когато определена Агенция е избрана за насочване на детето и/или неговото семейство, на Операторите, работещи там, се изпраща уведомление.

„Отговорът на службата“ (който ще бъде записан в последствие от Операторите, работещи в Агенцията, която получава препоръката, дават индикация дали услугите са предоставени или не, и ако не са – защо.

CAN-MDS

събиране и докладване на данни

Въвеждане на нови данни в CAN-MDS

„Въвеждане на нови данни“ от Оператор означава започването на нов запис за ИНЦИДЕНТ С МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕТЕ, независимо от това дали е инцидентът е доказан и дали конкретният инцидент засяга познато дете (вече съществуващо в CAN-MDS) или дете, което е регистрирано за първи път в CAN-MDS.

Въвеждането¹⁰ на данни в CAN-MDS е непрекъснато

“Въвеждането на данни в CAN-MDS е непрекъснато” - това означава, че Операторът:

- въвежда нови данни при всеки случай на насилие на дете, който е попаднал на вниманието му (или идентифицирани от самия Оператор или докладван от детето (предполагаема) жертва или друг източник на информация
- относно деца, които вече са регистрирани в CAN-MDS: добавя информация за нови инциденти [по Оси ИНЦИДЕНТ и ЗАПИС], като по този начин проследява за последващи действия на ниво случай и [по Ос УСЛУГИ] информира други Оператори / Агенции, които да предприемат мерки за конкретния инцидент и уведомява специфична агенция/и, че насочването(нията) на детето и / или неговото семейство са били направени за настоящата /агенция/и (ако е необходимо). Информация за елементите от данни по оси ДЕТЕ и СЕМЕЙСТВО не се променят много често; следователно Операторът трябва да провери вече наличната информация и да актуализира/поправи (ако нещо се е променило по някакъв начин)
- за деца, които не са регистрирани в CAN-MDS: освен конкретния инцидент се добавя информация за останалите оси [ДЕТЕ и СЕМЕЙСТВО]

Непрекъснатото въвеждане на данни осигурява последващите действия на ниво случай и се създава история за конкретно дете (предполагаема) жертва на насилие, на базата на информация, въведена от –в идеалния случай– всички професионалисти, работещи в същия и/или в различни сектори и участващи в управлението (администрирането) на конкретния случай. Такава информация се очаква да подпомогне професионалистите/агенциите в ефективното решаването на всеки отделен случай.

Освен това, данните, които ще се събират чрез CAN-MDS могат да бъдат полезни за постигане на по-ефективна координация между всички участващи заинтересовани страни през целия административен път на CAN случаите, тъй като те могат да бъдат използвани, за да се очертаят административни практики, прилагани за CAN случаи, за откриване на промени на административни практики на CAN случаи и последиците от тези промени. Електронната система CAN-MDS предоставя на Оператора (според неговото / нейното ниво на достъп) възможност да разпечата доклади за отделни случаи и да разбере кой е работил с известни (въведени в системата) вече деца.

CAN-MDS - задачи

- ◆ да действа като канал за комуникация между секторите, включени в администрирането на смучаи на CAN
- ◆ да улеснява проследяването на ниво случай
- ◆ да действа като готов инструмент по време на разследването на нови или предполагаеми слухаи от оторизирани органи
- ◆ да осигурява обратна връзка към службите на база известни случаи

Забележка: Процесът за въвеждане на нови данни е описан стъпка по стъпка в приложение I: CAN-MDS ПРОТОКОЛ ЗА СЪБИРАНЕ НА ДАННИ. Отбелязано е, че целият процес на въвеждане на данни се основава на

¹⁰ ISO 20252:2012 (2.18) “стъпка от процеса за въвеждане на данни, при който събраните данни се превръщат в електронен формат”

избор сред предварително определени кодове по всеки отделен елемент от данни (не са налични полета, които трябва да бъдат попълнени с текст).

CAN-MDS докладване на данни

“CAN-MDS докладване” се отнася за периодичен анализ на обобщени данни, извлечени от CAN-MDS, докладване и разпространение на много нива. Данните, събрани посредством потенциална CAN-MDS система за наблюдение, могат да се използват за периодично измерване на честотата на CAN и неговите специфични форми на основата на данни, получени от отговорите на службите за CAN случаи като цяло, по сектори и по специфична форма на насилие и пренебрегване. Освен това, CAN-MDS данни могат да бъдат използвани за наблюдение на тенденциите в малтретирането на деца на национално и местно равнище и да предоставят улики за идентифициране на нови или зараждащи се тенденции за насилие над дете и за популации с висок риск. Не на последно място, тези данни могат да се използват като основа за оценка на потребностите на службите (оценка на потребности, свързани с администрирането на CAN случаи), на ефективността на превантивните мерки и идентифициране на добри практики и на ефективността на прилаганите политики, планиране на бъдещите политики и законодателство, както и на приоритетите за разпределение на средства за превенция на CAN.

Периодични CAN-MDS доклади се изготвят на всеки 3 месеца и се адресират до агенции, свързани с регистър (първо ниво), Централни Услуги (Служби) на засегнатите сектори (второ ниво) и свързаните с тях министерства / политики (трето ниво).

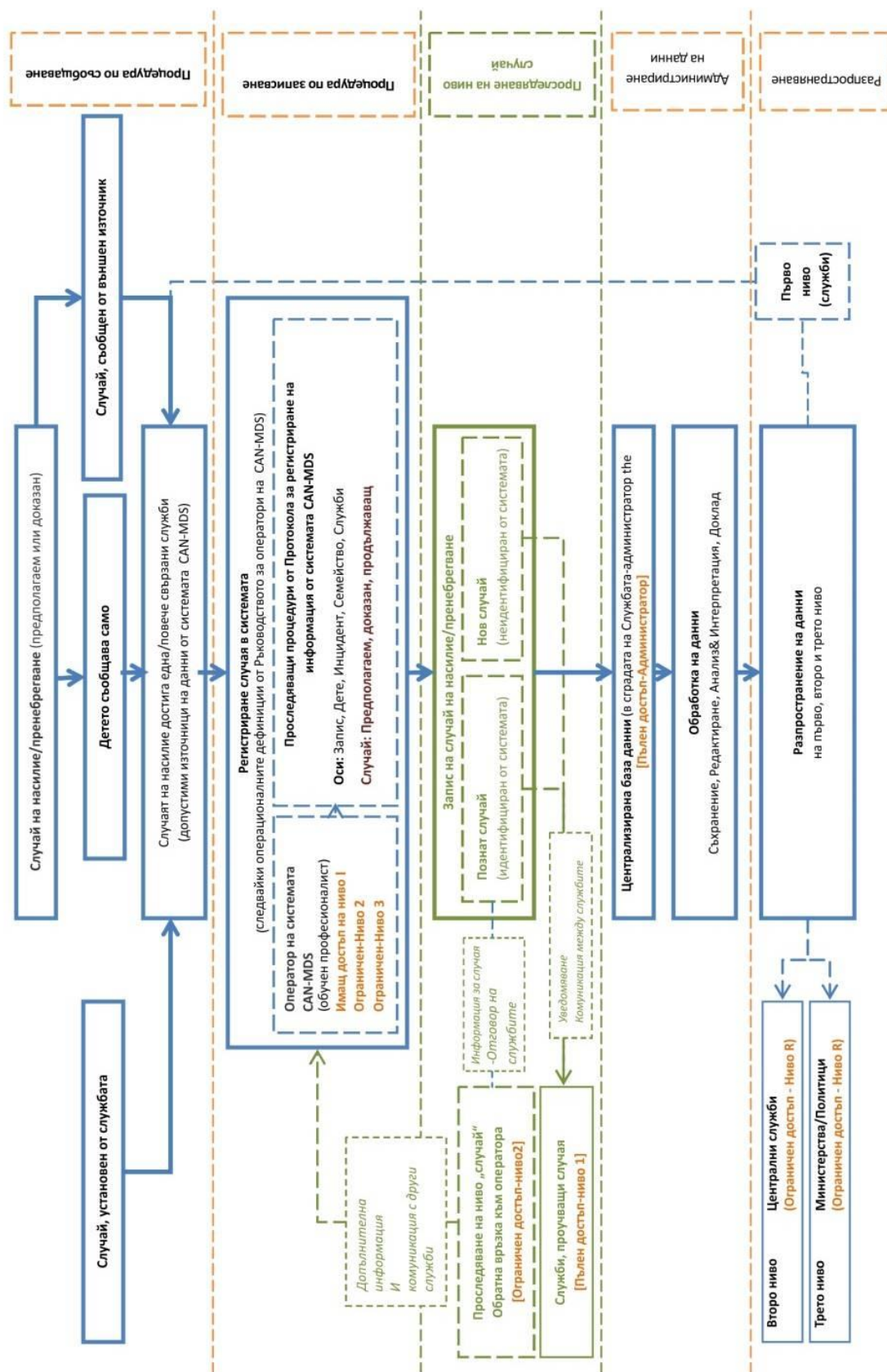
CAN-MDS извличане на данни

“CAN-MDS извличане на данни” се отнася до възможността, предоставена на изследователи / други заинтересовани страни, да извлекат събраните/обобщени данни от електронното приложение CAN-MDS с помощта на предварително определени показатели. Тези показатели могат да бъдат свързани с информация, извлечена от специфични елементи от данни, оси от данни, видове агенции, където са вписани данните, период от време и географска област.

CAN-MDS Блок-схема

Активната роля на CAN-MDS оператора с ниво на достъп 1 е свързано с процедурата по *отчитане* и *записване*; Операторът с ниво на достъп 2 или 3 е допълнително включен в проследяването на ниво случай. Всички оператори, независимо от тяхното ниво на достъп, приемат доклади (първо ниво, както е посочено в *разпространението*).

СХЕМА НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ПРЕНЕБРЕГВАНЕ НА ДЕЦА ЧРЕЗ МБД

Елементи от данни в Ръководството за оператори. Кратко представяне

От решаваща важност за Оператора е да има пълна представа за всеки от 18-те елемента от данни в CAN-MDS, техните атрибути (характеристики като това какво представляват и какви данни трябва да бъдат регистрирани), изискванията за запис (дали приключването е задължително или не, дали са необходими множество данни или единична информация, дали трябва да бъде приключен от Оператора или от системата), връзката им с други елементи от данни и накрая, но не на последно място, допустимите стойности за всеки елемент и техния формат. За тази цел, детайлно представяне на 18-те променливи е включено в тази част на упътването. Следва кратко представяне на *атрибутите* и символите, приписани на всеки елемент от данни.

Атрибути на елемент от данни (DE)

Атрибути ¹¹ на DE	Кратко наименование на елемент от данни		
ID на CAN-MDS:	Идентификатор на елемента от данни в контекста на CAN-MDS		
Определение:	Кратко определение на елемента от данни		
Инструкция за запис:	Инструкции към оператора за записване на определен елемент (включително стъпки и примери, когато са необходими)		
Попълване:	възможни статуси		→ от Вас (като Оператор на CAN-MDS)
			→ от системата
			→ от Администратора
			→ от друг оператор на системата CAN-MDS
Задължително:	възможни статуси		→ задължителен (винаги се изисква)
			→ условен (изисква се при някои определени условия)
			→ само „за Ваша информация“
Множественост:	възможни статуси		→ единична селекция (една за елемент)
			→ множествена селекция (една или повече за елемент)
Тип данни:	Първични записи (сурови данни за случая): ¹²		→ дата
			→ дата и час

¹¹Следвайки стандартите заложи в ISO/IEC 11179: 3-5

¹²ISO 2052:2012 (2.45) "сурови данни в електронен или хартиен формат, включително нередигирани попълнени въпросници, записи на качествено проучване (2.47) и други подобни"

	Вторични записи (произхождат от първичния запис и съдържащи определени елементи): ¹³		→ стойност (предварително кодирани списъци от разрешени стойности)
			→ номер (число)
			→ код (идентификатор)
			→ продължителност
			→ автоматично генерирана стойност
			→ съществуваща стойност (като международни системи за класификация, отнасящи се за държави/региони, агенции, професионалисти)
			→ необходима информация (например опис на службите в системата CAN-MDS)
			→ допълнителни данни с ограничен достъп (като персоналната информация за детето и настойника и данните за контакт), достъпни само за Администратор
Свързаност:	DE е свързан със	ос/оси	
		друг DE (първичен или вторичен тип данни)	
Стойности:	Списък от приложими предварително зкодирани стойности, дефинирани в „Речник на данните“ трета част		
Бележки	упътване за записване на необходимата информация за DE		

¹³ ISO/TR 21089:2004 Health informatics -- Trusted end-to-end information flows (3.82) [SOURCE: ASTM E1384]

Код на агенция					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
			X		
Код от CAN-MDS	DE_R1				
Определение	Идентификационен код, даден на всяка отделна агенция, източник на данни за CAN-MDS за определен инцидент с малтретиране на дете				
Инструкции	Този елемент се попълва от системата. Вие трябва CAMO да въведете Потребителско име и Парола, предоставени ви от Администратора. Съвет: Когато влезете в системата CAN-MDS (с потребителско име и парола) вашият личен код ще бъде попълнен автоматично. Моля проверете точността на данните и ако има несъответствия или трябва да се обновят, моля свържете се с вашия Национален Администратор				
Тип данни 	Вторичен запис:	10-символен текстов низ, включващ стандартен набор от символи, които представят в DE_R1 следното:			
	Допълнителни данни:	Двубуквено съкращение на Държава Двубуквено съкращение на Регион Трибуквен тип на Организация/Служба трицифрен номер на Организация/Служба в Региона			
	Данни с ограничен достъп:	[Име на Агенцията]; [Пощенски адрес]; [Телефонен номер]; [Email адрес]			
Връзка:	Оси <u>Главни</u>	ЗАПИС			
	<u>Други</u>	УСЛУГИ			
Стойност и формат:	Елементи от данни: DE_R2 (Код на Оператор); DE_S2 (Насочване към услуги) Уникален код на агенцията, в която работите [XX_XX_XXX_XXX] BG-01-ROI-OO1				

Код на оператор					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
Код от CAN-MDS	DE_R2				
Определение	Идентификатор на професионалиста, който въвежда данни в CAN-MDS за определен инцидент с малтретиране на дете				
Инструкции	Този елемент се попълва от системата. Вие трябва CAMO да въведете Потребителско име и Парола, предоставени ви от Администратора. Съвет: Когато влезете в системата CAN-MDS (с потребителско име и парола) вашият личен код ще бъде попълнен автоматично. Моля проверете точността на данните и ако има несъответствия или трябва да се обновят, моля свържете се с вашия Национален Администратор Бележка: Системата автоматично ви изхвърля, когато няма активност 10 минути				
Тип данни 	Вторичен запис:	20-символен текстов низ, включващ стандартен набор от символи, които представят DE_R2			
	Допълнителни данни:	10 символа код на Агенцията 6 символа за професионална квалификация на Оператора 1 символ за Ниво на достъп на Оператора трицифрен номер на професионалист, работещ в Агенцията			
	Данни с ограничен достъп:	[Име на Оператор]; [Телефонен номер]; [Email адрес]			
Връзка:	Оси <u>Главна:</u>	ЗАПИС			
	<u>Други:</u>	УСЛУГИ			
Елементи от данни:	DE_R1 (Код на Агенцията) [Доклади: "кой е работил с детето в миналото"]				

Стойност и формат:	Вашият уникален код, даден ви от Администратор на CAN-MDS [XX_XX_XX_XX-XXXXXX_X_XX] BG-01-ROI-001-26343102-1-002
--------------------	--

Дата на запис

попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				X	X
Код от CAN-MDS:	DE_R3				
Определение :	Точната дата (и час) когато е започнат записа от упълномощен Оператор в CAN-MDS следващ идентификацията или насочването за конкретен инцидент				
Инструкции:	Този елемент се попълва от системата. След влизането ви в CAN-MDS (с потребителско име и парола) ще бъдат записани датата и точният час. Съвет: В случай, че инцидент със същото дете е въведен на същата дата от друг оператор, системата ще ви уведоми.				
Тип данни:	Първичен запис:	14 цифри за дата-час обозначаващи DE_R3 (реална дата и точен час, автоматично извлечени от системата)			
Връзка:	Оси	Главна:	ЗАПИС		
		Други:	УСЛУГИ		
	Елементи:	DE_I1 (Код на инцидент); DE_I2 (Дата на инцидент)			
Стойност и формат:	Дата и точно време [ГГГГ-ММ-ДД_чч:мм:сс] 2016-09-02_10:05:03				
Бележки:	<div></div> <div>1. DE_R3 трябва да бъде идентична с датата, на която Операторът е получил насочване (или „доклад“) за инцидент на насилие и пренебрегване на деца</div> <div>2. Евантуално—но не задължително —може да бъде същата дата, когато:</div> <div><ul style="list-style-type: none"> - детето стига до агенцията/ службата - е било прието - се е случил инцидента - е започнало проучването на инцидента - проучването на инцидента е било прекратено и е взето решение </div>				

Източник на информация

попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
Код от CAN-MDS:	DE_R4				
Определение:	Източникът на информация, довел до определен запис в CAN-MDS, базиран на инцидент Бележка: Елементът „Източник на информация“ показва как определен инцидент с малтретиране на дете е привлякъл вниманието ви по определено време. „Източник“ може да бъде детето (предполагаема) жертва, което решава да разкрие малтретирането пред вас, вие (професионалистът, който идентифицира малтретирането по време на рутинната си работа с детето по други причини) или трето лице (познат на детето и/или на семейството, друг професионалист или дори и анонимен докладчик)				
Инструкции:	Този елемент се попълва от вас. Трябва да изберете ЕДНА от алтернативните стойности, изброени в предварително зададения списък.				

	<p>Съвет: Инцидент с малтретиране на дете може да бъде открит от вас (професионалистът-Оператор), докладван от (предполагамата) жертва (детето) или докладвана от друг източник (вижте също Блок-схемата, фаза „Процедура по докладване“)</p> <p>Съвет: За случаи, които по същество са съвместни насочвания, моля посочете „източника на информация“ който ви предоставя директно информацията (дори и от името на други източници).</p> <p>Съвет: Възможно е източникът на информация да има две роли (напр. да бъде едновременно приятел на семейството и полицаи). Моля запишете връзката, която той/тя декларира по време на разговора (ако той/тя се представи като приятел на семейството, тогава изберете „приятел на семейството“; ако той/тя се представи като полицаи, тогава изберете „полицаи“.)</p>	
Тип данни 	Първичен запис: Вторичен запис:	Предварително зададена стойност Идентифициране дали източникът на информация има право да докладва случаи на насилие и пренебрегване на деца (1) или не (0) (ЗЗДет., чл. 7)
Връзка:	Ос Елементи от данни:	ЗАПИС DE_I2 (Код на инцидент)
Стойности и формат	<div> <div>R4</div> <div>Източник на информация</div> <div> ☐ неуточнен ☐ Идентифициран (при рутинна проверка) ☐ Дете (предполагаема) жертва ☐ Родител/приемен родител/партньор на родителя/грижещ се ☐ Роднина (братя и сестри, баби, дядовци и др.) живеещи с детето ☐ Роднина (братя и сестри, баби, дядовци и др.) не живеещи с детето ☐ Приятел/Съсед ☐ Извършителят (сам докладва) ☐ Персонал в училище/предучилищна/детска градина ☐ Специалисти за дейности в свободното време (напр.треньори по спорт) ☐ Анонимен човек, предоставящ информация ☐ Работещи в сферата на дневни грижи за деца ☐ Работещи в социални служби/публични/местни </div> <div> Преминете към Изберете ЕДН </div> </div>	
Бележки:	Дефинициите са налични в трета част (Термини и определения)	

Код на инцидент	
попълване от	задължително множествено първичен запис вторичен запис допълнителни данни
	на
Код от CAN-MDS:	DE_I1
Определение:	Уникален идентификатор, даден на всеки един запис, съответстващ на определен инцидент
Инструкции:	Този елемент се попълва от системата. След въвеждането на DE_C1 (Код на дете) в CAN-MDS, стойността на DE_I2 се появява.
Тип данни 	Вторичен запис: Автоматично генериран [Код на детето + Дата на запис] Допълнителни данни: Задължителни: DE_R3 (Дата на записа) и ако са нужни, [Дата на инцидента, Място на инцидента] Данни с ограничен достъп: Задължителни: DE_C1 Код на детето
	Връзка: Ос: ЗАПИС Елементи от данни: DE_C1 (Код на дете); DE_R3 (Дата на запис); DE_I2 (Дата на инцидент); DE_I3 (Място на инцидента)
	[Код на детето][Дата и час на записа] Бележка: Ако системата идентифицира запис за същото дете (х) близък по време до настоящия запис, тя ще ви уведоми, че други инциденти са били записани преди това (от вас или друг Оператор и ще ви предостави информация за най-скорошния записан инцидент) Пример: Нека предположим, че на 3-ти ноември 2014г. вие записвате инцидент отнасящ се до „продължително малтретиране“ през последните 12 месеца за дете с код „1“. Детето е „известно“ и други инциденти вече са записани, някои от тях близки във времето до 3-ти ноември 2014г. CAN-MDS ще ви уведоми, че „инцидентът, който се опитвате да запишете, може вече да съществува!“ и ще ви предложи да проверите вече известните инциденти за същото дете и датата на всеки от тях (с жълто са отбелязани най-скорошните записи). Ако вашето ниво на достъп е 2 или 3, може да видите цялата останала информация за предишни инциденти, а с натискане на можете да редактирате (да добавяте информация) към предишните записи. Ако сте сигурни, че настоящият инцидент е нов, тогава трябва да натиснете на бутона „Добави нов инцидент“.

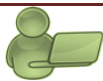

Бележки:

ПРАВИЛО “АКО” “ТОГАВА”

нова стойност = или ≠ съществуващ и стойности				Какво трябва да се направи (записване/ маркиране/ по-нататъшна проверка)
ако	DE_C1	≠	DE_C1	→детето е ново и инцидента е нов (да се запише)
	DE_R3	≠	DE_R3	
	DE_I2	≠	DE_I2	
тогава	DE_I1 не съществува (нов запис)			
ако	DE_C1	=	DE_C1	→детето е известно и инцидентът е нов (да се запише) Оператора ще получи знак, че детето вече съществува в базата данни за предишни инциденти
	DE_R3	≠	DE_R3	
	DE_I2	≠	DE_I2	
тогава	DE_I1 не съществува (нов запис)			
ако	DE_C1	=	DE_C1	→детето е познато и инцидентът вероятно вече е записан (маркирано – да се провери дали съществуващият запис, направен в същата или друга Агенция по-рано се отнася за същия инцидент; проверка може да бъде направена на базата на други променливи (напр. DE_R4: Източник на информация, DE_I4: Място на инцидента и DE_I3: форма(и) на малтретиране)
	DE_R3	≠	DE_R3	
	DE_I2	=	DE_I2	
тогава	DE_I1 вероятно съществува (да се провери)			
ако	DE_C1	=	DE_C1	→детето е познато и инцидентът вероятно вече е записан (маркирано – да се провери дали съществуващият запис, направен в същата или друга агенция преди това, се отнася за същия инцидент; проверка може да бъде направена на базата на други променливи (напр. DE_R4: Източник на информация, DE_I4: Местоположение на инцидента и DE_I3: Форма/и на малтретиране))
	DE_R3	=	DE_R3	
	DE_I2	≠	DE_I2	
тогава	DE_I1 вероятно съществува (да се провери)			
ако	DE_C1	=	DE_C1	→инцидентът вече е записан (ДА НЕ СЕ записва) Операторът ще получи знак, че конкретния инцидент за това дете е вече записан.
	DE_R3	=	DE_R3	
	DE_I2	=	DE_I2	
тогава	DE_I1(и записа) вече съществуват			

Дата на инцидента

попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
					DE_R1
Код от CAN-MDS:	DE_I2				
Определение:	Датата, на която конкретният инцидент (въведен от Оператор в CAN-MDS се е случил				
Инструкции:	Този елемент се попълва от вас. В зависимост от атрибутите на инцидента (продължаване на малтретирането и налична информация за отделни събития), вие трябва да запишете съответната информация, както следва:				
	Ако инцидента засяга		запишете възможно най-точно		
	отделно събитие (не е докладвано продължително малтретиране)		→ възможно най-точната дата, когато се е случило отделното събитие		
	продължително малтретиране с отделни събития		→ начална дата (продължителността ще бъде изчислена от системата) ИЛИ (ако началната дата е неизвестна) изберете от предварително зададен списък И датата на най-скорошното известно отделно събитие		
	продължително малтретиране „без отделни събития“ (напр. пренебрегване за дълъг период)		→ начална дата (продължителността ще бъде изчислена от системата) ИЛИ (ако началната дата е неизвестна) изберете от предварително зададен списък		
Тип данни:	Първичен запис:	дата (запис) [за “отделен случай” – не продължително малтретиране]			
		начална дата (запис) ИЛИ предварително зададен списък (избор) [за продължително малтретиране „без отделен случай“]			
		начална дата (запис) ИЛИ предварително зададен списък (избор) И дата (запис) на най-скорошното събитие [за продължително малтретиране с „отделни случаи“]			
		Вторичен запис:	Продължителност = [(начална дата на продължително малтретиране) – (DE_R1)]		
Връзка:	Ос:	ИНЦИДЕНТ			
	Елементи от данни:	DE_I2 (Код на инцидента)			
			Съвет: Когато има данни, моля запишете възможно най-точно: ГГГГ-ММ-ДД; ако не се знае ДД, тогава запишете ГГГГ-ММ; ако няма данни за ММ-ДД, тогава запишете ГГГГ; ако не се знае ГГГГ-ММ-ДД, тогава изберете от предварително кодинария списък.		

I2		Дата на инцидента	
Стойност и формат:	☐	Няма данни	
	☐	Единичен инцидент – Не продължаващо малтретиране	
	☒	Продължаващо малтретиране - включително - единичен инцидент/ и	
	☒	начална дата	Година (ГГГГ) ▼ Месец (ММ) ▼ Ден (ДД) ▼
	☒	продължителност	Години Месеци Дни
	☐	През последните 12 месеца	
	☐	Преди 12 месеца	
	☐	През целия живот	
	☐	Няма данни	
	☐	Дата на последния известен инцидент на малтретиране на детето	Година (ГГГГ) ▼ Месец (ММ) ▼ Ден (ДД) ▼
	☐	Продължаващо малтретиране - Не единичен инцидент	
	☐	начална дата	Година (ГГГГ) ▼ Месец (ММ) ▼ Ден (ДД) ▼
	☐	продължителност	Години Месеци Дни
	☐	През последните 12 месеца	
	☐	Преди 12 месеца	
☐	През целия живот		
☐	Няма данни		

Бележка: Дефинициите са налични в трета част (Термини и определения)

Форми на малтретиране

попълване от	задължителност	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				на	на

Код от CAN-MDS:	DE_I3
Определени е:	<p>Инцидент, документиран от системата за закрила на детето, правоохранителните органи, здравната система или друг източник на докладване (например, училище), в който се предполага или се потвърждава насилието над дете</p> <p>Бележки: В контекста на CAN-MDS “документиран” означава “който отговаря на условията да бъде вписан в CAN-MDS”</p> <p>Инцидент “който отговаря на условията да бъде вписан в CAN-MDS” трябва непременно да включва информация за най-малко едно действие на насилие или поне един пропуск в грижите за детето. Това може да се основава на един епизод на насилие и/или пренебрегване или на продължително малтретиране, включващо един или повече епизоди на насилие и/или пренебрегване, както и на продължително малтретиране без отделни епизоди на насилие и/или пренебрегване.</p>
Инструкции:	<p>Този елемент се попълва от вас. Моля изберете ТОЛКОВА, КОЛКОТО СА ПРИЛОЖИМИ от алтернативните стойности, представени в предварително зададения списък по-долу.</p> <p>ВАЖНО: DE_I3 е основен елемент в CAN-MDS и необходимо условие за нов запис в CAN-MDS: ако няма форма на малтретиране, не се записва инцидент.</p> <p>Съвет: Вие може да запишете DE_I3 като следвате един или повече от 3 алтернативни подхода:</p>

Стойност и формат:	<p>а) като започнете с разширения списък от форми на насилие и пропуски в грижата за детето и проверите какво е приложимо (подход отдолу-нагоре); препоръчва се да се използва докато смятате, че не сте достатъчно добре запознати с детайлния списък на стойностите;</p> <p>б) като започнете с основните списъци и продължите към детайлните; препоръчва се да се използва, когато се чувствате достатъчно запознати със стойностите;</p> <p>в) като използвате опцията „търсене“, за да откриете определени форми на насилие или пропуски в грижата за детето, споменати от източника на информация.</p> <p>ВЪВ ВСЕКИ СЛУЧАЙ, МОЛЯ УВЕРЕТЕ СЕ, ЧЕ СТЕ ВЪВЕЛИ ВСИЧКИ ВЪЗМОЖНИ ДЕТАЙЛИ ОТ ПРЕДОСТАВЕНАТА ВИ ИНФОРМАЦИЯ</p>		<p>Увеличи/Намали списъка</p> <p>Търси</p>																																						
	Тип данни:	Първичен запис:	Предварително зададени стойности																																						
	Връзка:	Ос:	ИНЦИДЕНТ																																						
		Елементи от данни:	DE_I2 (Код на инцидента); DE_C1 (Код на детето)																																						
	<p>Покажи основен списък</p> <p>I3 Форма(и) на малтретиране Увеличи/Намали списъка</p> <p>Моля отбележете приложимите. От менюто за детето категориите се избират автоматично Моля представете възможно най-пълна информация (като използвате падащите менюта)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Извършени действия</th> <th>Пренебрегване</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>☐ Автоагресивни/самонараняващи действия</td> <td>☐ Пренебрегване в грижите за детето/пренебрегване</td> </tr> <tr> <td>☐ Физическо насилие (с или без нараняване)</td> <td>☐ Емоционално пренебрегване</td> </tr> <tr> <td>☐ Действия на физическо насилие/телесно наказание/"дисциплина"</td> <td>☐ Физическо пренебрегване</td> </tr> <tr> <td>☐ Насилствени действия, причиняващи болка и нараняване</td> <td>☐ Пренебрегване по отношение на здравни грижи</td> </tr> <tr> <td>☐ Животозастрашаващо малтретиране (умишлено)</td> <td>☐ Пренебрегване по отношение на образованието</td> </tr> <tr> <td>☐ Действия, свързани с отвлечане</td> <td>☐ Пренебрегване чрез излагане на риск</td> </tr> <tr> <td>☐ Институционални нарушения на правата на детето</td> <td>☐ Пренебрегване, свързано с надзора</td> </tr> <tr> <td>☐ Други описани физически действия</td> <td>☐ Отказ от родителски права/изоставяне</td> </tr> <tr> <td>☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно физическо насилие</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Извършено сексуално насилие (с или без увреждане)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Действия на сексуално насилие</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Действия на сексуална експлоатация</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно сексуално насилие</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Извършено психическо насилие (с или без травма)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Действия на насилие с или без явни последици</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Експлоатация, свързана с психологически актове на насилие</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Свидетел на психическо насилие</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Няма конкретна информация за регистрирани/предполагаеми действия на физическо насилие</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Извършени действия	Пренебрегване	☐ Автоагресивни/самонараняващи действия	☐ Пренебрегване в грижите за детето/пренебрегване	☐ Физическо насилие (с или без нараняване)	☐ Емоционално пренебрегване	☐ Действия на физическо насилие/телесно наказание/"дисциплина"	☐ Физическо пренебрегване	☐ Насилствени действия, причиняващи болка и нараняване	☐ Пренебрегване по отношение на здравни грижи	☐ Животозастрашаващо малтретиране (умишлено)	☐ Пренебрегване по отношение на образованието	☐ Действия, свързани с отвлечане	☐ Пренебрегване чрез излагане на риск	☐ Институционални нарушения на правата на детето	☐ Пренебрегване, свързано с надзора	☐ Други описани физически действия	☐ Отказ от родителски права/изоставяне	☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно физическо насилие		☐ Извършено сексуално насилие (с или без увреждане)		☐ Действия на сексуално насилие		☐ Действия на сексуална експлоатация		☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно сексуално насилие		☐ Извършено психическо насилие (с или без травма)		☐ Действия на насилие с или без явни последици		☐ Експлоатация, свързана с психологически актове на насилие		☐ Свидетел на психическо насилие		☐ Няма конкретна информация за регистрирани/предполагаеми действия на физическо насилие	
Извършени действия	Пренебрегване																																								
☐ Автоагресивни/самонараняващи действия	☐ Пренебрегване в грижите за детето/пренебрегване																																								
☐ Физическо насилие (с или без нараняване)	☐ Емоционално пренебрегване																																								
☐ Действия на физическо насилие/телесно наказание/"дисциплина"	☐ Физическо пренебрегване																																								
☐ Насилствени действия, причиняващи болка и нараняване	☐ Пренебрегване по отношение на здравни грижи																																								
☐ Животозастрашаващо малтретиране (умишлено)	☐ Пренебрегване по отношение на образованието																																								
☐ Действия, свързани с отвлечане	☐ Пренебрегване чрез излагане на риск																																								
☐ Институционални нарушения на правата на детето	☐ Пренебрегване, свързано с надзора																																								
☐ Други описани физически действия	☐ Отказ от родителски права/изоставяне																																								
☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно физическо насилие																																									
☐ Извършено сексуално насилие (с или без увреждане)																																									
☐ Действия на сексуално насилие																																									
☐ Действия на сексуална експлоатация																																									
☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно сексуално насилие																																									
☐ Извършено психическо насилие (с или без травма)																																									
☐ Действия на насилие с или без явни последици																																									
☐ Експлоатация, свързана с психологически актове на насилие																																									
☐ Свидетел на психическо насилие																																									
☐ Няма конкретна информация за регистрирани/предполагаеми действия на физическо насилие																																									

покажи разширен списък(по вид насилие)

☐ Автоагресивни/самонараняващи действия

- ☐ Хранително разстройство
- ☐ Употреба на наркотични вещества/злоупотреба
- ☐ Бягство
- ☐ Самопричинени увреждания
- ☐ Мисли за самоубийство
- ☐ Опит за самоубийство
- ☐ Самоубийство
- ☐ Друго самонараняване (неуточнено)

<div> ☐ Физическо насилие (с или без нараняване) </div> <div> ☐ Действия на физическо насилие/телесно наказание/"дисциплина" <div> ☐ Удряне на шамар ☐ Зашлевяване ☐ Напляскване ☐ Щипане ☐ Дърпане на ухо/уши ☐ Дърпане на коса ☐ Удар с предмет ☐ "Пребиване" ☐ Завръзване ☐ Заклучване ☐ Оставяне на детето да лежи в собствените му екстремити ☐ Бутане ☐ Хвърляне ☐ Раздрусване ☐ Сграбчване ☐ Задущаване ☐ Стискане за врата ☐ Ритане ☐ Удряне по главата (с ръка или в стена) ☐ Грубо дърпане на уши ☐ Грубо щипане ☐ Хапане ☐ Горене </div> </div>	<div> ☐ Извършено сексуално насилие (с или без увреждане) </div> <div> ☐ Действия на сексуално насилие <div> ☐ Действия, включващи проникване ☐ Опит за сексуално насилие (не включващо проникване) ☐ Заплаха за сексуално насилие ☐ Докосване/галене на гениталиите ☐ Показване на гениталиите на дете ☐ Сексуален тормоз ☐ Вовторство / тайно наблюдаване на интимните поведения на детето ☐ Предлагане на недвусмислени сексуални материали ☐ Насилствено излагане на порнография ☐ Принуждаване да стане свидетел на сексуално насилие спрямо майката ☐ Сексуално "примамване" (чрез информационно-комуникационни технологии) ☐ Онлайн сексуално преследване/тормоз ☐ Други действия на сексуално насилие </div> </div> <div> ☐ Действия на сексуална експлоатация <div> ☐ Детска проституция ☐ Използване на деца - сексуална експлоатация с търговска цел ☐ Сексуална експлоатация при пътуване и туризъм ☐ Сексуално робство ☐ Продажба на деца за сексуални цели ☐ Трафик (в страната и извън границите ѝ) ☐ Участие в порнография ☐ Насилствено омъжване и ранно задомиане ☐ Други действия на сексуална експлоатация (неопределени) </div> </div> <div> ☐ Няма конкретна информация за докладвано/вероятно сексуално насилие </div>
---	---

.....

☐	Извършено психическо насилие [с или без травма]	▲
☐	Действия на насилие с или без явни последици	▲
☐	Тормоз/ Психологически тормоз и унижения	▲
☐	от други деца	
☐	от възрастни	
☐	Хомофобски тормоз / свързан със сексуалната ориентация	▼
☐	Кибертормоз (чрез информационни и комуникационни технологии / мобилни телефони / интернет)	▲
☐	от други деца	
☐	от възрастни	
☐	Игнориране и фаворизиране	
☐	Отказ на емоционална подкрепа	
☐	Свръхпротектиране	
☐	Изоляция (социална)	
☐	Затваряне (връзване)	
☐	Настаняване в строг затвор	
☐	Унизителни/нечовешки условия на задържане	
☐	Унижаване/Обиди, прякори, омаловажаване, подигравки	
☐	Унижение чрез информационни и комуникационни технологии	
☐	Отхвърляне и изгонване	
☐	Вербално насилие	
☐	Тероризиране/Оставяне на белези	
☐	Заплахи за сексуално насилие (с или без контакт)	
☐	Заплахи за дълго малтретиране	

Пренебрегване

- ☐ Пренебрегване в грижите за детето/пренебрегване
  - ☐ Емоционално пренебрегване
    - ☐ Постоянно игнориране на емоционалните нужди на детето / Хронична незаинтересованост към детето
    - ☐ Психологически "недостъпни" грижещи се
    - ☐ Неадекватно високи очаквания (според характеристиките на детето)
    - ☐ Няма конкретна информация за пренебрегване, свързана с емоционалните нужди на детето
  - ☐ Физическо пренебрегване
    - ☐ Неадекватно/неподходящо хранене
    - ☐ Неадекватна/неподходяща лична хигиена
    - ☐ Неадекватно/неподходящо обличане
    - ☐ Неадекватни/неподходящи битови условия
    - ☐ Няма конкретна информация за пренебрегване, свързано с физическите нужди на детето
  - ☐ Пренебрегване по отношение на здравни грижи
    - ☐ Отказ за предоставяне на превантивни здравни грижи (ваксинации, прегледи и стоматологична помощ)
    - ☐ Отказ за предоставяне на необходимата медицинска помощ за диагностициране на състоянието
    - ☐ Неоснователно забавяне да се потърси медицинска помощ

Място на инцидента					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				на	на
Код от CAN-MDS:	DE_I4				
Определение:	Местоположението/обстановката, където -според източника на информация- конкретният инцидент (въведен от Оператора в CAN-MDS) се е случил, а именно контекста, в който детето е било подложено на малтретиране и/или на пропуск(и) в грижата за него				
Инструкции:	<p>Този елемент се попълва от вас. Трябва да изберете поне ЕДНА от алтернативните стойности в предварително зададения списък по-долу. Можете да изберете толкова места, колкото са приложими, с изключение на случая, в който изберете „Непознато/неуточнено място“ (тогава трябва да продължите със следващия елемент).</p> <p>Бележка: Въпреки че инцидентът може да засяга случай на продължително малтретиране, случвало се на различни места, моля запишете последното известно местоположение, споменато от източника на информация.</p>				
Тип данни:	Първичен запис:		Предварително зададени стойности		
	Ос:		ИНЦИДЕНТ		
Връзка:	Елементи от данни:		DE_I2 (Код на инцидента)		
Стойности и формат:	<div> <div>I4</div> <div>Място на инцидента</div> </div>				
	☐ Непознато/неуточнено място				
	☐ Дом/Семейство				
	☐ Дом/Роднини				
	☐ Дом/Приятел				
	☐ Институтция за отглеждане на деца (резидентна грижа)				
	☐ Социална услуга в общността за деца (дневна грижа)				
	☐ Институтция за лишаване от свобода или възпитателни интернати				
	☐ Зона за отдиш/спорт/развлечения				
	☐ Спорт-атлетика				
	☐ Училище				
	☐ Учебно заведение				
	☐ Медицински услуги				
	☐ Обществен транспорт				
	☐ Публично място/улица, търговски център				
	☐ Друго място				
	Коментар:	Определенията са налични в трета част (Термини и определения)			

Идентификационен номер (ID) на детето					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				на	
Код от CAN-MDS:	DE_C1				
Определение:	<p>Уникален идентификатор, даден на всяко дете, което е свързано с поне един инцидент въведен в системата CAN-MDS</p> <p>Бележка: Код на детето е псевдоним, генериран от Администратор, който създава анонимност като премахва връзката с реалния субект (детето) и добавя връзка между определен набор от характеристики, свързани със субекта и един псевдоним.¹⁴В контекста на CAN-MDS псевдонимът не е свързан по никакъв начин с нормално използваните персонални идентификатори (Имена) и не позволява извличането им от неоторизирани лица.</p>				
Инструкции:	<p>Този елемент се попълва от вас, след като получите кода от националния администратор. Описание на процеса за получаване на Код на детето (псевдоним) е представен „стъпка по стъпка“ на следващата страница.</p>				
Тип данни: 	Първичен запис: 		Псевдоним: Представен от Администратор на CAN-MDS →Оператор(и)		
	Допълнителни данни: 		Връзка на псевдонима с идентичността на детето (‘проследима анонимност’): Налична CAMO във файловете на Администратора (извън системата CAN-MDS)		
	Допълнителни данни с ограничен достъп: 		Лични данни на детето [фамилно име, лични имена, бащино име, имена на родителите, дата на раждане]; [пощенски адрес]; [телефонен номер]: изпратени от операторите → CAN-MDS Администратор		
Връзка:	Оси		Главна: ДЕТЕ		
			Други: ИНЦИДЕНТ		
	Елементи от данни:		DE_I2 (Код на инцидента)		
Стойности и формат:	Препоръчван формат: двуцифрен код на страната + 10-цифрен случайно генериран код (между 1000000000 и 9999999999) Натиснете F9 за създаване на ново число. Пример: BG1476405679, DE4192240669				
Коментар:	ДЕТЕ: Субектът на ИНЦИДЕНТ С МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕТЕ , въведен в системата CAN-MDS от Оператор				

Пол на детето					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				на	на
Код от CAN-MDS:	DE_C2				

¹⁴ISO/TS 25237:2008. Health informatics – Pseudonymization

Определение:	„Пол“ се отнася до индивидуалния биологичен статус на лицето и обикновено се категоризира като „мъжки“ и „женски“.	
Инструкции:	Този елемент се попълва от вас.	
Тип данни:	Първичен запис:	Предварително зададени стойности
	Ос	ДЕТЕ
Връзка:	Елементи от данни:	DE_C1 (Код на детето)
Стойности и формат:		
Коментар:	Дефинициите са налични в речника на данните (Част III);	

Фигура: Стъпки, които трябва да се следват, за получаване на ID на детето (псевдоним).

Забележка: Стъпки 3-6 обикновено следва да се изпълняват в един много кратък период от време; стъпки 1-2 и 5-6 са в зависимост от дейността на Оператора. Целият процес (описан в Ръководство за оператори на системата CAN-MDS) може да бъде завършен в срок от максимум един ден.

СТЪПКА	КОЙ	ДЕЙСТВИЕ	КАКВО	КОГА	КАК	ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ
1	ВИЕ (ОПЕРАТОР)	СЪБИРАНЕ	лична информация за детето (мин. задължителна информация: фамилия: име на детето, бащино име; Желателно: имена на родителите; адрес и тел. номер	по време на прием или на дискусия с дете или източник на информация за СМ инцидент	Чрез интервю /следвайки политиката на агенцията и CAN-MDS Протокола	Зависи от вас (Оператор)
2	ВИЕ (ОПЕРАТОР)	РЕШАВАНЕ	ако специфичен инцидент на детско насилие отговаря на условията да бъде записано в CAN-MDS системата	след прием на ИНЦИДЕНТ на насилие над дете, открит от вас, съобщен от външен източник или лично	въз основа на CAN-MDS Ръководство и Протокол (определения за случай)	
3	ВИЕ (ОПЕРАТОР)	СПОДЕЛЯНЕ	лична информация на детето с CAN-MDS администратор (ИЗВЪН CAN-MDS) и ЗАПАЗВАНЕТО им във вашите архиви (в зависимост от правилата на вашата агенция)	на разположение е минимална необходима информация (ПРЕДИ регистрирането)	чрез телефон	5-10 мин.
4	АДМИНИСТРАТОР	ПРОВЕРКИ	дали личната информация за детето съответства на вече съществуващата такава в системата CAN-MDS или не	Минимални лични данни, споделени с Оператора	чрез проверка на ограничените данни, свързващи информация на детето с налични кодове	< 60 мин.
		ОТКРИВАНЕ ИЛИ СЪЗДАВАНЕ	наличният псевдоним на детето (ако съществува) ИЛИ нов псевдоним за детето (ако не съществува)	ако детето вече е познато ИЛИ ако детето не е познато на CAN-MDS	Чрез откриване на на дете ИЛИ създаване на Код на дете	
		ПРЕДОСТАВЯНЕ	вие (Оператор) с код на детето (псевдоним)	на разположение е псевдоним за конкретното дете (идентифициран или създаден)	чрез телефон, имейл или факс (съдържащ CAMO Код на дете)	
5	ВИЕ (ОПЕРАТОР)	ЗАПИС	инцидентът на малтретиране чрез използване на ID на детето (псевдоним)	Код на детето е получен от Администратора	чрез Вашия личен акаунт в системата CAN-MDS	<2 мин.
6	CAN-MDS	ИНФОРМИРАНЕ	Вие (Оператор) - дали детето вече е известно в системата (ако съществуват предишни записи) и ви предоставя допълнителна инфо. в зависимост от вашето ниво на достъп	Код на детето е въведен	чрез системата CAN-MDS: приложение и доклади	

БЕЛЕЖКА: Имате възможност да продължите първо със запис на инцидент като въведете временен ID на детето и след това да се свържете с Администратора (следвайки горепосочената процедура) за да получите ID на детето (който ще замени временния идентификационен номер чрез панела на оператора >Моите текущи случаи>Списък на временните ID на детето>Замени ID)

Дата на раждане на детето

попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
					DE_R3
Код от CAN-MDS:	DE_C3				
Определени е:	Датата, на която е родено детето				
Инструкции:	<p>Този елемент от данни се попълва от вас.</p> <p>Запишете пълната дата на раждане <u>ГГГГ-ММ-ДД</u></p> <p>ако ДД е неизвестен, тогава <u>ГГГГ-ММ</u></p> <p>ако ДД-ММ са неизвестни, тогава <u>ГГГГ</u></p> <p>ако ГГГГ-ММ-ДД са неизвестни И се твърди, че жертвата е дете, тогава <18</p> <p>ВНИМАНИЕ: Моля запишете датата на раждане на детето възможно най-прецизно</p>				
Тип данни:	<p>Първичен запис: Дата ИЛИ предварително зададена стойност</p> <p>Вторичен запис: Годишите на детето в деня на записа (автоматично се калкулират от CAN-MDS)</p>				
Връзка:	<p>Ос: ДЕТЕ</p> <p>Елементи от данни: DE_C1 (Код на детето)</p>				
Стойност и формат:	<p><input type="text" value="[ГГГГ-ММ-ДД]"/></p> <p>☐ <18 години , ако не се знае годината</p> <p>☐ Неродено</p> <p>☐ Неизвестно</p>				
Коментар:	ДЕТЕ (ПРЕДПОЛАГАЕМА) ЖЕРТВА: Непълнолетно лице, за което се отнасят данните, а именно лицето, идентифицирано или докладвано, че е пострадало в поне един случай на малтретиране или пропуск в грижите за него, без значение дали е доказано малтретирането.				

Гражданство на детето

попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				на	
Код от CAN-MDS:	DE_C4				
Определение :	Статутът на детето според местните обичаи или закони в държавата, в която живее и която му дава права и задължения на гражданин.				
Инструкции:	Този елемент се попълва от вас.				
Тип данни:	<p>Първичен запис: Предварително зададена стойност</p> <p>Допълнителни данни: Граждански статус според държавното законодателство</p>				
Връзка:	<p>Ос: ДЕТЕ</p> <p>Елементи от данни: DE_C1 (ID на детето)</p>				
Стойности и формат:	<p>☐ не е български гражданин</p> <p>☐ Гражданин на</p> <p>☐ Няма данни</p>				

Коментар:	<p>Специфично за страната: напр. не е гражданин, гражданин (родителите му са граждани (jus sanguinis); роден е в страната (jus soli); натурализиран). <i>Определения, предпоставки/ограничения за запис са специфични за дадена държава (напр. дали има документи, включващи гражданския статут на детето)</i></p> <p>Определенията са налични в трета част (Термини и определения)</p>
-----------	--

Състав на семейството					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
A. 				na	na
B.1 				na	na
B.2 				na	na
C. 				na	na
Код от CAN-MDS:	DE_F1				
Определени е:	<p>Вид на семейството и идентичност на хората, живеещи в домакинството освен детето</p> <p>Бележка: „Структура на семейството“ е условен под-елемент зависещ от „вида семейство“ и съставен от два компонента: идентичност на членовете на семейството и брой лица.</p>				
Тип данни:	Първичен запис:	<p>A. Вид семейство: Предварително зададена стойност</p> <p>B.1. Членове на семейството: Предварително зададени стойности</p> <p>B.2. Брой членове на семейството: число (цяло число)</p> <p>C. Наличие на настойник(ци): стойност (да/не)</p>			
Свързаност:	Осо	Главна ос:	СЕМЕЙСТВО		
		Други оси:	ДЕТЕ		
		Елементи от данни:	DE_C1 (Код на детето); DE_F2 (Връзка на настойника с детето)		
Инструкции: A.	<p>Този елемент се попълва от вас. Надолу е представен процеса на запис:</p> <p>1.Първо попълнете под-елемент А. „Вид семейство“(единична стойност).</p> <p>Бележка: Ако отметнете „Детето е настанено в институция“ или „Неизвестно“, тогава системата автоматично ще пропусне под-елемент В и ще ви препрати на следващия елемент (свързан с основния грижещ се за детето /настойник/).</p>				

<p>Стойности и формат:</p>	<p>А. Вид на семейството</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Детето е настанено в институция ☐ Детето живее в семейство си (включително биологично/осиновителско) ☐ Детето живее в приемно семейство ☐ Детето живее в реконструирано семейство ☐ Детето живее в различно от неговото семейство/ приемно семейство <ul style="list-style-type: none"> ☐ Семейство на роднини ☐ Семейство на близки ☐ Няма данни 	
<p>Инструкция за запис (продължава): В.1 В.2</p>	<p>2.Ако приложимият отговор е различен от „Детето е настанено в институция“ или „Неизвестно“, тогава трябва да продължите с попълването на под-елемент В. „Членове на семейството“ (множествена селекция, за да се включат всички хора живеещи в домакинството).</p> <p>Бележка: Моля осигурете възможно най-детайлна информация (напр. ако имате достатъчно информация за възрастта на братята и сестрите, отметнете съответните под-категории; ако не, тогава отметнете само главната категория „братя и сестри“)</p> <p>3.За всяка приложима под-категория от членове на семейството, моля запишете в определеното поле броя лица (напр. ако „Баби и дядовци“ е приложимо, запишете колко баби и дядовци живеят със семейството в дома на детето – „1“, „2“ и т.н.)</p>	

<p>Стойности и формат:</p>	<div style="background-color: #8ebf42; color: white; padding: 5px; text-align: center; font-weight: bold;">Б: Член (ове) на семейството</div> <div style="margin-top: 10px;"> ☐ Родител(и) </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Втора майка/баща </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Партъор (и) на родител(и) </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Брат(я) и сестра (и) ▲ </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ По-малък от (предполагамата) жертва </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ По-голям от (предполагамата) жертва (<18) </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ По-голям от (предполагамата) жертва (>18) </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Баба и дядо </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Друг(и) роднина(и) ▲ </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ Кръвни родственици ▲ </div> <div style="margin-left: 40px; margin-top: 5px;"> ☐ <18 [дете/деца] </div> <div style="margin-left: 40px; margin-top: 5px;"> ☐ >18 [възрастен/и] </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ Законни родственици ▲ </div> <div style="margin-left: 40px; margin-top: 5px;"> ☐ <18 [дете/деца] </div> <div style="margin-left: 40px; margin-top: 5px;"> ☐ >18 [възрастен/и] </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Близки на семейството ▲ </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ <18 [дете/деца] </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ >18 [възрастен/и] </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Други, несвързани със семейството членове ▲ </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ <18 [дете/деца] </div> <div style="margin-left: 20px; margin-top: 5px;"> ☐ >18 [възрастен/и] </div> <div style="margin-top: 5px;"> ☐ Няма данни </div>
----------------------------	--

Връзка с детето на основния грижещ се за него					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
1 ви: 				на	DE_F1 C.
2 ри: 				на	DE_F1 C.
Код от CAN-MDS:	DE_F2				
Определени е:	Връзка на възрастния, който е бил отговорен за детето по времето, когато се е случил инцидента (който се записва)				
Инструкции:	Този елемент се попълва от CAN-MDS на базата на информацията попълнена в DE_F1C. САМО в случай, че един или двамата основни грижещи се, отговорни за детето по време на инцидента са „Временен/Друг“, различен от показания, трябва да изберете съответната стойност.				
Тип данни:	Първичен запис:	Автоматично попълване на базата на DE_F1C Бележка: Ако в F1.A е избрана стойността „Детето е настанено в институция“, тогава полето за основен грижещ се ще бъде автоматично попълнено с „Професионален настойник“			
		Предварително зададена стойност Бележка: Ако лицето/лицата отговорни за детето по време на инцидента са „Временен/Друг“, различен от грижещия се, отбелязан в DE_F1C, моля изберете съответната стойност (което ще отмени основния грижещ се, отбелязан в DE_F1B) Бележка: Ако в F1.A,B стойността „Неизвестен“ е отметната, тогава „Връзка с детето на основния грижещ“ се ще бъде автоматично попълнена като „Неизвестна“			
Връзка:	Главна:	СЕМЕЙСТВО			
	Други:	ДЕТЕ			
	Елементи от данни:	DE_F1 (Състав на семейството); DE_C1 (Код на детето)			
Стойности и формат:	<div>Първи грижещ се</div> <div><div>☐ Родител(и)</div><div>☐ Временно грижещ се за детето/Други</div><div>☐ Няма данни за връзката</div></div> <div><div>Auto-completed based on F1</div><div>Посочете един отговор за грижещ се</div></div>				
	Коментар:	Дефинициите са налични в трета част (Термини и определения)			

Пол на основния грижещ се за детето					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
1 st :				на	на
2 nd :				на	на
Код от CAN-MDS:	DE_F3				
Определени е:	Пол на основния(ите) грижещ(и) се				
Инструкции:	Този елемент от данни за двамата основни грижещи се (или за един, където е приложимо) се попълва от вас				
Тип данни:	Първичен запис:		Предварително зададена стойност		
Връзка:	Главна:		СЕМЕЙСТВО		
	Други:		ДЕТЕ		
	Елементи от данни:		DE_F2 (Връзка с детето на основния грижещ се); DE_C1 (Код на детето)		
Стойности и формат:	<div> <div>Първи грижещ се</div> <div> ☐ Мъжки ☐ Женски ☐ Друг ☐ Няма данни </div> </div> <div>Посочете един отговор за грижещ се</div>				
Коментар:	Определенията са налични в трета част (Термини и определения)				

Дата на раждане на основния грижещ се					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
1 st :					DE_R3
2 nd :					DE_R3
Код от CAN-MDS:	DE_F4				
Определени е:	Датата, на която е роден/са родени грижещите се				
Инструкции:	<p>Този елемент от данни за двамата основни грижещи се (или един, където е приложимо) се попълва от вас.</p> <p>Запишете пълната дата на раждане <u>ГГГГ-ММ-ДД</u></p> <p>Ако ДД е неизвестен, тогава <u>ГГГГ-ММ</u></p> <p>Ако ДД-ММ са неизвестни, тогава <u>ГГГГ</u></p> <p>Ако ДД-ММ-ГГГГ са неизвестни, тогава запишете десетилетието <u>ГГ</u></p> <p>ВНИМАНИЕ: Моля запишете датата на раждане на грижещия се възможно най-точно</p>				

Тип данни:	<i>Първичен запис:</i>	Дата ИЛИ цяло число (десетилетие)
	<i>Вторичен запис:</i>	Възраст на грижещия(грижещите) се по време на записа (автоматично изчислена от CAN-MDS)
Свързаност:	<i>Оси</i>	
	<i>Главна:</i>	СЕМЕЙСТВО
	<i>Други</i>	ДЕТЕ
	<i>Елементи от данни:</i>	DE_F2 (Връзка с детето на основния грижещ се); DE_C1 (Код на детето)
Стойности и формат:	<div> <div>Първи грижещ се</div> <div> ☐ <div> Година (ГГГГ) <input type="text"/> Месец (ММ) <input type="text"/> Ден (ДД) <input type="text"/> </div> </div> <div> ☐ <div>Година (ГГГГ) <input type="text"/></div> </div> <div> ☐ <div>Няма данни</div> </div> </div>	
	<div> Посочете един отговор за грижещ се </div> <div> Моля отбележете пълната дата на раждане: ГГ-ММ-ДД ако няма данни за датата : ГГГГ-ММ ако няма данни за месеца и датата: Година (ГГГГ) Ако годината, месеца и датата са неизвестни, отбележете десетилетието Година (ГГ) Ако десетилетието е неизвестно, тогава: Няма данни </div>	
Коментар:	Определенията са налични в трета част (Термини и определения)	

Отговор на институцията					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
				на	на
Код от CAN-MDS:	DE_S1				
Определени е:	Показва действията, които са предприети в отговор на случая/епизода на CAN, който се записва (включително започнати съдебни дела и план за грижи за детето, следващи идентификацията на конкретния случай от агенцията, която създава записа и други/предишни известни правни действия)				
Инструкции:	Този елемент се попълва от вас. Моля изберете ЕДНА от основните (удебелени) стойности. Ако „Да“ е приложимо, тогава продължете с отмятане на колкото е необходимо от списъка по-долу.				
Тип данни:	Първичен запис:	Предварително зададена стойност			
Свързаност:	Главна:	УСЛУГИ			
	Други:	ИНЦИДЕНТ; ДЕТЕ; СЕМЕЙСТВО			
	Елементи от данни:	DE_I1 (Код на инцидент); DE_C1 (Код на дете); DE_R1 (Код на Агенция)			
Стойности и формат:	<div> ☐ Няма данни ☐ Отговор не бе необходим поради смърт на детето ☐ Без отговор ☐ Да </div> <div> ☐ Незабавна интервенция/и </div> <div> ☐ Медицински преглед/и ☐ Психиатричен преглед/и ☐ Назначена съдебно-психиатрична оценка ☐ Защита на детето/оценка на социалните услуги ☐ Намеса на полиция ☐ неуточнен ☐ Предприети действия - без участието на съд ☐ Детето остава в семейството с планирана интервенция ☐ Спешно настаняване ☐ Професионална подкрепа за грижещия/грижещите се ☐ Настаняване на детето заедно с родител ☐ Действия на незабавна полицейска закрила ☐ Служби за закрила на детето/социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила ☐ Насочване към отделите за закрила на детето/социални служби ☐ неуточнен ☐ Предприети действия - с участието на съд или подобен орган ☐ Настаняване извън дома </div> <div> Преминай към S2 Преминай към S2 Преминай към S2 Отбележете по-долу толкова отговора </div>				
Коментар:	Определенията са налични в трета част (Термини и определения)				

Насочване към услуги					
попълване от	задължително	множествено	първичен запис	вторичен запис	допълнителни данни
S2. 				x	на
S2.1 				x	DE_S2
S2.A 				x	DE_S2
Код от CAN-MDS:	DE_S2				
Определени е:	<p>Насочвания с фокус върху детето и семейството, направени от Агенцията, където работи Оператора, записващ инцидента (включително насочвания към съдилища или други институции)</p> <p>Бележка: DE_S2 включва два под-елемента S2.1 (Фокус на услугата) и S2.A (Отговор на насочването“).</p>				
Инструкции:	<p>Елемент S2 и под-елемент S2.1 се попълва от вас. DE_S2A НЕ се попълва от вас.</p> <p>→ Ако стойността „Непознат“ или „Нито един“ е приложима, тогава записът за инцидента е приключен (ще се появи съобщение за проверка на цялата информация, въведена в системата и за изпращане на записа)</p> <p>→ Обаче, ако стойността „Да“ е приложима, ще бъдете помолени да изберете от списъка с предварително зададени категории от услуги/служби, колкото на брой са приложими.</p> <p>Бележка: Има седем основни категории услуги (съдебни услуги, медицински услуги, психическо здраве, консултиране, социални услуги, програмно-свързани услуги), някои от тях включват 2 или повече под-категории (например услугите за психическо здраве включват психологически и психиатрични услуги).→ С избиране на една от главните категории и/или под-категории, ще се появи падащо меню, съдържащо всички свързани агенции във вашия район и/или дори на национално ниво. Моля изберете агенцията, към която препращате детето (в зависимост от характеристиките на инцидента е възможно да има повече от едно насочване).</p> <p>Пример (вижте надолу): ако изберете „Съдебни услуги“, след това трябва да изберете конкретната агенция, към която правите насочване (напр. Агенция 2); в следващото меню (S2.1) ще бъдете помолени да обозначите дали всяко индивидуално насочване (ако има повече от едно) засяга само детето, само грижещия се за него или заедно, детето и семейството (в примера по-долу „само грижещия се“).</p> <p>Бележка: Под-елемент (S2.A) се попълва от Оператор на CAN-MDS, работещ в Агенцията, получила насочването (от вас, както е посочено в DE_S2). Операторът, работещ в Агенцията, която получава насочването, изпратено от вас (вашата Агенция) ще предостави на свой ред информация за отговора на насочването с използването на падащо меню (дали е предоставена услугата или не; по каква причина); ако в заложения период от време не постъпят данни, системата CAN-MDS ще попълни автоматично стойността „НЯМА ИНФОРМАЦИЯ“.</p>				
<p>Бележка: С посочването къде (т.е. в коя Агенция) правите насочване, съобщение ще бъде изпратено автоматично от CAN-MDS на Операторите, работещи в тази Агенция.</p>					
Тип данни:	Първичен запис:	Предварително зададена стойност			
Връзка:	Главна:	УСЛУГИ			
	Други:	ИНЦИДЕНТ; ДЕТЕ; СЕМЕЙСТВО			

Елементи от данни: DE_I1 (Код на инцидент); DE_C1 (Код на дете); DE_R1 (Код на Агенция)		
Стойности и формат:	☐ Няма данни	Край на записа Край на записа Отбележете по-долу толкова отговора, колкото са приложими
	☐ Никакви	
	☒ Да	
	☐ Юридически услуги/служби	
	☐ Медицински услуги	
	☐ Психично-здравни услуги	
	☐ Независими органи	
	☐ Социални услуги	
	☐ Правораздавателни органи	
	☐ Неправителствени организации	
	☐ Съществуващи регистри и научно-изследователски организации	
	☐ Образователни услуги	
	☐ Други служби	
	☐ неуточнен	
Коментар:	Съвет: Всеки нов запис на ID на Агенция в системата CAN-MDS ще бъде автоматично включен в списъка под съответната категория на свързани услуги в страната Определенията са налични в трета част (Термини и определения)	

Елементи от данни	Попълване	Задължителн о	Множествено	Тип данни/Запис:		Допълнителн и данни
				първичен	вторичен	
: Код на агенцията				na		
: Код на оператора				na		
: Дата на записа					na	na
: Източник на информация						
Код на инцидента				na		
Дата на инцидента						DE_R3
Място на инцидента			☒		na	na
Форма(и) на малтретиране			☒		na	na
: Код на детето					na	
: Пол на детето					na	na
: Дата на раждане						DE_R3
: Гражданство на детето					na	
: Структура на семейството- А. Тип на семейството					na	na
В.1 Членове на семейството			☒		na	na
В.2 Брой членове на семейството					na	na
Отбелязване на основните грижещи се			☒		na	na
Връзка с детето на първия основен грижещ се					na	DE_F1C.
Връзка с детето на втория основен грижещ се					na	DE_F1C.
: Пол на първия основен грижещ се					na	na
: Пол на втория основен грижещ се					na	na
: Дата на раждане на първия основен грижещ се						DE_R3
: Дата на раждане на втория основен грижещ се						DE_R3
S1: Институционален отговор			☒		na	na
S2: Насочване към услуги			☒		na	DE_R1
S21: Фокус на насочването					na	DE_S2
S2A: Предоставени услуги					na	DE_S2

ПРЕГЛЕД НА ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ ОТ ДАННИ

CAN-MDS Обратна връзка

към оператора

В зависимост от вашето участие в начина на администриране на инцидент на насилие над дете, вие сте с определено ниво на достъп. По-специално:

Ако нямате действително участие, но вашата роля включва едно или повече от следните:

- Уведомяване (по желание) на съответните органи за (подозирани) случаи на насилие и пренебрегване на деца (CAN)
- Задължително отчитане на (подозирани) случаи на насилие и пренебрегване на деца (CAN)
- Прилагане на скрининг в общата детска популация за случаи на насилие и пренебрегване на деца
- Предоставяне на спешни мерки за защита на жертвите на насилие и пренебрегване на деца
- Предоставяне на правни съвети / консултации / защита за случаи на насилие и пренебрегване на деца (

то вие получавате достъп за Оператор на "ниво 3".

Това означава, че имате достъп до лесен за употреба инструмент за докладване на инциденти на CAN (особено ако сте упълномощени да докладвате за насилие на дете) и съответно уведомяване на специализирани агенции. Нещо повече, освен въвеждане на нови данни, можете да получите достъп до данните, въведени от вас в миналото, а именно, за да видите и дори да редактирате информацията (в последния случай всъщност ще бъде създаден нов запис).

Ако сте включени в администрирането и проследяването на докладвани/открити случаи на насилие и пренебрегване на деца, а именно вашата роля включва една или повече от следните отговорности:

- Провеждане на първоначални оценки за предполагаеми случаи на насилие и пренебрегване на деца
- Предоставяне на услуги на жертвите на насилие (диагностика, лечение, консултации, грижи)
- Предоставяне на услуги за семействата на жертвите на насилие (подкрепа)
- Последващи действия във връзка със случаи на насилие

то вие получавате достъп за Оператор на "ниво 2"

Това означава, че имате достъп до лесен за употреба инструмент за докладване на инциденти на CAN (особено ако сте упълномощени да докладвате за насилие над дете). Отделно от попълването на нови данни, можете да получите достъп до данните, въведени от вас в миналото по отношение на всички записи, направени от вас, за да видите и дори да редактирате съществуващата информация (в последния случай всъщност ще бъде създаден нов запис). Освен това, имате достъп (преглед) до данните, въведени за същото дете (за същия или друг инцидент) и от други оператори, които са работили по случая в миналото.

Освен това, CAN-MDS ще ви предостави възможността да бъдете информирани за историята на CAN за деца, доведени (попаднали) на вниманието ви (а именно информация за предишни инциденти, въведени от вас или други оператори, работещи в същите или други агенции),

както следва: когато представите запис за инцидент на насилие над дете, на екрана ще се появят следните опции:

Покажи/отпечатай запис

Показване/отпечатване на всички записи за това дете

Забележка: Ако сте избрали да запазите един "отпечатан архив" за вашите файлове, тази "архив" ще бъде "анонимен" за всяко неоторизирано лице, което може да го прочете, като няма лични идентификатори (например личната информация на детето или на настойника), които да са включени и КОД на детето е известен САМО на вас. От друга страна, имайки предвид, че информацията е лесно достъпна,

можете да търсите онлайн за съществуващите данни за детето, жертва на насилие, с което работите (без отпечатване).

Накрая, но не на последно място, системата CAN-MDS може да работи като комуникационен канал между вас и други специалисти, работещи в същите или различни сектори. Както вече беше споменато (DE_S1 и S2) CAN-MDS е инструмент, готов за употреба за информиране на други агенции за незабавния отговор на вашата агенция (например това, какви услуги вече са били предоставяни) и уведомяване на други агенции за нови инциденти чрез препращания. В допълнение, за вече известни деца (за същите или за предишни инциденти) CAN-MDS ви дава възможност лесно да разберете кой е работил с детето в миналото, а именно системата ви предоставя подробна информация за контакти с професионалист(ите) и агенция(ите), които вече участват в администрирането на конкретния случай.

Покажи кой е работил с детето преди

Ако, в допълнение към участието си в

администрирането и проследяването на докладваните /откритите случаи на насилие и пренебрегване на деца, **вие също участвате във вземането на решения по отношение на правни действия**, като например:

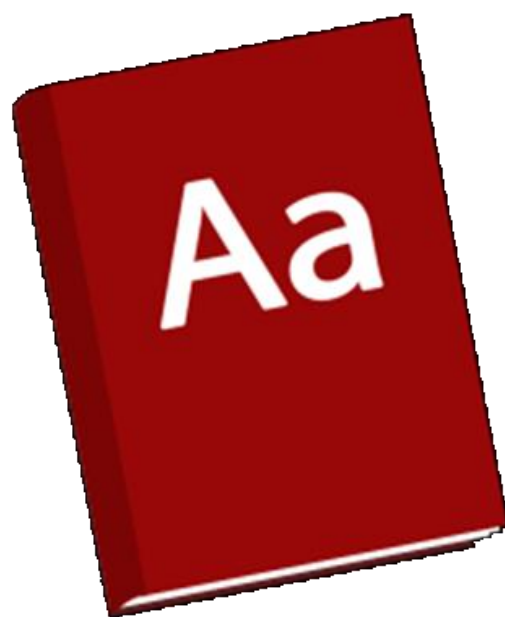
- Извеждане на детето от семейството
- Отнемане на родителски права
- Решаване дали съществуват достатъчно доказателства за наказателно преследване на (предполагаемите) правонарушители

то вие сте Оператор "ниво 1".

Това означава, че имате всички права за достъп на предишните нива (2 и 3) и допълнителен достъп до всички данни за всички инциденти и деца в CAN-MDS, след съответните заявки към Националния администратор. С други думи, докато Операторите "ниво 2" имат достъп до информация, свързана с едно дете, с което те работят, Операторите "ниво 1", в тясно сътрудничество с Администратора, имат достъп до информация за всеки случай на насилие и пренебрегване, който не е на разположение в системата (т.е. ограничената информация, като данни за контакт и лични идентификатори (данни) на детето и неговите настойници).

ТРЕТА ЧАСТ
Речник на данните в CAN-MDS.
Термини и определения

CAN-MDS Речник на данните

встъпителна бележка

Уважаеми Оператори,

Системата CAN-MDS има за цел събиране на информация за инциденти с деца (предполагаеми) жертви на CAN, които биха могли да бъдат подходящи за проследяване на ниво случай и за наблюдение на проблема с CAN от гледна точка на общественото здраве. За тази цел, източниците на данни за CAN-MDS включват всички съответни области, участващи по различни начини в идентифициране и прилагане на CAN случаи на различни нива, а именно агенции, предоставящи услуги като социални грижи, здравеопазване и психично здраве, образование, в областта на правоприлагането и правосъдието, публичните и обществени сфери. По дефиниция като оператори са поканени да действат хора от различни професионални групи. Те въвеждат данни за инциденти, свързани с деца, които не са известни на CAN-MDS, добавят, данни за нови инциденти, свързани с вече известни деца и използват наличната информация за проследяване на децата на ниво случай в съответствие с техните отговорности по пътя на администриране на CAN случаи, като действията, извършвани от оператора, съответстват на нивото му на достъп, определен за даден случай.

Това желателно и необходимо разнообразие на заинтересованите страни, участващи в действията на CAN-MDS, обаче, се очаква да доведе до разнородни разширени групи от оператори на национално ниво, които имат различен професионален опит и не са еднакво запознати с въпросите, свързани с CAN. CAN-MDS Речникът на данни е разработен за осигуряване на възможно най-много валидни и надеждни данни, записани в CAN-MDS - всички оператори трябва да имат общо разбиране за това каква информация трябва да бъде записана.

Речникът включва кратки и точни определения за всеки отделен елемент от данни в MDS и всяка конкретна стойност, под всеки един елемент от данни. Освен това са предвидени определения на техническите термини, използвани в Наръчника на CAN-MDS Оператора.

Структура на CAN-MDS речник на данните

CAN-MDS Речникът на данните се състои от две основни части:

I. описание на допустимите стойности (или разрешен диапазон от стойности). Допустимите стойности са изброени по елементи от данни в пет различни секции, отговарящи на пет оси, при които елементите от данни в CAN-MDS се класифицират, както следва:

- ▶ Определения на Осите
  - ▶ Определения на Елементите
  - ▶ Определения на допустимите стойности

Специфичните термини, изискващи допълнително обяснение, са обозначени с удебелен шрифт и описани в част II.

II. Определенията на CAN-MDS термините са представени в азбучен ред.

Ограничения

CAN-MDS Речникът на данни е разработен само за потребностите на CAN-MDS системата и следователно определенията на важни аспекти на CAN като такива, свързани с доказване на насилие, тежест на щетите, причинени в резултат на CAN и лицата, отговорни за CAN (*извършители*) не са включени (поне в тази първа версия).

Освен това речникът няма за цел да замени краткосрочното обучение на оператори на CAN, а да допълва и изгражда капацитета на CAN-MDS операторите.

На последно място, въпреки че определенията са разработени въз основа на съществуващата литература и следвайки логиката на свързаните с тях международни стандарти, възможно е те да бъдат преразгледани, когато и ако е необходимо. **За тази цел, ние ще бъдем благодарни, ако информирате <Администратора> за всички случаи, в които едно или повече определения не са ясни.**

Описание на възможните/допустимите стойности на елементите от данни (DE) в CAN-MDS

ЗАПИС

Определение: Запис в системата CAN-MDS, базиран на инцидент с малтретиране на дете

Бележка: Запис, базиран на инцидент, може да бъде започнат след откриването или докладването от самото дете на (предполагам) инцидент с малтретиране

DE_R1 → Код на агенцията

Дефиниция: Идентификационен код, който е определен за всяка агенция – източник на данни за CAN-MDS за определен инцидент с малтретиране на дете

Бележка: Този елемент от данни се попълва автоматично

Кодът на агенцията съдържа информация от 4 части: 2 букви за абrevиатура на държавата¹⁵ 2 букви абrevиатура на региона¹⁶ 3 букви Организация/Вид на услугата 3 цифри номер на Организация /Услуга

Пример: GR_A1_ROI_001 (“Institute of Child Health, Dept of Mental Health & Social Welfare”) Намира се в Гърция (GR), Административен район Attiki, Департамент Attiki, Вид: Изследователски институт (Research Institute), Номер: 001

DE_R2 → Код на оператора

Определение: Идентификатор за специалиста, който въвежда данните в системата CAN-MDS за определен инцидент на малтретиране на дете

Бележка: Този елемент от данни се попълва автоматично

Кодът на оператора съдържа информация от 4 части: Код на агенцията 4- цифри Професионалното направление на оператора¹⁷ 1- цифра Ниво на достъп 3- цифри номер, който показва отделните специалисти, работещи в една и съща агенция

Пример: GR_A1_ROI_001-19_3039_1_003 (Име Фамилия) Психолог с ниво на достъп 1 (Пълен достъп), 3-ти от специалистите, работещи в агенцията (службата) GR_A1_ROI_001

DE_R3 → Дата на записа

Дефиниция: Точната дата (и час), когато е започнало въвеждането от упълномощен Оператор в CAN-MDS, следвайки откриването или сезирането за определен инцидент на насилие над дете

Бележка: Този елемент от данни се попълва автоматично

1. Тя (датата) трябва да съвпада с датата, когато Операторът е получил насочване (или “доклад”) за инцидент на CAN
2. Евантуално – но не задължително може да бъде същата дата, на която детето е стигнало до службата; детето е прието; случил се е инцидент; започнало е проучване на случая; проучването на случая е прекратено и е взето решение

Пример: 2014-12-03_14:15:05 (формат ГГГГ-ММ-ДД_чч:мм:сс¹⁸)

DE_R4 → Източник на информация

¹⁵ ISO 3166-1. Кодовете, които представляват имената на държавите и техните региони (публикувани чрез ISO)

¹⁶ ISO 3166-2. Код на регион (област) от държавата (чрез ISO)

¹⁷ Международен стандарт за класификация на професиите (ISCO) 2008

¹⁸ ISO 8601:2004. Data elements and interchange formats-Information interchange-Representation of dates and times

Определение: Източникът на информация, който води до определен запис на инцидент в CAN-MDS, а именно как даден инцидент на детско насилие поагда под вниманието на Оператор, който работи в определена служба в точно определено време

Бележка: Инцидент на детско насилие може да бъде установен от самия Оператор-специалист, да бъде докладван от жертвата (предполагаема) или докладван от друг източник

DE_R4: Описание на допустимите стойности

[R4_00] Неуточнен: не е на разположение информация относно самоличността на човека, който е осигурил на Оператора информация за определен инцидент

[R4_01] Идентифициран: източникът на информация е самият Оператор-специалист към CAN-MDS

Бележка: Информацията е събрана от Оператора, в следствие на случайно откриване на инцидент на насилие над дете, или чрез задаване на въпроси, последващи съмнение за насилие, или чрез рутинна проверка.

[R4_02] Дете (предполагаема) жертва: източникът на информация е дете (предполагаема) жертва на насилие, което е информирало службата и/или специалист, че при инцидент на насилие то е страдало или страда в момента

[R4_03] Родител/приемен родител/партньор на родителя/грижещ се за детето: източникът на информация е родител/приемен родител/партньор на родителя/грижещ се за детето

[R4_04] Роднина, живеещ с детето: източникът на информация е роднина, живеещ с детето

[R4_05] Роднина, който не живее с детето: източникът на информация е роднина, който не живее с детето

[R4_06] Приятел/Съсед: източникът на информация е човек, който няма кръвна или законова връзка с детето (предполагаема) жертва и се определя като приятел на детето, като приятел на семейството на детето или като съсед

[R4_07] Извършителят (предполагам) се докладва сам: източникът на информация е човек, който се определя като отговорен или като един от отговорните лица, които са извършили един или повече актове на насилие срещу дете (предполагаема) жертва или са отговорни за един или повече случаи на пропуски в грижите за дете (предполагаема) жертва.

Бележка: В контекста на CAN-MDS не се записват данни за извършителите на насилие, при положение, че информация за доказването на инцидента не се записва и поради тази причина този конкретен източник на информация се избира само когато лицето, предоставящо информацията се самоопределя като извършител.

[R4_08] Персонал в училище/ детска градина: източникът на информация е човек - част от персонала на учебното заведение, което детето (предполагаема) жертва посещава в зависимост от възрастта му

[R4_09] Специалисти за дейности в свободното време: източникът на информация е член на екипа, работещ с детето (предполагаема) жертва при извършване на дейности в свободното време на детето (предполагаема) жертва

[R4_10] Анонимен човек, предоставящ информация: източникът на информация е човек, който не дава информация, с която да се идентифицира и изяснява, че той / тя желае да остане анонимен

Бележка: разликата между „неуточнен източник на информация ” и „анонимен човек, предоставящ информация” е, че “неуточнен” означава, че операторът изобщо не е наясно с идентичността на източника на информация, а във втория случай операторът знае, че източникът на информация е избрал да остане анонимен

[R4_11] Работещи в сферата на дневни грижи за деца: източникът на информация е член на екипа, работещ в сферата на дневните грижи за деца и се грижи за детето (предполагаема) жертва

[R4_12] Работещи в социални служби/публични/местни: източникът на информация е човек, който принадлежи към персонала от системата за социално подпомагане на централно и местно ниво

[R4_13] Работещи в здравни служби/институции: източникът на информация е човек, който работи в здравните служби/ институции

[R4_14] Работещи в сферата на психичното здраве: източникът на информация е човек, който работи в сферата на психичното здраве

- [R4_15] Работещи в съдебната система/съдебна система за малолетни и свързани дейности:** източникът на информация е човек, който работи в съдебната система/съдебна система за малолетни и свързани дейности
- [R4_16] Работещи в полицията и други органи, прилагащи закона:** източникът на информация е човек, който работи в полицията и други органи, прилагащи закона
- [R4_17] Работещи в „Гореща линия“:** източникът на информация е човек, който работи в „Гореща линия“
- [R4_18] Работещи в структури, включително структури срещу домашно насилие:** източникът на информация е човек, който работи в структури, включително структури срещу домашно насилие
- [R4_19] Работещи в службите на Омбудсмана:** източникът на информация е човек, който принадлежи на службите на Омбудсмана или заместник-омбудсмана за децата
- [R4_20] Работещи в неправителствени организации/асоциации:** източникът на информация е човек, който е свързан с неправителствени организации/асоциации
- [R4_21] Работещи в сферата на услугите за хора с увреждания:** източникът на информация е човек, който е свързан с персонала на служби, предоставящи услуги за хора с увреждания;
- [R4_88] Друг:** източникът на информация е посочен, не анонимно, но не принадлежи на нито една от определените категории; може да бъде учен, администратор на данни или държавен служител

ИНЦИДЕНТ С МАЛТРЕТИРАНЕ НА ДЕТЕ

Определение: Инцидент с малтретиране на дете включва най-малко един акт на насилие или най-малко един пропуск в грижите за детето

Бележка: Действия на малтретиране на дете и пропуски в грижите за детето са дефинирани на базата на CRC/C/GC/13(2011)

DE_I1 → Код на инцидента

Определение: Индивидуален идентификационен код за всеки запис, съответстващ на отделен случай

Бележка: Този елемент от данни се генерира и попълва автоматично.

Кодът на инцидента е комбинация от кода на детето, датата и времето на записа.

- Ако кодът на инцидента е непознат, CAN-MDS ще продължи със следващия елемент от данни DE_R4 (“Източник на информация”)
- Ако CAN-MDS открие запис за същото дете, подобен на текущия запис (от гледна точка на времето) системата ще ви уведоми със съобщение, че други случаи са били регистрирани преди това от вас или друг оператор и тя ще ви предостави последния запис на случая; маркираните записи са най-близки по отношение на кода на случая, който записвате.
- Ако вашето ниво на достъп е 1 или 2, чрез кликане на ще можете да видите цялата останала информация за предишни случаи, чрез кликане на ще можете да редактирате (главно да добавяте) предишните записи. Ако сте сигурни, че настоящият случай е нов, тогава трябва да кликнете на бутон “Добави нов инцидент”.
- Ако вашето ниво на достъп е 3, “покажи” опциите не са активирани. Вие трябва да решите на базата на датата на записа и датата на случая дали да продължите с неговото записване (препоръчително е да продължите с добавяне на нов случай/ инцидент)

DE_I2 → Дата на инцидента

Определение: Датата, на която инцидентът с насилие над дете (който се регистрира от Оператор в CAN-MDS) се е случил

Бележка: В случаите, когато “инцидентът не е единичен случай”, началната дата е записана и продължителността се изчислява автоматично; в случаите, когато е налице „продължаващо малтретиране (включващо единични инциденти)”, се записват началната дата на насилието и датата на най-последния единичен случай на насилие на дете

DE_I2: Описание на допустими стойности

[I2_00] няма данни: няма информация за дата, на която се е състоял определен инцидент

[I2_01] “единичен инцидент” – не продължително насилие: източникът на информация осигурява на Оператора информация за случай на насилие на дете, което до колкото му/й е известно се отнася за „единичен инцидент”, който не се случва в контекста на продължаващо малтретиране (т.е. *единичен* случай)

[I2_01.01] [ГГГГ/ММ/ДД]: операторът записва точната дата, когато се е случил „единичен инцидент”
ИЛИ виж **I2_01.88**

Бележка: Ако Източникът на информация не е наясно с точния ден (ДД), тогава Операторът записва ГГГГ/ММ ; Ако Източникът на информация не е наясно с точния ММ-ДД, тогава Операторът записва ГГГГ

[I2_01.88] Няма данни: Ако източникът на информация не знае ГГГГ, когато е случил единичен инцидент

[I2_02] Продължаващо малтретиране - включително - единичен инцидент/ и: Източникът на информация предоставя на Оператора информация за случай на насилие на дете, който доколкото му/й е известно е един от „единичните инциденти”, които са се случили в контекста на продължаващо малтретиране

[I2_02.01] Начална дата: Операторът записва точната дата, на която според Източникът на информация е започнало „продължаващото малтретиране (включително единичен инцидент)” **ИЛИ** виж **I2_02.02, I2_02.03, I2_02.04, I2_02.88**

Бележка: Ако Източникът на информация не е наясно с точния ДД, тогава Операторът записва ГГГГ/ММ ; Ако Източникът на информация не е наясно с точния ММ-ДД, тогава Операторът записва ГГГГ **ИЛИ** **I2_02.02, I2_02.03, I2_02.04, I2_02.88**

[I2_02.01.01] продължителност: Ако Източникът на информация предоставя информация за началната дата (ГГГГ/ММ/ДД или ГГГГ/ММ), тогава продължителността на продължаващото малтретиране се изчислява автоматично (точността на изчислението зависи от наличната информация)

[I2_02.02] През последните 12 месеца: Ако Източникът на информация не знае началната дата ММ/ДД на продължаващото малтретиране, но знае, че насилието е започнало през изминалата година (период от 12 месеца), считайки от датата на записа.

[I2_02.03] Преди 12 месеца: Ако Източникът на информация не знае началната дата ММ/ДД на продължаващото малтретиране, но знае, че насилието е започнало преди последните 12 месеца, считайки от датата на записа.

ТИП: Определенията на подчертаните термини са налични в част “термини и определения”

[I2_02.04] През целия живот: Ако Източникът на информация не знае, че насилието е започнало от раждането на детето

[I2_02.88] Няма данни: Ако Източникът на информация не знае, че е съществувало или съществува продължаващо малтретиране срещу детето, но няма информация кога е започнало

[I2_02.0A] Датата на последния известен инцидент на малтретиране на детето: Операторът записва точната дата, когато се е случил „последния инцидент на насилие на дете” (ГГГГ/ММ/ДД)

Бележка: Ако Източникът на информация не знае точния ДД, тогава Операторът записва ГГГГ/ММ; Ако Източникът на информация не е наясно с точния ММ-ДД, тогава Операторът записва ГГГГ; Ако Източникът на информация не е наясно с точната ГГГГ, тогава Операторът не записва никаква информация

[I2_03] Продължаващо малтретиране - НЕ единичен инцидент: Източникът на информация предоставя на Оператора информация за случай на насилие на дете, който доколкото му/й е известно е случай на продължаващо малтретиране, което не е „единичен инцидент”, който е наблюдаван или идентифициран по друг начин

[I2_03.01] Начална дата: Операторът записва точната дата, на която според Източника на информация е започнало „продължаващото малтретиране” **ИЛИ** виж **I2_03.02, I2_03.03, I2_03.04, I2_03.88**

Бележка: Ако Източникът на информация не знае точния ДД, тогава Операторът записва ГГГГ/ММ; Ако Източникът на информация не е наясно с точния ММ-ДД, тогава Операторът записва ГГГГ **ИЛИ** **I2_03.02, I2_03.03, I2_03.04, I2_03.88**

- [I2_03.01.01] продължителност:** Ако източникът на информация предоставя информация за началната дата (ГГГГ/ММ/ДД или ГГГГ/ММ), тогава продължителността на продължаващото малтретиране се изчислява автоматично (точността на изчислението зависи от наличната информация)
- [I2_03.02] През последните 12 месеца:** Ако Източникът на информация не знае началната дата ММ-ДД на продължаващото малтретиране, но той/тя знае, че насилието е започнало през изминалата година (период от 12 месеца), считайки датата на записа.
- [I2_03.03] Преди 12 месеца:** Ако Източникът на информация не знае началната дата ММ-ДД на продължаващото малтретиране, но знае, че насилието е започнало преди 12 месеца, считайки датата на записа.
- [I2_03.04] През целия живот:** Ако Източникът на информация не знае, че насилието е започнало от раждането на детето
- [I2_03.88] Няма данни:** Ако Източникът на информация не знае, че е съществувало или съществува продължаващо малтретиране срещу детето, но няма информация кога е започнало

DE_I3 → Форма(и) на малтретиране

Определение: Действие(я) на малтретиране и/или пропуск(и) в грижата за детето (предполагаема) жертва, които са били наблюдавани, докладвани или по друг начин уточнени във връзка с конкретен СМ инцидент, който Операторът записва в CAN-MDS.

ВНИМАНИЕ: Ако няма данни в I3, не съществува отговарящ на условията инцидент, който да бъде въведен в CAN-MDS. I3 е базов елемент от данни за CAN-минимална база данни.

DE_I3: Описание на допустимите стойности

[I3_A] ИЗВЪРШЕНИ ДЕЙСТВИЯ: Думи или открити действия, които причиняват вреда, могат да навредят или заплашват да навредят на дете. Извършените действия са преднамерени и умишлени; обаче причиняването на вреда на детето може да бъде, но може и да не бъде планирана последица. Преднамереността се отнася само за действията на извършителя, но не и за последиците от тези действия. Следните видове насилие включват извършени действия: физическо насилие; сексуално насилие; и психически тормоз¹⁹

[I3_A_1] Автоагресивни/самонараняващи действия: Тук се включват хранителни разстройства, употреба на наркотични вещества/злоупотреба, самопричинени увреждания, мисли за самоубийство, опити за самоубийство и реално самоубийство.

[I3_A_1.01] Хранително разстройство: Детето (предполагаема) жертва (е докладвано, само е докладвало или му е поставена диагноза, че) има сериозен проблем с храненето, характеризира се с постоянно смущение в храненето или в поведението, свързано с храненето

Бележка: такова състояние може да причини промяна в консумацията или усвояването на храната и значително да увреди физическото здраве или психосоциалното функциониране. То може да бъде вече с поставена диагноза (докладвано от детето или от източника на насочване) (и следователно записано от всички оператори въз основа на диагнозата) или да не е с поставена диагноза, но идентифицирано (в този случай се записва САМО от Оператори със съответния професионален опит, т.е. психично-здравни и здравни професионалисти с квалификация в областта на хранителните разстройства).

[I3_A_1.02] Употреба на наркотични вещества/злоупотреба: детето (предполагаема) жертва (е докладвано, само е съобщило или е диагностицирано, че) има сериозен проблем с употребата и/или злоупотребата с наркотични вещества по собствено желание или подмамено от друго лице

¹⁹ Leeb, R.T., Paulozzi, L., Melanson, C., Simon, T., Arias, I. (2008). Child Maltreatment Surveillance: Uniform Definitions for Public Health and Recommended Data Elements, Version 1.0. Atlanta, GA: Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.

Бележка: Употребата и/или злоупотребата с наркотични вещества може значително да увреди физическото здраве на детето или психо-социалните функции и да доведе до повишен риск от насилие.²⁰ То може да бъде вече с поставена диагноза (докладвано от детето или от източника на насочване) (и следователно *записано от всички оператори* въз основа на диагнозата) или да не е с поставена диагноза, но идентифицирано (в този случай се записва САМО от Оператори със съответния професионален опит, т.е. психично-здравни и здравни професионалисти с квалификация в областта на хранителните разстройства). За **наркотично вещество** можете да приемете: алкохол, наркотици или всяко друго вещество, използвано по незаконен начин, без значение дали има зависимост и/или пристрастяване.

[I3_A_1.03] Бягство: детето (предполагаема) жертва е бягало от вкъщи (или е докладвано, че бяга) поне веднъж, за период от поне една нощ.

[I3_A_1.04] Самопричинени увреждания: детето (предполагаема) жертва проявява (или е докладвано, че проявява) насилие към себе си, което съзнателно може да соведе до неговото нараняване

[I3_A_1.05] Мисли за самоубийство: детето (предполагаема) жертва има (или е докладвано че има) мисли за самоубийство, обмисля или планира самоубийство

[I3_A_1.06] Опит(и) за самоубийство: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) предприело едно или повече не-фатални, насочени към себе си, потенциално нараняващи действия с намерението да умре, без значение дали опитите са довели до нараняване или не

[I3_A_1.07] Самоубийство: детето (предполагаема) жертва се е (или е докладвано че се е) самоубило, а именно починало в резултат на самонараняващо действие с намерение да умре

[I3_A_1.88] Друго самонараняване (неуточнено): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) предприело поне едно самонараняващо действие, различно от самоубийство; опит за самоубийство; самонараняване; бягство; употреба на наркотици и хранително разстройство

[I3_A_2] Физическо насилие (със или без нараняване): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) страдало от смъртоносни и/или не-смъртоносни, със или без нараняване действия на физическо насилие включващи: телесно наказание/"дисциплина"; насилствени действия, причиняващи болка и нараняване; животозастрашаващо малтретиране (умишлено); действия, свързани с отвличане; институционални нарушения на правата на детето и други действия на физическо насилие

Бележка: Препоръчва се да изберете тази обширна категория [I3_A_2] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли свързани с действията на физическо насилие срещу детето; ако имате допълнителна –но не детайлна– информация по отношение на конкретна форма на физическо насилие, изберете една или повече под-категории - I3_A_2.1-2.6 или I3_A_2.88 когато няма конкретна информация за докладвано/подозирано физическо насилие; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация относно формите на физическо насилие, се препоръчва да изберете всяка индивидуална форма на физическо насилие употребено върху детето (I3_A_2.1.01-24; I3_A_2.2.01-20; I3_A_2.3.01-08; I3_A_2.4.01-02; I3_A_2.5.01-06 или I3_A_2.6 когато конкретната форма на физическо насилие не е включена в предишната класификация).

[I3_A_2.1] телесно наказание/"дисциплина": детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) страдало от телесно наказание или "дисциплина", със или без нараняване, включващо: удряне на шамар, зашлевяване, напляскване, щипане, дърпане на ухо/уши, дърпане на коса, удар с предмет, "пребиване", завръзване, заключване, оставяне на

²⁰http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/factsheets/fs_child.pdf

детето да лежи в собствените му екскременти, бутане, хвърляне, раздрусване, сграбчване, задушаване, стискане за врата, ритане, удряне по главата (с ръка или срещу стена), грубо дърпане на уши, грубо щипане, хапане, горене, попарване

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_2.1] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли свързани с действията на телесно наказание/"дисциплина"; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация относно формите на телесно наказание/"дисциплина", се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_2.1.01-24) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

Съвет: Въпреки че много от следващите форми на телесно наказание/"дисциплина" са широко известни, определения за тях са предоставени в речника с цел -освен осигуряване на общо разбиране- да улеснят Оператора в решаването дали той/тя трябва да запише цялата предоставена информация от източника, или с други думи, да се избегнат потенциално субективни решения дали докладваното действие е достатъчно сериозно или не трябва да се записва.

[I3_A_2.1.01] удряне на шамар

[I3_A_2.1.02] зашлевяване

[I3_A_2.1.03] напляскване

[I3_A_2.1.04] щипане

[I3_A_2.1.05] дърпане на ухо/уши

[I3_A_2.1.06] дърпане на коса

[I3_A_2.1.07] удар с предмет

[I3_A_2.1.08] "пребиване"

[I3_A_2.1.09] завръзване

[I3_A_2.1.10] заключване

[I3_A_2.1.11] оставяне на детето да лежи в собствените му екскременти

[I3_A_2.1.12] бутане

[I3_A_2.1.13] хвърляне

[I3_A_2.1.14] раздрусване

[I3_A_2.1.15] сграбчване

[I3_A_2.1.16] задушаване

[I3_A_2.1.17] стискане за врата

[I3_A_2.1.18] ритане

[I3_A_2.1.19] удряне по главата (с ръка или срещу стена)

[I3_A_2.1.20] грубо дърпане на уши

[I3_A_2.1.21] грубо щипане

[I3_A_2.1.22] хапане

[I3_A_2.1.23] горене

[I3_A_2.1.24] попарване

[I3_A_2.2] **Насилствени действия, причиняващи болка и нараняване:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) страдало от насилствени действия, известни също като увреждащи действия със или без нараняване, включващи: удряне по стъпалата на краката, слагане на лютива чушка или пикантна храна в устата на детето, насилствено хранене, принуждаване на детето да стои в болезнена за него поза, връзване, оставяне на белези, вадене на зъби като наказание, жигосване, угояване, насилие за "отмъщение", проверка на девственост, принудително обрязване, осакатяване на женски полови органи, увулектомия, насилствено омъжване и ранно задомиане, насилствени и унижителни обреди", унижения", практикуване на "екзорсизъм" след обвинения за "магьосничество", насилствена стерилизация, насилие под маската на грижа, умишлено нараняване с цел използване за просия

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_2.2] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли свързани с тези специфични форми на физическо насилие; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация относно формите на насилствени действия, причиняващи болка на дете, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма I3_A_2.2.01-20) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

Съвет: Много от следващите форми на насилствени действия, причиняващи болка, вероятно не са широко познати; по тази причина са осигурени определения в речника, за да се осигури общо разбиране сред всички Оператори за това, какво са насилствени действия, причиняващи болка, и за да ги различават от другите насилствени действия, извършвани над деца.

[I3_A_2.2.01] удряне по стъпалата на краката

[I3_A_2.2.02] слагане на лютив а чушка или пикантна храна в устата на детето

[I3_A_2.2.03] насилствено хранене

[I3_A_2.2.04] принуждаване на детето да стои в болезнена за него поза

[I3_A_2.2.05] връзване

[I3_A_2.2.06] оставяне на белези

[I3_A_2.2.07] вадене на зъби като наказание

[I3_A_2.2.08] жигосване

[I3_A_2.2.09] угояване

[I3_A_2.2.10] насилие за "отмъщение"

[I3_A_2.2.11] проверка на девственост (проверяване на половите органи на момичета)

[I3_A_2.2.12] принудително обрязване

[I3_A_2.2.13] осакатяване на женски полови органи

[I3_A_2.2.14] увулктомия

[I3_A_2.2.15] насилствено омъжване и ранно задомиане

[I3_A_2.2.16] насилствени и унижителни обреди/"унижения"

[I3_A_2.2.17] практикуване на "екзорсизъм" след обвинения за "магьосничество"

[I3_A_2.2.18] насилствена стерилизация

[I3_A_2.2.19] насилие под маската на грижа

[I3_A_2.2.20] умишлено нараняване с цел използване за просия

[I3_A_2.3] животозастрашаващо малтретиране (умишлено): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от животозастрашаващо малтретиране с умисъл от страна на извършителя, със или без нараняване, включващо: подлагане на ненужни инвазивни медицински процедури и даване на непредписани вещества, (умишлено) отравяне, заплашване с нож или заплашване с оръжие, пробождане, прострелване, свързано със зестра насилие

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_2.3] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли свързани с насилствени действия, които застрашават живота на детето (предполагаема) жертва; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация относно формите на животозастрашаващо насилие срещу детето се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_2.3.01-08) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_A_2.3.01] подлагане на ненужни инвазивни медицински процедури

[I3_A_2.3.02] даване на непредписани вещества

[I3_A_2.3.03] отравяне (умишлено)

[I3_A_2.3.04] заплашване с нож

[I3_A_2.3.05] заплашване с оръжие

[I3_A_2.3.06] пробождане

[I3_A_2.3.07] прострелване

[I3_A_2.3.08] свързано със зестра насилие/смърт

[I3_A_2.4] **действия, свързани с отвлечение:** детето (предполагаема) жертва е било (или е докладвано, че е) жертва на отвлечение от член на семейството или на отвлечение от не-член на семейството

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_2.4] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на това дали отвлечането е било извършено от член на семейството или не; когато източникът на информация може да осигури информация по отношения на вида отвлечение, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_2.4.01-02) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_A_2.4.01] отвлечение от не-член на семейството

[I3_A_2.4.02] отвлечение от член на семейството

[I3_A_2.5] **институционални нарушения на правата на детето:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от институционални и/или системни нарушения на неговите/нейните права, включително действия като: бой с пръчка, бой с камшик, замерване с камъни, изтезания, ампутации и налагане на смъртна присъда

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_2.5] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на институционални и/или системни нарушения на правата на детето (предполагаема) жертва; когато източникът на информация може да осигури информация по отношения на формата на насилие, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_2.5.01-06) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_A_2.5.01] бой с пръчка

[I3_A_2.5.02] бой с камшик

[I3_A_2.5.03] замерване с камъни

[I3_A_2.5.04] изтезания (всички форми)

[I3_A_2.5.05] ампутации

[I3_A_2.5.06] налагане на смъртна присъда за извършени престъпления

[I3_A_2.6] **Други описани физически действия:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от действия на физическо насилие, чиято форма не е включена в никоя от предишните категории

[I3_A_2.88] **Няма конкретна информация за докладвано/вероятно физическо насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от действия на физическо насилие, но няма конкретна информация за докладвано/подозирано физическо насилие

[I3_A_3] **Извършено сексуално насилие (със или без увреждане):** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от каквито и да било сексуални действия, извършени от възрастен спрямо него, срещу които детето е защитено от наказателните закони, както и от друго дете, ако насилникът е значително по-голям от детето (предполагаема) жертва или използва сила, заплаха или други форми на натиск. Във всеки от двата случая сексуалното насилие може да предизвика или да не предизвика нараняване.

Бележка: Препоръчва се да изберете тази обширна категория [I3_A_3] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на сексуалното насилие върху детето; ако повече -но не детайлна- информация е налична по отношение на конкретни форми на сексуално насилие, изберете една или повече от под-категиорите I3_A_3.1-3.2 или I3_A_3.88 когато няма конкретна информация за докладвано/подозирано сексуално насилие; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация по отношение формите на сексуално насилие, се препоръчва да изберете всяка индивидуална форма на сексуално насилие, извършена срещу детето (I3_A_3.1.01-12; I3_A_3.2.01-08; или I3_A_3.1.88 и I3_A_3.2.88 когато конкретната форма на сексуално насилие или сексуална експлоатация не е включена в предишната класификация).

[I3_A_3.1] Действия на сексуално насилие: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) страдало от действия на сексуално насилие, включващи: проникване с или без употреба на сила, опит за сексуално насилие с или без физически контакт, заплаха за сексуално насилие, докосване на гениталии, показване на гениталии на дете, сексуален тормоз, воайорство, предлагане на недвусмислени сексуални материали, насилствено излагане на порнография, принуждаване да стане свидетел на сексуално насилие срещу майката, сексуално "примамване" (чрез информационно-комуникационни технологии), онлайн сексуално преследване/тормоз

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_3.1] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на конкретните форми на сексуално насилие; когато източникът на информация може да осигури информация по отношения на формата на сексуално насилие, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_3.1.01-12) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_A_3.1.01] действия, включващи проникване: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от действия на сексуално насилие, включващи проникване

Бележка: Когато тази форма на сексуално насилие [I3_A_3.1.01] е приложима, продължете с посочване на това, дали действието е извършено със сила или не, както и на вида проникване на базата на данните, предоставени от източника на информация

[I3_A_3.1.01.1] без сила: без сила, заплаха или други способности за натиск

[I3_A_3.1.01.1.1] анус

[I3_A_3.1.01.1.2] вулва

[I3_A_3.1.01.1.3] уста

[I3_A_3.1.01.1.4] неуточнен

[I3_A_3.1.01.2] включващи употребата на сила: сила, заплаха или други способности за натиск

[I3_A_3.1.01.2.1] анус

[I3_A_3.1.01.2.2] вулва

[I3_A_3.1.01.2.3] уста

[I3_A_3.1.01.2.4] неуточнен

[I3_A_3.1.02] опит за сексуално насилие (не включващо проникване): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от опит за сексуално насилие с или без физически контакт, но не включващо проникване

Бележка: Когато тази форма на насилие [I3_A_3.1.02] продължете с посочване на това, дали действието включва физически контакт, различен от проникване, на извършителя с детето (предполагаема) жертва или не на базата на данните, предоставени от източника на информация

[I3_A_3.1.02.1] с физически контакт

[I3_A_3.1.02.2] без физически контакт

[I3_A_3.1.03] заплаха за сексуално насилие: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от заплахи за сексуално насилие с или без физически контакт

Бележка: Когато тази форма на насилие [I3_A_3.1.03] е приложима, продължете с посочване на това, дали действието включва физически контакт на извършителя с детето (предполагаема) жертва или не на базата на данните, предоставени от източника на информация

[I3_A_3.1.03.1] с физически контакт

[I3_A_3.1.03.2] без физически контакт

[I3_A_3.1.04] **докосване/галене на гениталии:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било докосвано или галено по неговите/нейните гениталии от възрастен или друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва

[I3_A_3.1.05] **показване на гениталии на дете:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било насилвано да гледа гениталиите на възрастен или на друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва

[I3_A_3.1.06] **сексуален тормоз:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било тормозено сексуално от възрастен или от друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва

[I3_A_3.1.07] **воайорство / тайно наблюдаване на интимните поведения на детето:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било тайно наблюдавано по време на интимни моменти от възрастен или от друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва

[I3_A_3.1.08] **предлагане на недвусмислени сексуални материали:** на детето (предполагаема) жертва са (или е докладвано, че са) предлагани недвусмислени сексуални материали от възрастен или от друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва

[I3_A_3.1.09] **насилствено излагане на порнография:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било насилствено излагано на порнография от възрастен или от друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва

[I3_A_3.1.10] **принуждаване да стане свидетел на сексуално насилие срещу майката:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било насилвано да стане свидетел на сексуално насилие срещу майка си

[I3_A_3.1.11] **сексуално "примамване" (чрез информационно-комуникационни технологии):** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било сексуално "примамвано" от възрастен или от друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва чрез интернет или друга комуникационна технология

[I3_A_3.1.12] **онлайн сексуално преследване/тормоз:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било сексуално преследвано от възрастен или от друго дете, значително по-голямо от детето (предполагаема) жертва чрез интернет, мобилен телефон или други форми на онлайн комуникация

[I3_A_3.1.88] **други действия на сексуално насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от специфични форми на сексуално насилие, различни от посочените в класификацията по-горе

[I3_A_3.2] **действия на сексуална експлоатация:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от сексуална експлоатация, чрез размяна на секс или други сексуални действия (за пари, наркотици, храна, подслон, защита и/или други основни потребности) включващи: принуждаване да проституира; използване с търговска цел при пътуване и секс туризъм; трафик; продажба за сексуални цели и робство, участие в порнография, насилствено омъжване

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_3.2] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на конкретните форми на сексуална експлоатация; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална

форма (I3_A_3.2.01-08 или I3_A_3.88, когато действията на сексуална експлоатация са различни от тези включени в класификацията по-горе) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_A_3.2.01] детска проституция: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било насила замесено в проституция

[I3_A_3.2.02] използване на деца - сексуална експлоатация с търговска цел: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било сексуално експлоатирано с търговска цел

[I3_A_3.2.03] сексуална експлоатация при пътуване и туризъм: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било сексуално експлоатирано в контекста на секс-пътвания и туризъм

[I3_A_3.2.04] сексуално робство: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било експлоатирано като секс-роб(робиня)

[I3_A_3.2.05] продажба на деца за сексуални цели: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било продадено за сексуални цели

[I3_A_3.2.06] трафик (в страната и извън границите ѝ): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било жертва на сексуален трафик или в рамките на държавата или в различни държави

[I3_A_3.2.07] участие в порнография: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било насилвано да участва в порнография

[I3_A_3.2.08] насилствено омъжване и ранно задомиране (също така и практика нанасяща вреда): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било насилвано да се ожени рано според националното законодателство

[I3_A_3.2.88] други действия на сексуална експлоатация (неопределени): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било сексуално експлоатирано по начини, различни от посочените в класификацията по-горе

[I3_A_3.88] няма конкретна информация за докладвано/вероятно сексуално насилие: детето (предполагаема) жертва е страдало или е докладвано/подозирано, че страда от сексуално насилие, но няма никаква конкретна информация

[I3_A_4] извършено психическо насилие [със или без травма]: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) претърпяло психическо насилие включващо: психическо насилие със или без очевидни последици; насилствени действия, свързани с детска експлоатация; и насилствени действия свързани с излагане на риск, които могат да причинят нараняване или не.

Бележка: Препоръчва се да изберете тази обширна категория [I3_A_4] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на действията на психическо насилие над дете; ако повече -но не детайлна- информация е налична по отношение на конкретни форми на психическо насилие, изберете една или повече от под-катеориите I3_A_4.1-4.3 или I3_A_4.88 когато няма конкретна информация за докладвано/подозирано психическо насилие; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация по отношение формите на сексуално насилие, се препоръчва да изберете всяка индивидуална форма на психическо насилие, извършена срещу детето (I3_A_4.1.01-17; I3_A_4.2.01-07; I3_A_4.3.01-03 или I3_A_4.1.88; I3_A_4.2.88; и I3_A_4.3.88 когато други докладвани форми на психическо насилие не са включени в предишната класификация).

[I3_A_4.1] извършено психическо насилие със или без последици: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) подложено на психическо насилие със или без очевидни последици, включващо: тормоз, игнориране, отказ на емоционална подкрепа, свръхпротекция, изолация, затваряне, унижителни условия на задържане,

унижаване, отхвърляне, вербално насилие, тероризиране, и заплахи за сексуално насилие

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_4.1] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на конкретните форми на психическо насилие; когато източникът на информация може да осигури информация по отношения на формата на насилие, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_4.1.01-17 или I3_A_4.1.88 когато формите са различни от включените в класификацията по-горе) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_A_4.1.01] тормоз/ психологически тормоз и унижения: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) страдало от физически и/или психически тормоз и/или унижения

Бележка: Когато тази форма на психическо насилие [I3_A_4.1.01] е приложима, продължете с посочване на това, дали действието е било извършено от други деца или/и възрастни

[I3_A_4.1.01.1] от други деца

[I3_A_4.1.01.2] от възрастни

[I3_A_4.1.02] хомофобски тормоз / свързан със сексуалната ориентация: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на хомофобски тормоз, свързан с неговата сексуалната ориентация

Бележка: Когато тази форма на психическо насилие [I3_A_4.1.02] е приложима, продължете с посочване на това, дали действието е било извършено от други деца или/и възрастни

[I3_A_4.1.02.1] от други деца

[I3_A_4.1.02.2] от възрастни

[I3_A_4.1.03] кибертормоз (чрез информационни и комуникационни технологии / мобилни телефони / интернет): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на кибертормоз чрез интернет или мобилен телефон

Бележка: Когато тази форма на психическо насилие [I3_A_4.1.03] е приложима, продължете с посочване на това, дали действието е било извършено от други деца или/и възрастни

[I3_A_4.1.03.1] от други деца

[I3_A_4.1.03.2] от възрастни

[I3_A_4.1.04] игнориране: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било игнорирано

[I3_A_4.1.05] отказ на емоционална подкрепа: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на отказ на емоционална подкрепа

[I3_A_4.1.06] свръхпротектиране: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на свръхпротектиране

[I3_A_4.1.07] изолация (социална): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на социална изолация

[I3_A_4.1.08] затваряне (връзване): детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на затваряне, връзване

[I3_A_4.1.09] настаняване в строг затвор: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било поставяно в тъмничен затвор

[I3_A_4.1.10] унизителни/нечовешки условия на задържане: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на унизителни и нечовешки условия на задържане

- [I3_A_4.1.11] **унижаване/обиди, прякори, омаловажаване, подигравки:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на унижение (обиди, прякори, подигравки)
- [I3_A_4.1.12] **унижение чрез използване на информационни и комуникационни технологии:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на унижение (обиди, прякори, подигравки) чрез интернет или други комуникационни технологии
- [I3_A_4.1.13] **отхвърляне и изгонване:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на отхвърляне и изгонване
- [I3_A_4.1.14] **вербално насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) понасяло вербално насилие
- [I3_A_4.1.15] **тероризиране/оставяне на белези:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било тероризирано с оставяне на белези
- [I3_A_4.1.16] **заплахи за сексуално насилие (със или без контакт):** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било обект на заплахи за сексуално насилие
- [I3_A_4.1.17] **заплахи за друго малтретиране:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било обект на заплахи за малтретиране, различни от сексуално насилие
- [I3_A_4.1.88] **други подобни действия, нараняващи чувствата на детето:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) обект на психическо насилие, нараняващо неговите чувства, но различно от изброените в класификацията по-горе
- [I3_A_4.2] **експлоатация, свързана с психологически действия на насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) понасяло насилствени действия, свързани с неговата експлоатация, *но различни от сексуалната експлоатация* включващи: покваряване, трудова експлоатация, принуждаване да поеме отговорностите на възрастния, да проси, да извършва криминални действия, да участва в религиозни ритуали, да участва в политическо събитие с насилие
- Бележка:** Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_4.2] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на специфичните форми на насилствени действия, свързани с експлоатация; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_4.2.01-07 или I3_A_4.2.88 когато действията са различни от включените в класификацията по-горе) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]
- [I3_A_4.2.01] **покваряване:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на покваряване
- [I3_A_4.2.02] **трудова/икономическа експлоатация:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на икономическа експлоатация/ принуждавано да работи незаконно
- [I3_A_4.2.03] **принуждаване да поеме отговорностите на възрастния:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било принуждавано да поеме отговорностите на възрастния
- [I3_A_4.2.04] **принуждаване да проси:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) принуждавано да проси
- [I3_A_4.2.05] **принуждаване да извършва криминални действия:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) принуждавано да извършва криминални действия

- [I3_A_4.2.06] принуждаване да участва в религиозни ритуали:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) принуждавано да участва в религиозни ритуали
- [I3_A_4.2.07] Принуждаване да участва в политическо събитие с насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) принуждавано да участва в политическо събитие с насилие
- [I3_A_4.2.88] Няма конкретна информация за регистрирани/предполагаеми действие на експлоатация:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на специфични форми на психическо насилие, свързани с експлоатация, но различни от изброените в класификацията по-горе
- [I3_A_4.3] Свидетел на психическо насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на психическо насилие, чрез ставане свидетел на насилствени действия включващи: свидетел на всякакъв вид насилие в семейството, на насилствена среда извън семейството, на насилие чрез електронни форми
- Бележка:** Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_A_4.3] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на специфичните форми на насилие, чрез ставане свидетел на насилствени действия; когато източникът на информация може да осигури много детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма (I3_A_4.3.01-03 или I3_A_4.3.88 когато действията са различни от включените в класификацията по-горе) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]
- [I3_A_4.3.01] свидетел на всякакъв вид насилие в семейството/домашно насилие:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на психическо насилие, чрез ставане свидетел на домашно насилие
- Бележка:** Когато тази форма на психическо насилие [I3_A_4.3.01] е приложима, продължете с посочване на видовете домашно насилие, на които става свидетел детето (предполагаема) жертва
- [I3_A_4.3.01.1] свидетел на насилие срещу деца**
- [I3_A_4.3.01.2] свидетел на насилие от интимния партньор**
- [I3_A_4.3.01.3] свидетел на насилие срещу други възрастни**
- [I3_A_4.3.01.4] свидетел на убийство от определен човек**
- [I3_A_4.3.02] присъствие в насилствена среда извън семейството:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на психическо насилие, чрез ставане свидетел на насилствена среда извън семейството
- [I3_A_4.3.03] насилие чрез електронни форми/кибертормоз:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на психическо насилие, чрез ставане свидетел на сцени на насилие чрез интернет или други комуникационни технологии
- Бележка:** Когато тази форма на психическо насилие [I3_A_4.3.03] е приложима, продължете с посочване на видовете комуникационни технологии, чрез които детето (предполагаема) жертва става свидетел на насилие
- [I3_A_4.3.03.1] информационни и комуникационни технологии**
- [I3_A_4.3.03.2] в медиите**
- [I3_A_4.3.88] Няма конкретна информация за регистрирани/предполагаеми действия:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) било подложено на психическо насилие, чрез ставане свидетел на насилие, различно от посоченото в класификацията по-горе

[I3_A_4.88] Няма конкретна информация за регистрирани/предполагаеми действия на физическо насилие: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано/подозирано, че е) подложено на психическо насилие, но няма конкретна информация

[I3_B] **ПРЕНЕБРЕГВАНЕ:** Пропуските в грижите за детето всъщност се отнасят до пренебрегване на детето; невъзможността да се задоволят основните физически, психически, емоционални или образователни нужди на детето или да се защити детето от вреди или потенциални вреди. Подобно на активните действия, вредата за детето може да бъде или да не бъде умишлена последица.²¹ Пропуските са намесени в следните случаи: емоционално пренебрегване; физическо пренебрегване; пренебрегване по отношение на здравни грижи; пренебрегване по отношение на образованието; излагане на риск; неадекватен или липсващ надзор; отказ от родителски права и изоставяне

[I3_B_1] **емоционално пренебрегване:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано че е) подложено на емоционално пренебрегване като постоянно игнориране на емоционалните нужди на детето / хронична незаинтересованост към детето; психологично "неподходящи" грижещи се; неадекватно високи очаквания според неговата/нейната възраст и други личностни характеристики

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_B_1] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на свързаните с емоционално пренебрегване пропуски; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма на емоционално пренебрегване (I3_B_1.01-03) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_B_1.01] постоянно игнориране на емоционалните нужди на детето / хронична незаинтересованост към детето

[I3_B_1.02] психологично "неподходящи" грижещи се

[I3_B_1.03] неадекватно високи очаквания (според характеристиките на детето)

[I3_B_1.88] няма конкретна информация за пренебрегване, свързана с емоционалните нужди на детето

Бележка: Изберете I3_B_1.88 когато свързаните с емоционално пренебрегване пропуски са различни от включените в класификацията по-горе

[I3_B_2] **физическо пренебрегване:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) подложено на физическо пренебрегване, именно пропуски в грижата, свързани с неговите физически нужди (според неговата възраст и други личностни характеристики), включващо: хранене; лична хигиена; обличане; подслон

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_B_2] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на конкретните форми на пропуски, свързани с физическо пренебрегване; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма на физическо пренебрегване (I3_B_2.01-04) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_B_2.01] неадекватно/неподходящо хранене

[I3_B_2.02] неадекватна/неподходяща лична хигиена

[I3_B_2.03] неадекватно/неподходящо обличане

[I3_B_2.04] неадекватни/неподходящи битови условия

[I3_B_2.88] няма конкретна информация за пренебрегване, свързана с физическите нужди на детето

Бележка: Отметнете I3_B_2.88 когато свързаните с физическо пренебрегване пропуски са различни от включените в класификацията по-горе

[I3_B_3] **пренебрегване по отношение на здравни грижи:** детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) подложено на здравно пренебрегване, именно пропуски в грижата за здравето

---

²¹ CDC

му (според неговата възраст и други личностни характеристики), включващи отказ за предоставяне на превантивни здравни грижи; отказ за предоставяне на необходимата медицинска помощ за диагностициране на състоянието; неоснователно забавяне да се потърси медицинска помощ; неуспешно осигуряване на основна медицинска помощ; отказ за оказване на жизненоважна медицинска помощ

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_B_3] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на конкретните форми на пропуски, свързани със здравно пренебрегване; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма на здравно пренебрегване (I3_B_3.01-05) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_B_3.01] отказ за предоставяне на превантивни здравни грижи (ваксинации, прегледи и стоматологична помощ)

[I3_B_3.02] отказ за предоставяне на необходимата медицинска помощ за диагностициране на състоянието

[I3_B_3.03] неоснователно забавяне да се потърси медицинска помощ

[I3_B_3.04] неуспешно осигуряване на основна медицинска помощ

[I3_B_3.05] отказ за оказване на жизненоважна медицинска помощ

[I3_B_3.88] Няма конкретна информация за пренебрегване, свързано със здравните нужди на детето

Бележка: Отметнете I3_B_3.88 когато свързаните със здравно пренебрегване пропуски са различни от включените в класификацията по-горе

[I3_B_4] пренебрегване по отношение на образованието: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) подложено на образователно пренебрегване (където е приложимо, според неговата възраст и други личностни характеристики), именно пропуски, включващи: постоянно неизпълнение на задължението да се запише детето в училище; нередовно посещение на училището; постоянни бягства от училище; отказ за посещаване на специализирани програми за деца със специални образователни потребности

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_B_4] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли по отношение на конкретните форми на пропуски, свързани с образователно пренебрегване; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всяка индивидуална форма на образователно пренебрегване (I3_B_4.01-04) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_B_4.01] постоянно неизпълнение на задължението да се запише детето в училище

Бележка: Ако [I3_B_4.01] е приложимо, посочете дали детето (предполагаема) жертва не е посещавало въобще училище (въпреки, че е трябвало да посещава, според възрастта му) [I3_B_4.01.1] или е отпаднало от училище [I3_B_4.01.2]

[I3_B_4.01.1] не посещава училище изобщо (дефинирано според възрастта на детето)

[I3_B_4.01.2] отпаднало от училище

[I3_B_4.02] постоянно неизпълнение на задължението да осигури редовно посещение в училище

Бележка: Ако [I3_B_4.02] е приложимо, посочете дали нередовното посещаване на училище засяга задължително [I3_B_4.02.1] или незадължително училище [I3_B_4.02.2] (според неговата възраст и националното законодателство за училищна възраст)

[I3_B_4.02.1] подлежащи на задължително обучение

[I3_B_4.02.2] неподлежащи

[I3_B_4.03] постоянни бягства от училище

[I3_B_4.04] отказ да се даде възможност да посещава специализирани програми за деца със специални образователни потребности

Бележка: Ако [I3_B_4.04] е приложимо, посочете дали непосещаването на часовете за деца със специални образователни потребности се отнася до отказ да се отдели внимание на

специалните образователни потребности [I3_B_4.04.1] и/или отказ да се осигурят необходимите грижи, породени от специалните образователни потребности [I3_B_4.04.2] (съобразно националните разпоредби за специалните образователни потребности)

[I3_B_4.04.1] отказва да отдели необходимото внимание на специалните образователни потребности

[I3_B_4.04.2] отказва да осигури /или предвиди/ необходимите грижи и внимание, породени от специалните образователни потребности.

[I3_B_4.88] няма информация за пренебрегване по отношение на образованието

Бележка: Отметнете I3_B_4.88 когато свързаните със образователно пренебрегване пропуски са различни от включените в класификацията по-горе

[I3_B_5] пренебрегване чрез излагане на риск: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) подложено на рискове като: излагане в опасна среда в и/или извън дома; употреба на психоактивни вещества (като алкохол и наркотици) от други

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_B_5] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли свързани с конкретните рискове, на които е изложено детето (предполагаема) жертва; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) всеки конкретен риск (I3_B_5.01-02) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_B_5.01] излагане в опасна среда

Бележка: Ако [I3_B_5.01] е приложимо, посочете дали опасната среда е в домакинството [I3_B_5.01.1] и/или извън дома [I3_B_5.01.2]

[I3_B_5.01.1] в домашна среда

[I3_B_5.01.2] извън дома

[I3_B_5.02] употреба на психоактивни вещества/злоупотреба от други

Бележка: Ако [I3_B_5.02] е приложимо, посочете дали ставането свидетел на употреба на психоактивни вещества от други се отнася за алкохол [I3_B_5.02.1], наркотици [I3_B_5.02.2] и/или други вещества [I3_B_5.02.88]

[I3_B_5.02.1] алкохол

[I3_B_5.02.2] наркотици

[I3_B_5.02.88] други вещества

[I3_B_5.88] Няма конкретна информация за пренебрегване чрез излагане на рискове

Бележка: Отметнете I3_B_5.88 когато рисковете, на които е изложено детето (предполагаема) жертва са различни от изброените в класификацията по-горе

[I3_B_6] пренебрегване, свързано с надзора: детето (предполагаема) жертва е (или е докладвано, че е) неадекватно наглеждано (според неговата възраст и други личностни характеристики), което е довело до страдание от физическо нараняване (неумишлени наранявания) или до злоупотреба с наркотични вещества

Бележка: Препоръчва се да изберете тази под- категория [I3_B_6] ръчно САМО когато източникът на информация не е в състояние да ви предостави повече детайли свързани с липсата на надзор; когато източникът на информация може да осигури детайлна информация, се препоръчва да изберете (с отмятане) конкретни пропуски в надзора на детето (предполагаема) жертва (I3_B_6.01-02) [по-обширната категория ще бъде автоматично маркирана]

[I3_B_6.01] физическо увреждане вследствие на неадекватен или липсващ надзор

[I3_B_6.02] постоянна липса на контрол относно употребата на вещества/злоупотреба от детето

Бележка: Ако [I3_B_6.02] е приложимо, посочете дали употребата на психоактивни вещества от детето се отнася за алкохол [I3_B_6.02.1], наркотици [I3_B_6.02.2] и/или други вещества [I3_B_6.02.88]

[I3_B_6.02.1] алкохол

[I3_B_6.02.2] наркотици

[I3_B_6.02.88] други вещества

[I3_B_6.88] няма информация за пренебрегване във връзка с надзор над детето

Бележка: Отметнете I3_B_6.88 когато пропуските в надзора на детето са различни от изброените в класификацията по-горе

[I3_B_7] отказ от родителски права/изоставяне: правноустановеният грижещ се не осигурява на детето (предполагаема) жертва подходящи ежедневни грижи, като практикува непостоянно попечителство; незаконно прехвърляне на родителски права; отказ от родителски права; и изоставяне

[I3_B_7.01] непостоянно попечителство

[I3_B_7.02] незаконно прехвърляне на родителски права

[I3_B_7.03] отказ от родителски права

[I3_B_7.04] изоставяне (Основният грижещ се е избягал/емигрирал и оставил децата)

Бележка: Ако [I3_B_7.04] е приложимо, посочете дали изоставянето се отнася за извънбрачни деца [I3_B_7.04.1] и/или за деца с увреждания [I3_B_7.04.2]

[I3_B_7.04.1] извънбрачни деца

[I3_B_7.04.2] деца с увреждания

[I3_B_7.88] няма конкретна информация, свързана с пренебрегване относно отказ от родителски права

Бележка: Отметнете I3_B_7.88 когато проблемът с попечителството на детето (предполагаема) жертва е различен от изброените в класификацията по-горе

DE_I4: Място на инцидента

Определение: Място/ условия, където конкретният инцидент (въведен от Оператора в CAN-MDS) се е случил, контекстът, в който детето е преживяло действие/я на насилие и/или пренебрегване при полагане на грижи за него

DE_I4: Описание на допустимите стойности

[I4_00] непознато/неуточнено място: източникът на информация за конкретния инцидент не знае или не конкретизира къде се е случил инцидентът

[I4_01] дом/семейство: мястото (докладвано от източника на информация), където се е случил конкретният инцидент, е бил домът на биологичното, приемното семейство или на осиновителите на детето (предполагаема) жертва

[I4_02] дом/роднини: мястото (докладвано от източника на информация), където се е случил конкретният инцидент, е бил домът на кръвни роднини или законен родственик на детето (предполагаема) жертва

[I4_03] дом/приятели: мястото (докладвано от източника на информация), където се е случил конкретният инцидент, е бил домът на семейни приятели или на приятели на детето (предполагаема) жертва

[I4_04] институция за отглеждане на дете: мястото (докладвано от източника на информация), където се е случил конкретният инцидент, е било институция за отглеждане на дете, където детето е живяло по време на инцидента

[I4_05] социална услуга в общността за детето (дневна грижа): мястото (докладвано от източника на информация), където се е случил конкретният инцидент, е било институция за дневна грижа за детето

[I4_06] институция за лишаване от свобода или възпитателни интернати: мястото (докладвано от източника на информация), където се е случил конкретният инцидент и в което се е намирало детето по време на инцидента, е било институция за лишаване от свобода или възпитателни интернати

[I4_07] зона за отдих/спорт/развлечения: мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент, е било зона за отдих или спорт или развлечения

[I4_08] спорт-атлетика: мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент, е било място, където детето е участвало в атлетични дейности-спорт

[I4_09] училище: мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент, е било училището, което детето е посещавало по време на инцидента

[I4_10] учебно заведение: мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент и в което се е намирало детето по време на инцидента, е било учебно заведение (различно от училището на детето)

-
- [I4_11] **медицински услуги:** мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент и в помещенията на което се е намирало детето по време на инцидента, е организация за медицински услуги
- [I4_12] **обществен транспорт:** мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент и в което се е намирало детето по време на инцидента, е било вид обществен транспорт
- [I4_13] **публично място:** мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент и на което се е намирало детето по време на инцидента, е било обществено място.
- [I4_88] **друго място:** мястото (докладвано от източника на информация), на което се е случил конкретният инцидент, е различно от всички места, споменати по-горе
-

ДЕТЕ (ПРЕДПОЛАГАЕМА) ЖЕРТВА

Определение: Детето, за което се въвеждат данни в CAN-MDS от Оператор, е именно лицето, идентифицирано или докладвано като пострадало от поне един случай на малтретиране или пропуск в грижите за него (т.е. субектът на Инцидента с малтретиране на дете), независимо от това дали е доказано малтретирането.

DE_C1: Код на детето

Определение: Уникален идентификатор за всяко дете, което е свързано с поне един инцидент, въведен в системата CAN-MDS

Бележка: Код на детето е псевдоним (персонален идентификатор, различен от нормално използваните такива), генериран чрез специален процес (създаващ особен вид анонимност, която премахва връзката със реалния субект (детето) и добавя връзка между определен набор от характеристики, свързани със субекта и един или повече псевдоними).²² В контекста на CAN-MDS псевдонимът не е свързан по никакъв начин с нормално използваните персонални идентификатори (Имена) и не позволява извличането им от неоторизирани лица.

DE_C2: Пол на детето²³

Определение: Пол на детето

Бележка: „Пол“ се отнася до личния биологически статус на лицето и обикновено се категоризира като „мъжки“, „женски“ или „среден пол“. Има редица индикатори на биологическия пол, сред които: полови хромозоми, полови жлези, вътрешни репродуктивни органи и външни гениталии.²⁴

DE_C2: Описание на допустимите стойности

[C2_01] мъжки: детето (предполагаема) жертва е, или е докладвано, че е, лице с биологически статус, който типично се категоризира като мъжки

[C2_02] женски: детето (предполагаема) жертва е, или е докладвано, че е, лице с биологически статус, който типично се категоризира като женски

[C2_04] транссексуален: детето (предполагаема) жертва е, или е докладвано, че е, лице, което има полово самосъзнание или социално себеизразяване, което не отговаря на биологическия му пол.

[C2_88] неизвестен: източникът на информация не е бил в състояние да предостави никаква информация по отношение пола на детето

DE_C3: Дата на раждане на детето

Определение: Датата, на която е родено детето (предполагаема) жертва

DE_C3: Описание на допустимите стойности

[C3_01] ГГГГ-ММ-ДД: пълна дата (година, месец, ден) на която детето (предполагаема) жертва се е родило, или е докладвано, че е било родено.

Бележка: Датата на раждане на детето (предполагаема) жертва е важна информация в контекста на CAN-MDS. Затова се препоръчва да се запише *пълната дата (година, месец и ден)*, на която детето (предполагаема) жертва се е родило. Ако денят е неизвестен, тогава запишете годината и месеца (ГГГГ-ММ) когато детето (предполагаема) жертва се е родило; ако денят и месеца са неизвестни, тогава запишете годината (ГГГГ) в която детето (предполагаема) жертва се е родило; ако годината е неизвестна, но източникът на информация знае, че (предполагаемата) жертва е дете, тогава изберете „<18 години“ [C3_02]; ако (предполагаемата) жертва е на повече от 18 години, но покрива други специфични условия, тогава изберете „>18 години“ [C3_03]; ако (предполагаемата) жертва все още не е родена, тогава изберете „Неродено“ [C3_04]; ако източникът на

²²ISO/TS 25237:2008. Health informatics – Pseudonymization

²³ISO/IEC 5218. Information technology — “Codes for the representation of human sexes” does not adopted because “it does not provide codes for sexes that may be required in specific medical and scientific applications”

²⁴APA (2011). *Pactice guidelines for LGB clients*. Washington, DC: Author (www.apa.org/pi/lgbt/resources/guidelines.aspx)

информация не предостави данни за датата, на която детето (предполагаема) жертва се е родило, тогава изберете „Няма данни“ [C3_88]

[C3_02] <18 години (ако не е известна годината): информацията за рождената дата на детето (предполагаема) жертва не е налична, но има информация, че (предполагаемата) жертва е дете (под 18 години)

Пример: в случаите, когато Източникът на информация познава (предполагаемата) жертва, но не е достатъчно близък с него/нея, за да знае датата му/и на раждане

[C3_03] >18 ('непълнолетен' според закона): (предполагаемата) жертва е над 18 години, но според [препратка към националното законодателство] се счита за „дете“

Бележка за адаптиране: <специфично за държавата – моля добавете свързаните правни норми – ако е приложимо>

[C3_04] Неродено: (предполагаемата) жертва все още не е родена (все още е в утробата на майката) но според [националното законодателство има или няма законови права]

Бележка за адаптиране: <специфично за държавата – моля добавете свързаните правни норми – ако е приложимо>

[C3_88] Няма данни: източникът на информация не е осигурил на Оператора данни за датата на раждане на лицето (предполагаема) жертва

DE_C4: Гражданство на детето

Определение: статуса на детето според местните обичаи или закони в държавата, в която живее и която му дава права и задължения на гражданин

Бележка: Гражданският статус е специфичен за всяка държава [напр. не е гражданин, гражданин, защото родителите му са граждани (*jus sanguinis*); гражданин, защото е роден в страната (*jus soli*)].

DE_C4: Описание на допустимите стойности

[C4_00] не е гражданин на България: детето (предполагаема) жертва е чужденец, роден в друга страна или гражданин на друга държава

[C4_01] гражданин: детето (предполагаема) жертва е признато за гражданин на страната, в която живее на базата на [“право по кръв” или “право по място на раждане” – моля, дефинирайте според националното законодателство]

Бележка за адаптиране: възможни законови разпоредби за придобиване на гражданство (различни в различните държави)

Право по кръв (на латински: *Jus sanguinis*) е социална политика, според която гражданството не се определя от мястото на раждане, а от това дали родителите са граждани на съответната държава (детето придобива националността на родителите си). Тази политика е противоположна на *jus soli* (латински израз за „право по място на раждане“)

Lex sanguinis Много държави предоставят имиграционни привилегии на лица с етнически връзки с дадената държава (така нареченото *leges sanguinis*):²⁵

Право по място на раждане (на латински: *Jus soli*) е правото на всеки, роден на територията на държавата, да придобие националност или гражданство (автоматично и неограничено право на гражданство на базата на мястото на раждане)

Неограничено *jus soli*: както по-горе

Ограничено *jus soli*: Ограничение на правото по място на раждане, с изискване поне един от родителите на детето да бъде гражданин, поданик или постоянно пребиваващ в държавата по време на раждането на детето или изискване поне един от родителите да е пребивавал в държавата за определен период от време.

[C3_88] с ЕГН: гражданството на детето (предполагаема) жертва е официално потвърдено с ЕГН [и може да бъде доказано с поне един от следните официални документи – удостоверение за раждане, лична карта за лица над 14 г. или бележки за социално осигуряване и т.н., където това ЕГН е налично; СПЕЦИФИЧНО ЗА ДЪРЖАВАТА]

[C3_88] без ЕГН: гражданството на детето (предполагаема) жертва не е официално потвърдено с ЕГН [или не може да бъде доказано с поне един от следните официални документи –

²⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Jus_sanguinis

удостоверение за раждане, лична карта за лица над 14 г. или бележки за социално осигуряване и т.н.; СПЕЦИФИЧНО ЗА ДЪРЖАВАТА]

[C4_88] **неизвестно:** източникът на информация не предоставя данни на Оператора свързани с гражданството на детето (предполагаема) жертва

СЕМЕЙСТВО И ОСНОВНИ ГРИЖЕЩИ СЕ

Определение: семейството се състои от един или повече възрастни, заедно с детето (предполагаема) жертва, за което те се грижат като основни грижещи се по времето, когато се е случил инцидента

Бележка за адаптиране: терминът „семейство“ може да бъде по различен начин дефиниран в законите на всяка държава –моля осигурете СПЕЦИФИЧНО ЗА ДЪРЖАВАТА определения в речника

DE_F1: Структура на семейството

Определение: Вид на семейството и идентичност на хората, живеещи в домакинството освен детето, брой на лицата от всяка категория и посочване на възрастните, които са носили главната отговорност да се грижат за детето (предполагаема) жертва по време на инцидента

DE_F1: Описание на допустимите стойности

[F1_A] **вид на семейството:** семейството, в което детето (предполагаема) жертва живее, или е докладвано, че живее; то може да бъде негово биологическо семейство/осиновители;приемно семейство; реконструирано семейство;семейство на роднини; семейство на приятели; институция

[F1_A_00] **Настанено в институция:** детето (предполагаема) жертва живее, или е докладвано, че живее в институция за отглеждане на деца

Бележка: Ако видът семейство е [F1_A_00] „настанено в институция“ (детето (предполагаема) жертва живее в институция за отглеждане на деца), тогава [F1_B1] „членове на семейството“, [F1_B2] „брой членове на семейството“и [F1_C] „основен грижещ се“ ще бъдат автоматично пропуснати и [DE_F2] „връзка на основния грижещ се с детето“ ще бъде автоматично попълнено „професионален грижещ се“

[F1_A_01] **детето живее със семейството си:** детето (предполагаема) жертва живее, или е докладвано, че живее със семейството си, което може да включва биологическите му родители или осиновители

[F1_A_02] **детето живее в приемно семейство:** детето (предполагаема) жертва живее, или е докладвано, че живее с приемно семейство

Бележка: В случай, че [F1_A_02] „детето живее в приемно семейство“ е приложимо, тогава при избор на [F1_B1_01] „родител(и)“ означава „приемен родител(и)“

[F1_A_03] **детето живее в реконструирано семейство:** детето (предполагаема) жертва живее, или е докладвано, че живее с доведено семейство, състоящо се от един от биологическите родители, доведен родител (и евентуално, но не задължително, дете (деца) от предишен брак)

[F1_A_04] **детето живее в семейство, различно от неговото биологическо/приемно семейство:** детето (предполагаема) жертва живее, или е докладвано, че живее със семейство, различно от неговото биологическо, доведено или приемно семейство, а именно със семейството на роднини или приятели

Бележка: Ако видът семейство е [F1_A_04] „детето живее в семейство, различно от неговото биологическо, приемно, реконструирано семейство“, е препоръчително да се обозначи вида на семейството като се избере или [F1_A_04.1] „семейство на роднини“ или [F1_A_04.1] „семейство на приятели“; ако не е налична информация, тогава изберете [F1_A_04]

[F1_A_04.1] семейство на роднини

[F1_A_04.2] семейство на приятели

[F1_A_88] неизвестно: източникът на информация не може да предостави данни на Оператора за това къде и/или с кого живее детето (предполагаема) жертва

Бележка: Ако видът семейство е [F1_A_88] „неизвестно“, тогава [F1_B1] „членове на семейството“, [F1_B2] „брой членове на семейството“ и [F1_C] „основен грижещ се“ ще бъдат автоматично пропуснати и „връзка на основния грижещ се с детето“ ще бъде автоматично попълнено „професионален грижещ се“

[F1_B1] членове на семейството: обозначава идентичността на лицата живеещи, или докладвани, че живеят с детето (предполагаема) жертва и са членове на неговото биологическо семейство/осиновители; на неговото приемно или реконструирано семейство; на семейство от роднини или приятели

Бележка: предварително зададените стойности по-надолу (F1_B1_01-F1_B1_07) обозначават идентичността на всеки, живеещ с детето (предполагаема) жертва; отбелязано е, че идентичностите на членовете на семейството в същото време посочват и роднинската им връзка с детето (предполагаема) жертва.

Съвет: Определения на подчертаните термини са налични в частта „Термини и определения“

[F1_B1_01] родител(и)

Бележка: родител(и) включва без дискриминация биологическите родители и осиновителите; ако, обаче, детето (предполагаема) жертва живее с доведен родител, моля посочете, като изберете [F1_B1_01.1] „доведен родител(и)“

[F1_B1_01.1] доведен родител(и)

Бележка: Родителите и доведените родители отговарят на условията да бъдат посочени за основни грижещи се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_02] партньори на родителите

Бележка: Партньорите на родителите отговарят на условията да бъдат посочени за основни грижещи се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_03] братя или сестри

Бележка: за всеки брат или сестра, живеещи с детето (предполагаема) жертва, (ако има такива) посочете дали той/тя е възрастен (>18) с избиране на [F1_B1_03.3] или дете (<18) с избиране на [F1_B1_03.1] или [F1_B1_03.2] ако той/тя е по-малък или по-голям от детето (предполагаема) жертва съответно. Ако има възрастни брат или сестра, тогава той/тя също отговаря на условията да бъде посочен за основен грижещ се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_03.1] по-малък от (предполагаемата) жертва

[F1_B1_03.2] по-голям от (предполагаемата) жертва (<18)

[F1_B1_03.3] по-голям от (предполагаемата) жертва (>18)

[F1_B1_04] дядо или баба

Бележка: дядото и бабата, живеещи с детето, отговарят на условията да бъдат посочени за основни грижещи се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_05] други роднини

Бележка: ако [F1_B1_05] „други роднини“ е приложимо, посочете каква е по природа връзката им с детето (предполагаема) жертва (кръвна или законова) като изберете [F1_B1_05.1] и/или [F1_B1_05.2] съответно

[F1_B1_05.1] кръвни роднини

Бележка: за всеки кръвен роднина (различен от родител, дядо/баба или брат/сестра), живеещ с детето (предполагаема) жертва, посочете дали той/тя е дете с избиране на [F1_B1_05.1.1] или възрастен [F1_B1_05.1.2]

[F1_B1_05.1.1] <18 [дете(деца)]

[F1_B1_05.1.2] >18 [възрастен(ни)]

Бележка: ако кръвен роднина е възрастен, тогава той/тя също отговаря на условията да бъде посочен за основен грижещ се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_05.2] роднини по закон

Бележка: за всеки законов роднина (различен от доведен родител или партньор на родител), живеещ с детето (предполагаема) жертва, посочете дали той/тя е дете като изберете [F1_B1_05.2.1] или възрастен, като изберете [F1_B1_05.2.2]

[F1_B1_05.2.1] <18 [дете(деца)]

[F1_B1_05.2.2] >18 [възрастен(ни)]

Бележка: ако роднина по закон е възрастен, тогава той/тя също отговаря на условията да бъде посочен за основен грижещ се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_06] семеен приятел(и)

Бележка: за всеки приятел(и) [(лице(а), което не е свързано нито кръвно, нито по закон)], живеещ с детето (предполагаема) жертва, посочете дали той/тя е дете като изберете [F1_B1_06.1] или възрастен, като изберете [F1_B1_06.2]

[F1_B1_06.1] <18 [дете(деца)]

[F1_B1_06.2] >18 [възрастен(ни)]

Бележка: ако приятелят на семейството е възрастен, тогава той/тя също отговаря на условията да бъде посочен за основен грижещ се за детето (предполагаема) жертва

[F1_B1_07] други, несвързани членове на домакинството

Бележка: за всеки член на домакинството [(лице(а), които не са свързани нито кръвно, нито по закон и не са приятели на семейството)], живеещ с детето (предполагаема) жертва, посочете дали той/тя е дете като изберете [F1_B1_07.1] или възрастен, като изберете [F1_B1_07.2]

[F1_B1_07.1] <18 [дете(деца)]

[F1_B1_07.2] >18 [възрастен(ни)]

[F1_B1_88] няма данни: източникът на информация е предоставил данни на Оператора за вида семейство[F1_A] но не и за членовете на семейството [F1_B1]

[F1_B2] брой: посочете колко лица от всеки вид (идентичност) са членове на семейството, в което живее детето (предполагаема) жертва, като въведете съответното число в полето до всяка идентичност
Бележка: полето е активно само когато съответната идентичност е избрана; общият брой членове на семейството се изчислява автоматично (и се показва във финалния доклад)

[F1_C] основен грижещ се: на базата на информацията, която вече сте записали в [F1_B1] „членове на семейството“ и [F1_B2] “брой” посочете до двама основни грижещи се, отговорни за детето (предполагаема) жертва **по времето, когато се е случил инцидента**

Бележка: опцията за избиране на основен грижещ се е активна САМО за тези членове на семейството, които са възрастни/пълнолетни

Съвет: [DE_F2] „Връзка на основните грижещи се с детето“ ще бъде попълнена автоматично на базата на информацията записана в [F1_C] като се приема, че идентичността на всеки член на семейството в крайна сметка показва връзката му с детето (предполагаема) жертва

DE_F2: Връзка на основните грижещи се с детето

Определение: идентифициране на връзката на основните грижещи се (до две лица) с детето (предполагаема) жертва

Бележка: Основен грижещ се в контекста на CAN-MDS е възрастният, който е носил главната отговорност за детето (предполагаема) жертва **по времето, когато се е случил инцидента**. Това може да е член на семейството, обучен професионалист или друго лице.

DE_F2: Описание на допустимите стойности (вижте също [DE_F1_C])

[F2_01] родител

- Бележка:** автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_02] доведен родител**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_03] приемен родител**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_04] партньор на родител**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_05] брат или сестра по-голям от (предполагамата) жертва, >18 години (възрастен)**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_06] баба или дядо**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_07] друг кръвен роднина, >18 години (възрастен)**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_08] друг законов роднина, >18 години (възрастен)**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_09] приятел на семейството, >18 години (възрастен)**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_10] друг член на домакинството без роднинска връзка, >18 години (възрастен)**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_C]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_11] професионален грижещ се в институция**
Бележка: автоматично се попълва на базата на [F1_A_00]; ако не е валидно, изберете [F2_12] или [F2_88]
съответно
- [F2_12] временен грижещ се/друг >18 години (възрастен)**
Бележка: ако [DE_F2] е автоматично попълнено като "родител", "дovedен родител", "приемен родител", "партньор на родител", "брат или сестра (възрастен)", "баба или дядо", "друг (възрастен) кръвен роднина", "друг (възрастен) законов роднина", "(възрастен) приятел на семейството", "друг без роднинска връзка член на домакинството (възрастен)", "професионален грижещ се в институция за отглеждане на деца" [F2_01-11] **но въведеното не е приложимо**, защото посоченият основен грижещ се не е бил отговорен за детето по времето на инцидента, тогава можете да изберете [F2_12] "временен грижещ се/друг" или [F2_88] "неизвестен", съобразно данните предоставени от източника на информация
- [F2_88] неизвестна връзка:** източникът на информация не е предоставил данни на Оператора за идентичността на лицето, отговорно за грижата за детето (предполагаема) жертва по време на инцидента

DE_F3: Пол на основния грижещ се

Определение: Полът на основния(ите) грижещ(и) се

Бележка: Информацията в DE_F3 трябва да бъде предоставена най-малко за един и най-много за двама основни грижещи се (посочени като "1ви" и "2ри")

DE_F3: Описание на допустимите стойности

- [F3_01] **мъжки:** основният грижещ се е, или е докладвано че е, лице с биологически статус, който типично се категоризира като мъжки
- [F3_02] **женски:** основният грижещ се е, или е докладвано че е, лице с биологически статус, който типично се категоризира като женски
- [F3_03] **среден (intersex):** грижещият се е, или е докладвано, че е, лице с нетипична комбинация от индикатори, които обикновено разграничават мъжа от жената (и по принцип не се категоризират нито като мъжки, нито като женски, а като среден пол)
- [F3_88] **неизвестен:** източника на информация не е бил в състояние да предостави никаква информация по отношение пола на основния грижещ се

DE_F4: Дата на раждане на основния грижещ се

Определение: Датата, на която е роден основния грижещ се (до две лица)

Бележка: Информацията в DE_F4 трябва да бъде предоставена най-малко за един и най-много за двама основни грижещи се (посочени като “1ви” и “2ри”)

DE_F4: Описание на допустимите стойности

- [F4_01] **ГГГГ-ММ-ДД:** пълна дата (година, месец, ден) на която основният грижещ се е роден, или е докладвано, че е бил роден

Бележка: Препоръчително е да се запише *пълната дата (година, месец и ден)*, на която всеки от основните грижещи се е роден. Ако денят е неизвестен, тогава запишете годината и месеца (**ГГГГ-ММ**) в който всеки от основните грижещи се е роден; ако денят и месеца са неизвестни, тогава запишете годината (**ГГГГ**) в която всеки от основните грижещи се е роден. Ако годината е неизвестна, но източникът на информация знае десетилетието, през което е роден основния грижещ се, тогава изберете [F4_02] „ГГ“ и запишете десетилетието (напр. 70-те, 80-те и т.н.); ако източникът на информация не предостави данни за датата, на която основният грижещ се е роден, тогава изберете „неизвестно“ [F4_88]

- [F4_02] **ГГ-те:** десетилетието, през което е роден грижещият се, в случаите когато източникът на информация не предостави данни за точната година на раждане на основния грижещ се *но той/тя знае, че основният грижещ се е роден през определено десетилетие*

Пример: в случаите, когато източникът на информация познава основния грижещ се, но не е достатъчно близък до него/нея, за да знае неговата/нейната дата или дори година на раждане

- [F4_88] **неизвестен:** източникът на информация не е осигурил на Оператора данни за датата на раждане на основния грижещ се

Предоставени услуги и насочване

Определение: Услуги, предоставени на детето (предполагаема) жертва, неговото семейство и основни грижещи се, от страна на въвлечените агенции по административния път на нов CAN инцидент, идентифициран или докладван за неизвестно или вече известно дете, включващи институционалния отговор на Агенцията, в която работи Оператора, въвеждащ данните (като незабавни намеси и последващи действия), насочвания към други служби (напр. насочвания към по-специализирани агенции за по-нататъшна оценка и кратко- и дългосрочни намеси) и отговора на службите

Бележка: В контекста на CAN-MDS, услугите може да бъдат предоставени от агенции работещи във всички свързани сектори, които участват в администрирането на CAN случаи (социални грижи, здравеопазване и психично здраве, правоприлагане и правосъдие)

DE_S1: Отговор на институцията

Определение: Намесата, която е предприета в отговор на конкретен CAN инцидент, въведен от Оператор в системата (включва предприети правни действия и план за грижа за детето, следващи идентификацията на конкретния случай, от агенцията, която е направила записа и всички други/придирни правни действия)

Бележка: Отговорът на институцията зависи от вида на Агенцията, в която вие (Операторът, който въвежда данните за конкретен CAN инцидент) работите в момента

DE_S1: Описание на допустимите стойности

[S1_88] неизвестен: прилага се в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) не сте запознати дали някакъв отговор е бил осигурен за конкретния инцидент от Агенцията, в която работите

[S1_99] не е бил необходим отговор, ЗАЩОТО ДЕТЕТО Е ПОЧИНАЛО: прилага се в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) сте осведомени, че не е бил осигурен отговор за конкретния инцидент от Агенцията, в която работите, защото отговор не е бил необходим, поради смъртта на детето (предполагаема) жертва

[S1_00] без отговор: прилага се в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) сте осведомени, че не е бил осигурен отговор за конкретния инцидент от Агенцията, в която работите

[S1_01] да: прилага се в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) знаете, че поне едно (или повече) действия са били предприети от вас или други колеги от Агенцията, в която работите като отговор на конкретен инцидент с малтретиране на дете

Бележка: CAN-MDS използва мулти-секторен и мулти-дисциплинарен подход; за тази цел вероятните намеси, изброени по-долу не се очаква да бъдат приложими за всички агенции въведени в системата. Моля изберете само тези намеси, които се отнасят за агенцията, в която вие (Операторът) работите в момента.

Съвет. В случай на вече познато дете вие ще можете (според нивото ви на достъп) да видите какви намеси вече са били предприети за конкретното дете, адресирани до една или повече агенции различни от вашата и кой е работил с това дете в миналото. В случай на ново въведено дете в системата, всеки професионалист, който би идентифицирал детето в бъдеще, ще може да види какъв е бил отговорът на вашата агенция и да се свърже с вас за съвместна работа с цел по-ефективно справяне с конкретния случай.

[S1_01.1] Незабавна намеса(и): прилага се в случаите, когато Агенцията, в която вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) работите в момента, осигурява незабавни и всеобхватни услуги на детето (предполагаема) жертва, включващи медицински прегледи, психиатрични прегледи, съдебномедицинска оценка, оценка на условията на живот, полицейска намеса, в зависимост от естеството на агенцията и услугите, които по принцип предлага (напр. здравната институция осигурява здравни услуги като медицински прегледи, правоприлагането осигурява незабавни мерки като ограничителни заповеди, социалните грижи осигуряват социални услуги като оценка на условията на живот и т.н.)

[S1_01.1.1] медицински преглед(и)

[S1_01.1.2] психиатричен преглед(и)

- [S1_01.1.3] съдебномедицинска оценка
- [S1_01.1.4] оценка на социални услуги/закрила на детето
- [S1_01.1.5] полицейска намеса
- [S1_01.1.88] неуточнено

Съвет: Определения на подчертаните термини са налични в частта „Термини и определения“

- [S1_01.2] Предприети действия – БЕЗ НАМЕСА НА СЪД:** следващи или не незабавните услуги, това са действия на агенцията, в която вие (Операторът) работите в момента, в отговор на конкретен инцидент, в който няма намеса на съд или подобен орган, според естеството на агенцията и нейните обичайни практики и според спецификите на инцидента. Такива действия са: детето (предполагаема жертва) остава в семейството с планирана интервенция, незабавно настаняване, професионална подкрепа за грижещия/грижещите се, настаняване на детето заедно с родител, действия на незабавна полицейска закрила, служби за закрила на детето/социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила, насочване към отделите за закрила на детето/социални служби
- [S1_01.2.1] детето остава в семейството с планирана интервенция
  - [S1_01.2.2] незабавно настаняване
  - [S1_01.2.3] професионална подкрепа за грижещия/грижещите се
  - [S1_01.2.4] настаняване на детето заедно с родител
  - [S1_01.2.5] действия на незабавна полицейска закрила
  - [S1_01.2.6] служби за закрила на детето/социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила
  - [S1_01.2.7] насочване към отделите за закрила на детето/социални служби
  - [S1_01.2.88] неуточнено
- [S1_01.3] Предприети действия - С УЧАСТИЕТО НА СЪД или ПОДОБЕН ОРГАН:** следващи или не незабавните услуги, това са действия на агенцията, в която вие (Операторът) работите в момента, в отговор на конкретен инцидент, в който участва съд или подобен орган, според естеството на агенцията и нейните обичайни практики и според спецификите на инцидента. Такива действия са: действия на незабавна полицейска закрила, служби за закрила на детето/социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила, (семейството) съдът предприема мерки, насочване към отделите за закрила на детето/социални служби, действия за защита на жертвите по съдебен ред, *действия за отнемане на родителски права*, насилникът напуска дома със съдебно нареждане, иск за наказателно преследване на насилника/насилниците
- [S1_01.3.1] действия на незабавна полицейска закрила
  - [S1_01.3.2] служби за закрила на детето/социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила
  - [S1_01.3.3] (семейството) съдът предприема мерки
  - [S1_01.3.4] насочване към отделите за закрила на детето/социални служби
  - [S1_01.3.5] действия за защита на жертвите по съдебен ред
  - [S1_01.3.6] действия за отнемане на родителски права
  - [S1_01.3.7] насилникът напуска дома със съдебно нареждане
  - [S1_01.3.8] иск за наказателно преследване на насилника/насилниците
  - [S1_01.3.88] неуточнено
- [S1_01.4] Настаняване извън дома:** когато настаняването на детето (предполагаема) жертва извън неговия дом е решено след незабавна интервенция и действия с намесата на съд или подобен орган като: грижа от близки (роднини/разширено семейство), приемно семейство, домове на деца, осиновяване със съгласие на родителите, осиновяване със съдебно решение

- [s1_01.4.1] грижа от близки (роднини/разширено семейство)
- [s1_01.4.2] приемно семейство
- [s1_01.4.3] домове на деца
- [s1_01.4.4] осиновяване със съгласие на родителите
- [s1_01.4.5] осиновяване със съдебно решение
- [S1_01.4.88] неуточнено

DE_S2: Насочване към услуги

Определение: насочване/препоръка с фокус върху детето и семейството от Агенцията, където работи Оператора, въвел конкретния CAN инцидент (включително насочване към съдилища или други институции и служби)

DE_S2: Описание на допустимите стойности

[S2_88] **неизвестно:** приложимо е в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) не сте наясно дали е направено насочване към друга организация/служба от Агенцията, в която работите

[S2_00] **никакви:** приложимо е в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) знаете, че –поради някаква причина- не е направено насочване към друга организация/служба от Агенцията, в която работите

[S2_01] **да:** приложимо е в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) знаете, че поне едно (или повече) насочвания към друга организация/служба са направени от вас или други ваши колеги от Агенцията, в която работите

Бележка: Ако [S2_01] “да” е приложимо, посочете вида организация/служба, към която е направено насочване с избиране на всички приложими сектори по-долу [S2_01.01-10] (“Юридически услуги/служби”, “Медицински услуги”, “Психично-здравни услуги”, “Независими институции”, “Социални услуги”, “Услуги свързани с правоприлагането”, “Обществени и неправителствени организации”, “Съществуващи регистри и изследователски организации”, “Образователни услуги” и “Други свързани услуги” съответно)

Бележка: Ако [S2_01.01-10] е приложимо И една или повече от тези служби/организации участват в CAN-MDS, ще се появи падащ списък, в който са изброени тези служби/организации по вид

Съвет: с избирането на конкретна агенция от падащия списък ще бъде изпратено съобщение на Оператор, работещ в тази организация/служба (вижте също [S2_A] по-долу).

[S2_01.01] Юридически услуги/служби

[списък на Юридическите услуги/служби участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]

[S2_1.1] фокус на насочването

Бележка: под всяка конкретна служба/организация има под-меню [S2_1.01-03] посочващо фокуса на конкретното насочване (само за детето, само за грижещия(ите) се или общо за детето и неговото семейство съответно). Препоръчва се да посочите конкретната служба/организация където вие/вашата Агенция е направила насочване И да посочите „Фокуса на насочването“ като изберете съответния код от [S2_1]

[S2_1.1.01] CAMO за детето

[S2_1.1.02] само за грижещия се

[S2_1.1.03] за детето И семейството

[S2_01.02] Медицински услуги

[списък на Медицинските услуги/служби участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]

[S2_1.2] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])

[S2_1.2.01] CAMO за детето

[S2_1.2.02] само за грижещия се

[S2_1.2.03] за детето И семейството

[S2_01.03] Психично-здравни услуги

[списък на психично-здравните услуги/служби участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]

- [S2_1.3] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.3.01] CAMO за детето
    - [S2_1.3.02] само за грижещия се
    - [S2_1.3.03] за детето И семейството
- [S2_01.04] Независими институции
  - [списък на независими институции участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.4] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.4.01] CAMO за детето
    - [S2_1.4.02] само за грижещия се
    - [S2_1.4.03] за детето И семейството
- [S2_01.05] Социални услуги
  - [списък на социалните услуги участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.5] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.5.01] CAMO за детето
    - [S2_1.5.02] само за грижещия се
    - [S2_1.5.03] за детето И семейството
- [S2_01.06] Услуги свързани с правоприлагането
  - [списък на услугите свързани с правоприлагането участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.6] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.6.01] CAMO за детето
    - [S2_1.6.02] само за грижещия се
    - [S2_1.6.03] за детето И семейството
- [S2_01.07] Обществени и неправителствени организации
  - [списък на обществените и неправителствени организации участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.7] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.7.01] CAMO за детето
    - [S2_1.7.02] само за грижещия се
    - [S2_1.7.03] за детето И семейството
- [S2_01.08] Съществуващи регистри и изследователски организации
  - [списък на съществуващите регистри и изследователски организации участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.8] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.8.01] CAMO за детето
    - [S2_1.8.02] само за грижещия се
    - [S2_1.8.03] за детето И семейството
- [S2_01.09] Образователни услуги
  - [списък на образователните услуги участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.9] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.9.01] CAMO за детето
    - [S2_1.9.02] само за грижещия се
    - [S2_1.9.03] за детето И семейството
- [S2_01.10] Други свързани услуги
  - [списък на другите свързани услуги участващи в CAN-MDS –ако е приложимо]
  - [S2_1.10] фокус на насочването (вижте [S2_01.01])
    - [S2_1.10.01] CAMO за детето
    - [S2_1.10.02] само за грижещия се
    - [S2_1.10.03] за детето И семейството

[S2_01.88] неуточнено: прилага се в случаите, когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) знаете, че поне едно (или повече) насочвания са били направени към други организации/служби, но нямате допълнителна информация нито за конкретната организация, към която е насочването нито за вида на организацията, към която е насочването.

[S2_A] **Отговор на службата:** посочване дали услугата е била предоставена в отговор на насочването (проследяване на случая)

Бележка: Този елемент не се записва от вас (Оператора, който записва конкретния инцидент), а от някой от назначените Оператори в Агенцията, която е получила насочването в по-късен момент (срокът да се дефинира за всяка страна според нормалното време, необходимо за предоставяне на услугата в зависимост от сектора и вида насочване)

Съвет: съобщението, изпратено автоматично от CAN-MDS когато вие (Операторът, който записва конкретния инцидент) сте отбелязали къде е направено насочването ще изпълнява функцията и на *напомняне* за Оператора, работещ в Агенцията получаваща насочването, да информира системата (и вас) какво се е случило с това конкретно насочване.

[S2_A_01] услугата е предоставена, както е изискана

[S2_A_02] услугата е предоставена, но НЕ както е изискана, заради семейството

[S2_A_03] услугата е предоставена, но НЕ както е изискана, заради агенцията

[S2_A_04] услугата НЕ е предоставена заради семейството

[S2_A_05] услугата НЕ е предоставена заради отговорната агенция

[S2_A_06] в процес на изпълнение

[S2_A_00] няма информация

Бележка: това ще бъде стойността по подразбиране, освен ако не се избере друг статус

Термини и определения

А

администратор на системата CAN-MDS: е упълномощено лице, което е отговорно за експлоатацията на CAN-MDS системата, включвайки задължения като инсталация на системата, конфигуриране, обновяване, администриране, наблюдение, поддръжка и защита на данни и база данни; определяне и обучение на (потенциални) оператори, администриране на потребителски имена и пароли, определяне на ниво на достъп на операторите, генериране на код на детето, поддръжка и защита на базата данни, която е ключовата връзка на личните данни на децата и грижещите се за тях с кодовете на децата отделно (не онлайн) и комуникация и сътрудничество с всички оператори

администратор: [на система] е отговорният за управлението на компютърна среда с много потребители, чиито отговорности обикновено включват инсталиране и конфигуриране на системата, създаване и управление на потребителски профили, актуализация на системата, архивиране и възстановяване на задачи

ампутиране: отрязване на част от детското тяло, вследствие травма, продължително стягане или операция (по някаква причина, различна от здравната)

анонимен източник на информация: източник на информация , който не желае да съобщи името си/без име в запис

анорексия: характеризира се с деформирана представа за тялото и прекомерни диети, които водят до сериозна загуба на тегло и патологичен страх от напълняване; тя засяга предимно подрастващите момичета и млади жени

асоциация: официално структурирана група от хора, които имат общи интереси, дейности и цел; дружество

Б

беглец: детето (предполагаема) жертва, поне един път е избягало от контрола на полагащите грижи за него, и е **отсъствало** от дома си или мястото на настаняване, без съгласието на грижещия(ите) се за него/нея, за най-малко 24 часа.

биологично семейство: семейство, в което детето живее със своите биологични родител(и) и братя и сестри, които са напълно отговорни за него: правно, финансово, емоционално, физически и духовно

бой с пръчка: детето се удря и бие с пръчка като средство за дисциплина или наказание; обикновено много болезнено

брат(я) и сестра(и): едно от две или повече лица, които имат общи родители; брат или сестра; може да бъде по-малък от детето (предполагаема) жертва, по-голям от детето (предполагаема) жертва и също дете (под 18 години) или възрастен (над 18 години).

булимия: характеризира се с чести епизоди (т.е. от един до два пъти седмично) на склонност към преяждане, последвани от неуместно поведение като самостоятелно стимулиране на повръщане с цел да се избегне напълняване

бутане: натискане на детето със сила.

В

вербален тормоз: казване или написване на неща включително закачки; обиди; неподходящи сексуални коментари; дразнене; заплаха за посегателство.

вербална обида: детето постоянно бива омаловажавано, засрамвано, осмивано или устно заплашвано; обиждано, подигравано, имитирано; омаловажаване на неговото/нейната идентичност, достойнство и самоуважение; **примери:** крещене, ругаене, етикиране като глупак или имитиране на неговото/нейното увреждане.

вид на семейството: детето (предполагаема) жертва може да живее само или със семейство: биологично семейство, приемно семейство, семейство на роднини или близки, осиновителни семейство, реконструирано семейство.

видима вреда: всяко остро нарушение, причинено от заплашителни или реални действия на престъпление или пренебрегване на физическото или емоционално здраве на детето; нарушението може да засегне физическото, когнитивното и емоционалното развитие на детето

воайорство: дейност, без докосване, включваща сексуален интерес в или шпиониране или по несъответстващ начин гледане на детето, когато той/тя има интимни отношения, като събличане, използване на банята и други лични действия.

вързване или вързване за нещо: завързване на краката на детето, завързване на детето за стол, легло или други мебели.

вързване: завързване на крайниците на детето един към друг с въже/колан или вериги

вторични здравни услуги: здравни грижи от специалист, след изпращането на детето при него от личния лекар, който има по-специализирани знания, умения или оборудване, отколкото има лекарят при първичната грижа в невисоко технологична ситуация (напр. в частен кабинет), или

специална грижа в болница на пациент, изпратен от личния лекар за специални изследвания, като кардио стрес тест, компютърна томография и магнитен резонанс, или специфични процедури като холецистектомия и ендоскопска полипектомия.

Г

горене: горене на детето като средство за дисциплиниране с цигара или предмети като ютия; умишленото горене може да доведе до белези от изгаряне, наподобяващи формата на инструмент (уред) с ясно отличаващи се граници и симетрично разпределени по много части от тялото

гражданство на детето: статуса на детето според местните обичаи или закони в държавата, в която живее и която му дава права и задължения на гражданин; той/тя може да не е гражданин или да е гражданин: детето (предполагаема) жертва е признат член на държавата [на базата или на „право по кръв/произход“ или на „право по месторождение“] -please, define according to national legislation

гражданство: статусът да бъдеш гражданин, наред с правата, задълженията и привилегиите от това да бъдеш гражданин; човек става гражданин на една държава само когато той/тя е приет в политическата рамка на тази страна с помощта на правни термини <Специфично за държавата> напр. не е гражданин, гражданин (родителите му са граждани (jus sanguinis); роден е в страната (jus soli)>

грижа от близки: настаняване на дете (предполагаема) жертва за отглеждане при роднини

грижещ се за детето: възрастният, който живее с детето поне през част от времето и полага грижи за детето

грижещ се: лице, което се грижи за някой

груба плесница по ушите: нанасяне на удар като наказание върху едното или двете уши на детето с плоската част на дланта така, че е възможно напълно да се наруши баланса на детето и да се спукат тъпанчетата

Д

даване на материали със сексуална насоченост на дете: възрастен предава, прави достъпен, разпространява или продава на дете материал със сексуална насоченост.

дата на записа: Точната дата (и време), когато определено събитие е започнато от акредитиран Оператор в CAN-MDS, след идентификация или доклад за определен инцидент с малтретиране на дете, дадена във формат година (ГГГГ), месец (ММ), ден (ДД), час (чч), минути (мм), секунди (сс); Трябва да бъде идентична с датата, на която Оператора получава насочване (или „доклад“) за CAN

инцидент. Евентуално, но не задължително, може да бъде същата дата, на която детето е дошло в агенцията, било е прието в институция, инцидента се е случил, започнало е проучване на случая, проучването е приключило и е взето решение

дата на инцидента: датата, на която конкретният инцидент (въведен от Оператор в CAN-MDS) се е случил; времето е дадено във формат година (ГГГГ), месец (ММ), и ден (ДД) ИЛИ на година (ГГГГ), месец (ММ) (ако денят не е известен), ИЛИ на година (ГГГГ) (ако месецът и денят не са известни); в случаите, когато “не е имало отделен случай” началната дата (ГГГГ-ММ-ДД ИЛИ ГГГГ-ММ ИЛИ ГГГГ съответно) трябва да бъде записана; в случай на “продължително малтретиране” (включващо отделни случаи) началната дата на малтретирането и датата на най-скорошния известен отделен случай трябва да бъдат записани (както по-горе)

дата на раждане на детето (DoB): датата, на която е родено детето (предполагаема) жертва; в случаите, когато датата на раждане е неизвестна или неприложима са възможни следните алтернативи: на по-малко от 18 години: (ако не е известна годината на раждане) отнася се за лице (предполагаема) жертва, за което няма налична информация за датата на раждане, но има информация, че той/тя е дете (под 18-годишна възраст) (например в случаи, когато Източникът на информация познава детето (предполагаема) жертва, но не е достатъчно близък с него/нея, за да знае датата му/й на раждане); на повече от 18 години: отнася се за лице (предполагаема) жертва, за което няма налична информация за датата на раждане, но има информация, че лицето е на повече от 18 години, но според закона се третира като „непълнолетен“ (country specific-please mention respective legal information); неродено

дата на раждане на лицето, което основно полага грижи: датата, на която основно полагащото грижи лице е родено (до два човека); в случаите, когато точната година на раждане не е известна, Операторът може да запише десетилетието (YY), през което лицето е родено.

действащ специалист: работещ понастоящем в организация/служба; не е студент, нито пенсионер

действия на насилие срещу себе си: виж самонараняване

действия на насилие, познати още като зловредни практики: те включват, но не се ограничават само до следните практики: удряне по стъпалата на краката; насилствено хранене с пикантна храна; насилствено хранене; принуждаване на децата да стоят в неудобно положение; завързване; белязване/жигосване; вадене на зъби като наказание; престъпления, извършени “в името на честта”; проверка на девствеността; насилствено обрязване; обрязване на женските полови органи; увулектomia; принудителен брак и брак в ранна възраст; насилствени и унижителни обреди за посвещаване (инициация); обвинения във “вещерство” и свързани с тях зловредни практики като “екзорсизъм”; насилствена стерилизация; насилие, прикрито като лечение; умишлено причиняване на увреждания.

действия на насилие, с или без очевидни последици: включват, но не се ограничават само до тормоз; игнориране; емоционално отричане; свръхзакрила; изолация; унижителни условия на задържане; унижаване; отхвърляне; вербални обиди; тероризиране; заплахи за малтретиране.

действия на насилие, свързани с детската експлоатация: включват, но не се ограничават само до **корупция** на детето; трудова/икономическа експлоатация; принуждаване той/тя да поеме отговорностите на възрастните; да проси; да има криминално поведение; да участва в религиозни ритуали; да участва в политически събития със насилие.

действия на насилие, свързани с излагането на детето: включват, но не се ограничават само до излагане на детето на всякакъв вид насилие в семейство; до среда на насилие извън семейството; до насилие по електронен път.

действия на психологическо насилие: последователно, умишлено психично увреждане на дете, което е забележимо и има неблагоприятен ефект върху неговото физическо, умствено или емоционално развитие **и включва действия на насилие с или без очевидни последствия;**

действие на насилие, свързано с експлоатация на дете; действие на насилие, на които е подложено детето.

действия на сексуална експлоатация: детето (предполагаема) жертва е принудено да има сексуална дейност(и) или сексуално поведение, което включва, но не се ограничава само до **принуждаване на детето да проституира; използване на детето за сексуална експлоатация с комерсиална цел; сексуална експлоатация при пътуване и туризъм; трафик; продажбата на дете за сексуални цели; сексуално заробване; принуждаване на детето да участва в порнография; принудителен брак.**

действия на сексуално насилие: включват, но не се ограничават само до **действия, свързани с проникване;** опит за сексуално насилие; заплахи за сексуално насилие; докосване на половите органи; показване на половите органи на детето; сексуален тормоз; воайорство; предоставяне на детето на материали със сексуално съдържание; принуждаване на детето да се показва в порнография; принуждаване на детето да присъства на сексуално насилие срещу неговата/нейната майка; сексуално примамване чрез ИКТ; онлайн сексуално преследване и подлагане на тормоз.

действия на сексуално насилие: всяко сексуално действие или опит за такова, сексуален контакт или експлоатация със сексуално насилие и действия на сексуална експлоатация срещу дете; **Бележка:** извършителят на сексуалните действия може да бъде възрастен или друго дете; извършителят може да принуди детето да извърши сексуално действие на друго лице (дете или възрастен).

действия на физическо насилие: включва действия на физическо насилие, телесни наказания и “дисциплина”; действия на насилие като зловредни практики; животозастрашаващи действия на малтретиране (с умисъл); отвлечане; институционални и системни нарушения на правата на детето.

действия, включващи проникване: насилникът е имал контакт – дори лек – между него/нея и устата, пениса, вулвата, или ануса на детето или отделни актове на проникване, макар и леки, през ануса или гениталния отвор чрез ръка, пръст или друг предмет; > контакт на гениталии с гениталии включва: пенис към вулва; пенис към анус; пенис към пенис; > контакт на уста с гениталии включва: уста към пенис; уста към анус; уста към вулва]; със или без насилване [: детето може да е

принудено или подмамено да участва в сексуални действия, независимо дали той/тя е или не е наясно, с това, което се случва],

дете (предполагаема) жертва: непълнолетно лице, което е идентифицирано или докладвано, че страда от най-малко един акт на насилие или пренебрегване в грижите за него, за което се отнасят данните; > жертва: субектът на данните за инцидент с насилие над дете, вписани от Оператора в CAN-MDS; > предполагаем: детето жертва се разглежда по-скоро като предполагаема такава, а не като жертва, защото всяко твърдение за случай на насилие над дете е подходящо да бъде записано в CAN-MDS, независимо от това дали е доказано насилието (това ще бъде решено на по-късен етап, след подходящо проучване).

дете: човек, който не е навършил пълнолетие (също непълнолетен, юноша, бебе); възрастта за пълнолетие, при която детето законово се трансформира във възрастен, традиционно е 18 години [в зависимост от държавата може да е друга възраст]

деяния, свързани с отвлечане: отвлечането на дете е престъпно деяние на неправомерно отнемане или неправомерно задържане, забавяне или укриване на дете или бебе; определя се като отнемане на дете чрез убеждаване, измама, или чрез сила или насилие; отвлечане от не-член на семейството и отвлечане от член на семейството

диагностицирано хранително нарушение: може да бъде всяко от следващите (списъкът не е изчерпателен): Pica; Rumination Disorder; Avoidant/Restrictive Food Intake Disorder; Anorexia Nervosa; Bulimia Nervosa; Binge-Eating Disorder; Other Specified Feeding or Eating Disorder; БЕЛЕЖКА: съответните дефиниции са информативни и целят само да осигурят общо разбиране между операторите с различно професионално минало, работещи в различни сектори

дневна грижа: отнася се за грижата, предоставена на бебета, малки деца и деца в предучилищна възраст, в техния дом [включва както живеещи в къщата, така и идващи за определено време бавачки и детегледачки и се случва в жилището на детето], в дома на доставчика на грижи [включва грижа за деца, предоставена в дома на осигуряващия грижата] или в централизирано съоръжение [детски центрове или центрове за дневна грижа, детски ясли, предучилищна подготовка или подобна грижа за деца в групи]

доведен баща: лице, което се е оженил за другия родител след смъртта или развода на другия родител; доведен баща или доведена майка.

статут на малтретиране: статутът на предполагаемия инцидент на малтретиране зависи от това дали е било направено или не **проучване**; ако е имало проучване, какъв е бил резултатът от него (посочен, обоснован, недоказан, предполагаем).

Бележка: CAN-MDS не включва информация за **доказателствения статут**; всеки докладван и/или идентифициран инцидент на малтретиране на дете е годен да бъде записан || **предполагаемо малтретиране:** случаят е отнесен за разглеждане, но без по-нататъшно проучване(“предполагаемо”); **идентифицирано:** започнало е проучване, но все още продължава; **доказано:** проучването вече е проведено и резултатите показват, че е имало малтретиране; **недоказано:** проучването вече е проведено, но резултатите показват, че малтретиране не е имало;

подозирано: проучването вече е проведено и резултатите не могат да удостоверят дали е имало или не малтретиране. **проучване:** формална процедура, извършвана от службите за закрила на детето или социалните служби, съд, полиция, или съвместно с дружи служби, според задълженията им регламентирани в Координационния механизъм за действие при деца в риск, за да се определи дали едно дете е било увредено или е в риск; **Общ коментар на ООН № 13 (2011) за проучване:** “Случаите на насилие – независимо дали сигналът е подаден от детето, представител на служба, институция или външно лице – трябва да се проучват от квалифицирани специалисти, преминали специфично за ролята им и цялостно обучение, като се прилага подход, основан върху правата на детето и съобразен с неговите нужди. Щателните, но съобразени с нуждите на детето процедури за проучване на случая ще спомогнат за правилното определяне на насилието и за събирането на доказателства за административни, граждански и наказателни производства, както и за процедури за закрила на детето. Трябва да се полагат изключителни усилия и да се избягва подлагането на детето на последващи посегателства в процеса на проучването. В края на този процес всички страни са длъжни да помолят детето да сподели своите възгледи и да им придадат значение.”

докосване на половите органи: блудство, докосване или галене на половите органи на дете или отделни части, за сексуално удоволствие или принуждаване детето да докосва или гали половите органи на извършителя за сексуално удоволствие.

ом за деца/институция: настаняване на детето (предполагаема) жертва за дългосрочни грижи в жилищна обстановка под временно попечителство, при което родното семейство все още има някои „остатъчни“ права; под институция за настаняване се разбира съоръжение със свободен достъп, като, но не ограничено до: групов дом или лицензирано място за грижи за деца, което се използва за временна грижа за дете, очакващо действие на съда.

допустим CAN-MDS оператор: професионалист, който покрива критериите за допустимост: 1. принадлежи на една от допустимите професионални групи; 2. Има валиден професионален лиценз или е законово сертифициран и се съобразява с професионален етичен кодекс или подобен кодекс на добрите практики (в зависимост от професията); 3. е активно практикуващ; 4. успешно е преминал краткосрочното обучение за CAN-MDS

допустими професионални групи за CAN-MDS: професии свързани със социалните грижи; свързани с правосъдието, здравните грижи; психичното здраве; правораздаването; образованието; Други свързани професии

достъп до CAN-MDS: предварително определени права за CAN-MDS Оператор, свързани с възможности за записване, преглед и редактиране на информация (нива на достъп)

достъп: пълномощие или разрешение да се преглеждат записи или да се получи информация с ограничен достъп

драскане: търкане на кожата на детето с нокти или остър предмет, което причинява плитки срязвания.

друг(и) роднина(и): свързани с детето (предполагаема) жертва лица (възрастни и хора) - чичовци, лели, племенници, природени братя и сестри, братовчеди, прабаби и прадядовци всички кръвни или по право

други специалисти: изследователи, администратори на данни, други от училищния персонал (напр. училищни охранители), други държавни служители (например служители от министерствата), друг персонал от НПО (напр. доброволци, свещеници, монахини)

други, несвързани със семейството членове: лице, което няма кръвна или правна връзка с детето (предполагаема) жертва, нито приятел на семейството, нито приятел на детето (например, може да бъде детето на партньора на родителя)

дърпане на ушите: огъване или обръщане на ухото(ушите) на детето в положение, което не е нормално или естествено, докато заболи, като форма на телесно наказание, с или без физическо нараняване.

дядо и баба: родителите на майката и бащата на детето (предполагаема) жертва

Е

емоционално пренебрегване: включва, но не е ограничено до: постоянно игнориране на емоционалните нужди на детето; хронична незаинтересованост към детето; психологически "неподходящи" грижещи се; неадекватно високи очаквания

етика: <в рамката на наблюдението на общественото здраве> всеобщо съгласувани и приети принципи и клаузи за недопускане на конфликт между индивидуалните и колективните интереси и права

етичен кодекс: наръчник с принципи, създаден да помага на професионалистите да изпълняват задачите си честно, почтено, прозрачно, с отговорност, поверителност, обективност, почтеност, съобразяване със закона и лоялност

етични въпроси в CAN-MDS: въпроси ориентирани към интересите на детето, зачитане на човешките права и включва администрирането на чувствителни лични данни в съответствие с правните норми; взети мерки: осигуряване на интимността и поверителността на данните чрез създаване на псевдоними; критерият за допустимост на операторите да бъде подчинен на професионалния етичен кодекс или кодекс на добрите практики; достъп с потребителско име и парола; различни нива на достъп за потенциалните потребители; мерки за обективно записване (аспекти като „доказване на малтретирането“, „насилник“, „жертва“ не са включени е елементите от данни на CAN-MDS) (за повече информация – Част II “Етични въпроси”)

Ж

животозастрашаващо малтретиране (умишлено): включва, но не се ограничава до, умишлено отравяне; прилагане на ненужни инвазивни медицински процедури и непредписани вещества на дете; заплашване с нож или оръжие; стрелба; свързано със зестра насилие/смърт

жигосване: маркиране на детето, чрез жигосване с желязо или по друг начин с цел да се покаже собствеността

3

задавяне: натискане или запушване на ларинкса или трахеята на детето, или блокиране на дишането му/й чрез насилването му/й да яде

заклучване: да се заключи дете в място като багажник на кола, за да не избяга

заплаха за сексуално насилие: детето е заплашвано да бъде сексуално малтретирано чрез думи, действия или по друг начин с или без физически контакт.

заплахи за малтретиране: заплаха да бъде наказано с физическо насилие, изоставено; да изпита физическа болка, нараняване, увреждане или смърт чрез думи, жестове или оръжия, които създават страх в него.

заплашване с нож или оръжие: заплашване да бъде наранено детето, като по него се стреля с оръжие или с намушкване на нож.

затваряне в платнени чували: пъхане на детето в платнен чувал.

зашлевяване: силно удряне на детето по лицето.

злоупотреба с други вещества: за информация на операторите веществата съдържат, но не се ограничават до > инхалатори [: много продукти, които лесно могат да бъдат открити в дома или на работата — като спрей бои, маркери, лепила, почистващи течности – съдържащи летливи вещества, които имат психоактивни свойства, когато се вдишват; особено (но не изключително) малки деца и юноши повече злоупотребяват с тези вещества; > клубни наркотици [:фармакологично хетерогенна група от психоактивни вещества, включително, но не ограничени до, гама-хидроксибутират, Rohypnol, кетамин, както и MDMA (екстази) и метамфетамин и с тях са склонни да злоупотребяват тийнейджъри и млади хора]; > соли за вана [:лекарства, съдържащи едно или повече синтетични химикали, свързани с катинон, амфетамин-подобни стимулант]; > халюциногени [:халюциногените са класифицирани като алкалоиди и много от тях имат химически структури, подобни на тези на природните невротрансмитери (например, ацетилхолин, серотонин, или като катехоламин); халюциногенни съединения, открити в някои растения и гъби или техните екстракти са били използвани в миналото най-вече по време на религиозни ритуали]; > K2/подправка [:"подправка" се отнася до широко разнообразие от билкови смеси с психоактивни ефекти, подобни на марихуана

(канабис) и се продават под различни имена, включително и K2, фалшива трева, Yucatan Fire, Skunk, луната Rocks, а други - и с надпис "не е за консумация от човека "; > салвия [:билка, използвана за производство на халюциногени]; > стероиди [:стероидите са синтетични варианти на мъжкия полов хормон тестостерон - "анаболен", спомага за изграждане на мускулите и "андрогенен", който подпомага увеличаването на мъжките полови белези]; > тютюн/никотин [:цигари и други форми на тютюн, включително пури, тютюн за лула, емфие и тютюн за дъвчене, които съдържат пристратяващото наркотично вещество никотин]; марихуана

злоупотреба с наркотични вещества: прекомерна употреба на потенциално пристратяващо вещество, особено такова, което може да промени функциите на тялото, като например **алкохол; наркотици; други вещества.**

И

идентифициран инцидент: за който се събира информация от Оператора след идентификация на инцидент с малтретиране на дете случайно или чрез въпроси последващо подозирано малтретиране или чрез рутинен скрининг

извършени актове (на насилие): деяния на малтретиране, извършени от детето срещу себе си или от друг човек срещу дете (предполагаема) жертва, като физическо насилие [със или без травма]; действия на сексуално насилие [със или без травма]; извършено психическо насилие [със или без травма]

излагане на насилие в семейството: детето е изложено на междуличностно насилие в семейството включващо: насилие над интимен партньор, малтретиране на друго дете/деца; и тормоз на възрастни хора

излагане на насилие чрез електронни средства: детето е изложено на неподходящо съдържание или действия чрез интерактивна комуникационна технология като гледане на филми или ТВ програми с насилие, екстремистки материали в интернет или играене на компютърни игри с насилие

излагане на опасна среда извън дома: детето е изложено на опасна среда извън дома, като влошена, криминална или склонна към насилие околна среда (квартал), където насилието между хората се практикува от познати и/или непознати и включва форми на младежко насилие; нападение от непознати и насилие свързано с имуществени престъпления

излагане на риск: сигурността на детето е подложена на риск, защото той/тя е изложен на нетипични рискове в своя дом [: на детето е разрешено да изучава опасни зони без присъствието на грижещия се; често на него/нея се случват инциденти, които биха били предотвратени с адекватен надзор. Тези инциденти включват, но не са ограничени до: падане, опарване, изгаряне, случайно отравяне, удавяне, токов удар] и извън дома [: липса на осведоменост у грижещия се по въпросите на безопасността и излагането на детето на физически и социални рискове извън дома (например

пътнотранспортни произшествия; злоупотреба от страна на рискови лица отвлечане) (специфично за възрастта: твърде малки (<5 годишни) деца, които играят в квартала без да са наблюдавани от грижещия се, ходят сами на училище, играят в парка; по-големи деца оставени сами да вървят твърде дълго от къщи напр. до парк или друг квартал)], риск от употреба на психоактивни вещества от други [: детето присъства докато родителите злоупотребяват с алкохол, наркотици или други психоактивни вещества]

изолация: детето е постоянно възпрепятствано от нормални социални взаимодействия с връстниците си, членове на семейството и възрастни; изолация може да включва също така затваряне на детето или ограничаване на свободата на движението му

изоставено дете: (или безпризорно) е дете без родител, настойник или попечител

изоставяне: изоставянето на дете представлява загуба на интереси и права над нечие потомство по извън законов път, с намерението никога повече да не се възобновят или възстановят; изхвърлянето на бебе се отнася за родители (главно майки), които изоставят или изхвърлят дете на възраст под 12 месеца на публично или усамотено място с намерението да се отърват от него; детето може да бъде изоставено поради различни причини, включително, но не само, при родители с психични проблеми или сходни състояния; социо-културни обстоятелства; бедност; тийнейджърска бременност

използване на детето за търговска сексуална експлоатация: търговска сделка, която може да включва принуда или насилие над дете, да предлага сексуални услуги срещу обезщетение, финансово или друг вид.

използване на наркотици от детето: детето (предполагаема) жертва използва упойващи вещества по незаконен начин, той/тя е придобил вреден навик за употреба на наркотични вещества (със или без зависимост и/или пристрастяване) водещ до клинически значимо увреждане или страдание

изтезание: причиняване на силна физическа болка с физически наранявания с всякакви средства, като средство на принуда или наказание.

източник на информация: в контекста на CAN-MDS, самоличността на човека, предоставил информация, довела до конкретен запис на инцидент в системата CAN-MDS, а именно как конкретен инцидент е станал известен на определен Оператор, работещ в агенция в определен период от време. **Бележка:** инцидент с малтретирано дете, може да бъде докладван от (предполагаемата) жертва, от друг източник или открит от самия професионалист-оператор;

пример: предучилищният учител на детето се обръща към службата за социални услуги и предоставя информация за (докладван) инцидент, при който той/тя счита, че конкретно дете е претърпяло една или повече форми на малтретиране.

инструмент за скрининг: утвърден инструмент за идентифициране на малтретиране на дете по отношение чувствителност (т.е. каква е вероятността инструмента да посочи наличие на малтретиране на едно дете, което в действителност е малтретирано) и специфичност (т.е. каква е вероятността за инструмента да посочи липсата на малтретирана при дете, което не е малтретирано).

инцидент/случай: конкретна случка, инцидент, събитие

ICT: Информационни и комуникационни технологии

К

кибертормоз: словесен и/или социален тормоз чрез електронна поща, социални мрежи, мобилен телефон или друга информационни и комуникационни технологии

иод/(идентификация ID: код, служещ за откриване идентичността на някой или нещо; в контекста на CAN-MDS има четири кода: Код на Агенция, Код на Оператор, Код на детето, Код на инцидента.

иод на агенцията/службата: идентификационният код, даден на всяка индивидуална агенция-източник на данни за CAN-MDS за определен инцидент на насилие на дете; Кодът на агенцията съдържа информация от 4 части: 2 букви за абrevиатура на държавата_2 букви абrevиатура на региона_3 букви Организация/Вид на услугата_3 цифри номер на Организация /Услуга

код на детето: уникален идентификатор, присвоен на всяко дете, за което има данни за поне един инцидент въведен в системата CAN-MDS; ID на детето е псевдоним, персонален идентификатор различен от нормално използваните такива; Псевдоним в контекста на CAN-MDS се генерира така, че по никакъв начин да не е свързан с нормално използваните лични идентификатори (напр. име на детето) и не позволява извличането на лични данни от неоторизирани лица. Използването на код на детето има решаващо значение за проследяване на детето (предполагаема жертва), тъй като всеки инцидент, докладван на Агенция участваща в CAN-MDS по всяко време се записва следвайки същите инструменти и методология и се класифицира под този уникален код на детето.

код на оператора: уникален идентификатор на професионалиста, който въвежда данните в CAN-MDS за определен инцидент с малтретиране на дете; кодът на оператора съдържа информация от 4 части: Код на агенцията_4- цифри; Професионалното направление на оператора_1- цифра; Ниво на достъп_3- цифри; номер, който показва отделните специалисти, работещи в една и съща агенция

кодекс на добрите практики: кодекс, приет от една професия, или от правителствена или неправителствена организация, за да регулира тази професия и може да бъде оформен като кодекс на професионалната отговорност, който ще разисква трудни въпроси, трудни решения, които често се налага да се взимат и да осигури ясно разбиране за това, какво поведение се счита за „етично“ или „правилно“ или „вярно“ в дадените обстоятелства

ионкретен случай на малтретиране на дете: това е инцидентът, който Операторът е записал в системата CAN-MDS.

краткосрочно обучение за работа с CAN-MDS: обучителните семинари на операторите на CAN-MDS се отнасят за основната група [: ограничена група от 20 специалисти, които присъстват на обучението за CAN-MDS с цел да станат оператори към CAN-MDS И бъдещи обучители, които да провеждат обучителни семинари за други специалисти – бъдещи оператори на CAN-MDS система за наблюдение] или разширена група [: група от специалисти, отговарящи на определени условия и

целящи да станат CAN-MDS оператори, които посещават краткосрочни обучителни семинари провеждани от Основната група оператори]

критерии за допустимост за Оператори: според Етичен кодекс за специалисти или на кодекс за добри практики (в зависимост от професията)

кръвен родственик: всяка личност, която има кръвна връзка с детето (предполагаема) жертва като дете на детето (син или дъщеря), чичо, леля, племенник, племенница, братовчед, прабаба и прадядо

кръвна връзка: личност, която е свързана с друга по рождение, а не от брак

Л

липса на надзор: грижещите се за детето не е постоянно покрай него така че той / тя не може да се намеси, за да защити здравето и безопасността на детето, което се отразява като физическа вреда на детето, злоупотреба на вещества, като алкохол, наркотици или други от детето

лице, работещо в съдебната система/съдебна система за малолетни и свързани дейности: може да бъде съдия, областен прокурор, инспектор, упражняващ надзор над условно осъдени/пуснати на свобода престъпници, прокурор, криминалист или адвокат (според държавата)

лишаване от родителски права: временно или окончателно прекратяване на родителски права.

М

малтретиране на възрастни хора: единични или повтарящи се действия, или липса на подходящи действия, случващи се във взаимоотношения основаващи се на доверие, които причиняват нараняване или страдание на по-възрастен човек; може да приема различни форми като физическо, психическо или емоционално, сексуално и финансово насилие и може да бъде резултат от умишлено или неумишлено пренебрегване.

малтретиране на дете: за целите на CAN-MDS, под „малтретиране“ се разбира „всички форми на физическо или психическо насилие, нараняване или оскърбяване, пренебрегване или небрежно отношение, малтретиране или експлоатиране, включително и сексуално насилие“; насилие представляват всички форми на нараняване на деца (както е посочено в член 19, параграф 1, в съответствие с терминологията използвана в проучване на ООН от 2006 относно насилието над деца), въпреки че, останалите термини, използвани за описание на типа вреда (нараняване, оскърбяване, пренебрегване или небрежно отношение, малтретиране или експлоатиране) носят

същата тежест; насилието не бива да се тълкува по начин, който намалява въздействието на нефизическите и/или неумишлените форми на посегателство (каквито са например неполагането на грижи и психологическото малтретиране) или който омаловажава нуждата да се противодейства на тези форми на посегателство.

медицинско пренебрегване: отказ или липса на превантивни здравни грижи; отказ или невъзможност да се осигурят превантивни здравни грижи; отказ да се разреши/предостави необходимата медицинска помощ за диагностициране на здравословно състояние/увреждане; неоснователно забавяне при търсене на медицинска помощ; неосигуряване на основно медицинско обслужване; отказ за даване на медицинска помощ от първа необходимост

минимална база данни (MDS): Минимална база данни е общ набор от показатели за типове, дефиниции и стандарти, която трябва да бъде използвана за събиране и докладване на данни; тези данни трябва да са сравними по географските региони на континента и във времето. Ключови думи за описание на национална минимална база от данни: минимум, стандарти, споразумение, събиране, съобщаване :

място за задържане или възпитателна институция: отнася се за място за задържане или затваряне на деца, което се администрира от или в полза на повече от една правителствена структура

място на инцидента: Място/ условия, където конкретният инцидент (въведен от Оператора в CAN-MDS) се е случил, контекстът, в който детето е преживяло действие/я на насилие и/или пренебрегване при полагане на грижи за него; допустими стойности: дом, институция за отглеждане на дете, училище, обществен транспорт, институция за лишаване от свобода или възпитателни интернати; медицински услуги; учебно заведение; публично място, зона за отдых/спорт/развлечения, социална услуга в общността за детето (дневна грижа)

Н

назначен професионалист - CAN-MDS Оператор: избран и назначен за въвеждане на данни в системата CAN-MDS, за записване на информация за инциденти с малтретиране на деца и за получаване на информация (според даденото ниво на достъп) за инциденти с малтретиране на деца.

намеса на полицията (незабавна намеса): проучване на място за събиране на доказателства за наказателно преследване и определяне дали събраното необходимо доказателството сочи да се арестува извършителят(ите) и да се защити детето (предполагаема) жертва от по-нататъшно малтретиране.

намушкване: рана, причинена на детето с нож или друго насочено оръжие.

напляскване: удряне на бедрата на детето с отворена ръка, за да причини временна физическа болка без причиняване на физическо нараняване; форма на телесно наказание.

нарушение, при което се избягва/ограничава приема на храна: може да се появи през целия живот, при бебета, деца, тийнейджъри и възрастни; то включва ограничаване на храната; основните причини са различни от проблеми с външния вид; включва еднообразие в храненето, чрез избягване на определени видове храни в резултат на което приема на калориите е недостатъчен

нарушение, при което се наблюдава склонност към преяждане: повтарящи се епизоди на ядене на значително повече храна в един кратък период от време, в сравнение с количеството, което повечето хора биха изяли при сходни обстоятелства, с епизоди белязани от чувството за липса на контрол; лицето може да се храни твърде бързо дори когато не е гладно; той/тя може да изпитва чувство на вина, срам или отвращение и може да се храни сам/а, за да скрие поведението си

насилие, свързано със зестра или смърт: в някои култури женитбите са предшествани от плащане на предварително уговорена зестра от семейството на булката; невъзможността да се плати зестрата може да доведе до насилие (напр. булка, чиято зестра се счита за твърде малка бива обезобразена, след като съпругът полива лицето ѝ с киселина) или смърт

насилие, под формата на “лечение”: прилагане на брутални практики на детето под прикритието на лечение като например електроконвулсивно лечение (ЕКТ) и електрошокове, използвани като “специален терапевтичен метод” за контрол на поведението на детето.

насилие: както е дефинирано в Общия коментар на ООН № 13 (2011) “всички форми на физическо или психическо насилие, нараняване или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления” съобразно изброява- нето в член 19, параграф 1 от Конвенцията. Понятието „насилие” е избрано тук, за да изрази всички форми на посегателство върху деца съобразно списъка в член 19, параграф 1, в съответствие с терминологията, използвана в проучването на ООН от 2006 г. относно насилието над деца, въпреки че другите понятия, с които се описват видовете посегателства (нараняване, злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране и експлоатация) имат равностойно значение. В общо употребявания език понятието „насилие” често се схваща само като физическо и/или умишлено посегателство. Комитетът обаче подчертава с особено ударение, че изборът на понятието „насилие” във формулировката на този общ коментар не бива да се тълкува по начин, който намалява въздействието на нефизическите и/или неумишлените форми на посегателство (каквито са например неполагането на грижи и психологическото малтретиране) или който омаловажава нуждата да се противодейства на тези форми на посегателство”.

насилствен брак и ранно задомиране: всяка женитба на дете под 18-годишна възраст без неговото съгласие представлява нарушение на Конвенцията за правата на детето

насилствени и унижителни обреди за посвещаване (инициация), “посвещаван”: ритуали и други дейности, включващи тормоз, насилие или унижение, които се прилагат като начин за привличане на детето в дадена група.

насилствено възмездие: наказване на детето, за отмъщение по някаква причина като закононарушение, грях или нараняване.

насилствено хранене: насилване на детето да яде повече храна, отколкото иска

насочване към услуги: (в контекста на системата CAN-MDS), Операторът, който записва конкретния инцидент, знае че поне едно (или повече) сезиране(ия) направени към друга организация/служба от Агенцията (в която работи Операторът), фокусиране върху детето и/или семейството (включително сезиране на съдилищата или други институции); сезиране за съдебни услуги; медицински услуги; услуги, във връзка с психичното здраве; службите за социална закрила; обществени организации и неправителствени организации, съществуващи регистри и изследователски организации, образователни услуги и други услуги; **Бележка:** Във всяка категория (напр. медицински услуги) с падащо меню ще са включени агенциите, които предоставят услуга; Операторът ще избере конкретна агенция, когато детето и/или неговото семейство сезира. За всяко сезиране, направено до конкретна агенция, уведомяване ще бъде изпращано на Оператора(ите), работещи в конкретната агенция.

насочване на случай за дете в риск към системата за закрила на детето: своевременно сезиране от всяка агенция, на Службите за закрила на детето, включващо цялата налична информация за (предполагаемо) малтретиране за бъдещо проучване; предприемане на мерки за защита на жертвата по съдебен ред, преследване на (предполагаемия) извършител(и) в съда.

настанено в институция: когато детето е настанено да живее в институция

настаняване извън дома: след решение на съда детето напуска неговия дом и се настанява при близки, които да се грижат за него, в приемно семейство, в домове/институция за отглеждане на деца, за осиновяване

не е посещавало училище изобщо: въпреки че детето е по-голямо от задължителната възраст за започване на училище, той/тя не е записан на училище или не му е разрешено да посещава училище

не кръвна връзка: всяко лице, което има не кръвна връзка с детето (предполагаема) жертва, като свекърва/тъща, свекър/тъст и др.

невъзможност да се осигурят основни медицински грижи: пропуск на грижещия се да осигури на детето необходимите и подходящи за възрастта медицински прегледи и лечение, например, когато детето расте през първите години или по време на дълги периоди без никакви медицински грижи или физически преглед, както е препоръчано от педиатрите (country specific)

неоснователно забавяне да се потърси медицинска помощ: лицето(а), което се грижи, не търси подходящи медицински грижи навреме, например, необяснимо забавяне на търсене на медицинска помощ след нараняване, както и забавяне от няколко часа за търсене на медицинска помощ при изгаряне, фрактура или нараняване на главата; неполагане или забавяне в получаването на медицинско лечение, когато детето е болно, в резултат на ненужно удължаване на болестта и страданията, повече трудности да бъде лекувано при болест или друго състояние.

неполагане на физически грижи: включва, но не се ограничава само до недостатъчна или неподходяща храна; лична хигиена; дрехи; подслон.

непристоен сексуален материал: не е детска порнография, а материал, включително снимки, филм, видео или друго визуално представяне, показващ човек, да се занимава със сексуална дейност или доминантната характеристика на което е, показване на половите органи, ананалната област и женските гърди; писмени материали описващи сексуална дейност; аудио запис, описващ представяне на сексуална дейност.

нестабилни договорености за попечителство: детето се предава от един грижещ се на друг или често се оставя на грижата на други, които не са надлежно инструктирани как да се грижат за детето.

ниво на достъп: предварително определено ниво на достъп на операторите в зависимост от техните професионални отговорности, свързани със случаи на CAN (ако има такива) в CAN-MDS системата; осигурени са четири различни нива на достъп; пълен достъп; пълен достъп само за разглеждане (level 1); ограничен достъп (level 2); ограничен достъп (level 3)

НПО: [неправителствена организация] с нестопанска цел, група доброволци, които се организират на местно, национално и международно ниво; ръководи се от хора с общи интереси; изпълнява най-различни услуги и хуманитарни функции, внася мнението на гражданите в правителството; наблюдава политиките и насърчава участието е политиката чрез предоставяне на информация

O

образователни предучилищни институции: институции, в които работещите (отговорни за група деца) трябва да имат образователна квалификация, независимо дали тези институции са на подчинение на Министерството на образованието.

образователно пренебрегване: включва, но не е ограничено само до постоянно неизпълнение на задължението да се запише детето в училище; постоянен неуспех, да се включи в училищните занимания, водещ до нередовно посещение на училището; постоянни бягства от училище; отказ за посещаване на специализирани програми за деца със специални образователни потребности

обучени професионалисти като CAN-MDS Оператори: успешно преминали кратък обучителен семинар за Основната група на Оператори на CAN-MDS .

обществена агенция: всяка обществено базирана, държавна или частна организация с нестопанска цел (включително църква, или друга религиозна единица и агенции, работещи срещу домашното насилие), която представлява общността или значителен сегмент от нея и е ангажирана в посрещане на човешките, образователни, свързани с околната среда или обществената безопасност нужди на общността

обществено (публично) място: се отнася главно до всяко място на открито или закрито, частна или публична собственост, до което хората имат достъп по право или при покана, пряко или косвено, независимо срещу заплащане или не, но не място, което се използва от едно или няколко лица за частни събирания или други лични цели. В обществените места се включват улиците и принадлежащите им зони както и търговски зони като магазини, молове, офиси, чакални, други търговски обекти; аудиториуми, ескалатори, театри, библиотеки, музеи, концертни зали, арени и заседателни зали.

ограничен достъп (ниво 2): това ниво на достъп позволява на оператора да записва данни и да вижда/променя/изтрива само данни вписани от него/нея И да вижда данните записани от други оператори за същото дете; Ниво 2 е определено за социални работници, работещи в социалните служби, социални работници, работещи в НПО; психолози, психиатри; детски психиатри, педиатри; лекари (различни специалности, напр. ортопеди); полицаи; лицензирани консултанти, работещи със социалните служби; съдии; гинеколози; медицински сестри;; администратори на данни, работещи към свързаните регистри; учени;

ограничен достъп (ниво 3): ниво 3, е най-ниското ниво на достъп и позволява на оператора да записва и обработва (вижда/променя/изтрива) данни попълнение CAMO от него/нея; Ниво 3 е определено за социални работници, работещи в социалните служби; психолози, психиатри, лицензирани консултанти) работещи в НПО; лицензирани консултанти, работещи в образователната система; пробационни служители; медицински сестри, работещи в НПО; учители/обучители работещи в учебните заведения; омбудсман; борба с трафика, дирекция за лица с увреждания

Омбудсман: [независим] извършва проверки по жалби и се опитва да се справи с проблеми, свързани по-специално с правата на детето, правата на човека, социалната закрила, равенството между половете, здравеопазването и хуманното отношение, качеството на живот, онлайн жалби; > заместник-омбудсман за децата: има мисия да защитава правата на децата

онлайн сексуално преследване и тормоз: кибер-преследване; повтарящ се тормоз или заплашване на дете посредством интернет, имейл или други електронни средства за комуникация, които могат да представляват и физическа заплаха за детето което е преследвано, ако преследвачът разбере къде живее то

оператор: лице, което извършва определени действия на дадено устройство или в системата; в контекста на CAN-MDS обучен, специалист с определени качества, който работи в служба с дейности в съответния сектор и е назначен да попълва информация за случаи на насилие на деца в CAN-MDS и/или извлича информация, свързана със случаи на насилие на деца в CAN-MDS

опит за сексуално насилие: извършителят е опитал да въвлече детето в сексуален акт и той/тя е извършил насилие със или без физически контакт, който е съществена стъпка към извършване на сексуално посегателство, включващо действия на проникване с опит за участие на детето в сексуалния акт чрез проникване със или без физически контакт между извършителя и детето

опит(и) за самоубийство: нефатално, самостоятелно, вредоносно поведение, с желание да умре в резултат на това поведение. Опитът за самоубийство може да доведе до нараняване; самоубийственото поведение включва също и **подготвителни действия** [подготовка за осъществяване на опита за самоубийство, но преди настъпване на посегателството; това може да включва повече от вербализация или мисъл, като подготовка на метода (напр. закупуване на оръжие, събиране на хапчета) или подготовка на нечия смърт чрез самоубийство (напр. писане на предсмъртно писмо, раздаване на вещите)

организация в здравеопазването: отнася се за всяко учреждение, което осигурява здравни грижи и медицински услуги като: болници, здравни центрове и други институции или частни клиники и може да бъде с нестопанска цел (без печалба) или със стопанска цел, частна или под контрола на Министерството на здравеопазването

оси на CAN-MDS: това е общо понятие, което включва и се определя от известен брой елементи; в CAN-MDS са включени пет оси: ос ДЕТЕ: Операторът вписва в CAN-MDS данни за субекта на случай на насилие на дете; ос СЕМЕЙСТВО: семейството, в което живее детето (предполагаема) жертва; ос ИНЦИДЕНТ: случай записан в CAN-MDS от системата за защита на детето, органи, прилагащи закона, здравна система или друг докладващ източник (напр., училище), в която насилието на дете е предполагаемо или потвърдено; ос УСЛУГИ: Услуги осигурени на дете (предполагаема) жертва, неговото семейство и основните грижещи се и насочвания направени от оператора, който изпраща данните за случай на насилие на дете към други Служби; ос ЗАПИС: Хранилище на информация, уточняваща индивидуален запис, базиран на инцидент с насилие на дете в CAN-MDS по отношение на това, къде е направен записа, кой е въвел записа, кога е въведен и какъв е източникът на информация за записа.

осиновител: човек, който осиновява дете родено от други родители като негово собствено дете чрез процес на „осиновяване“

осиновяване: [процес] настаняването на детето (предполагаема) жертва чрез съдебен процес под постоянно попечителство в семейство, различно от неговото родно семейство, под попечителството на възрастен(и) различни от неговите биологични родители с намерението, че това ще остане завинаги семейството на детето, и се издава нов акт за раждане с името (имената) на осиновяващия(ите) родител(и). Може да бъде с разрешение на родител/ настойник, който решава за добро да се откаже от попечителството и грижите за детето, например дете, което е настанено при приемни родители с доброволно споразумение между родител и отговорната агенция; или по съдебна заповед [родителските права над детето са насилствено прекратени или попечителски права са прехвърлени на роднина и сериозна причина (напр. родителските грижи не са подходящи заради емоционално, психическо или физическо увреждане, или незрялост на родител, настойник или друг попечител) е правно документирана и обяснено защо прекратяването на родителските права е в интерес на детето.

осиновяващо семейство: семейство, в което детето живее с възрастни, които му осигуряват постоянен дом чрез съдебен процес, който веднъж приключил определя родителите като законни родители, които са напълно отговорни за детето по всички възможни начини: правно, финансово, емоционално, физически и духовно, както ако детето е родено от тях.

основни здравни услуги: здравни услуги, които се предоставят от медицински специалист (като общопрактикуващ лекар или педиатър), с който пациентът има първоначален контакт, и който може да насочи пациента към специалист за по-нататъшно лечение, семейна медицина, вътрешни болести, педиатрия, акушерство или гинекология или медицински сестри; диагностични лаборантни и рентгенови услуги; превантивни здравни услуги, включващи: пренатални и перинатални услуги; подходящ скрининг на рак; имунизации срещу ваксина-предотвратими заболявания; изследване на нивата на олово в кръвта, заразни болести и холестерол; прегледи на детски очи, уши и стоматологични прегледи; доброволни услуги по семейно планиране; превантивни стоматологични услуги; спешни медицински услуги; и фармацевтични услуги, ако са предлагат от центровете.

основно лице, полагащо грижи за детето: възрастен, който носи отговорност за детето (предполагаема) жертва, по времето, когато се е случил инцидентът на малтретиране.

отвличане от не-член на семейството: отвличане на дете от непознат; когато непознат отвлече дете, причините могат да бъдат различни: насилие; мъчение; убийство; изнудване; откуп; или за отглеждане на детето като собствено; този тип отвличане на деца е най-малко разпространен

отвличане от член на семейството: е отвличането на детето от негов родител; когато един родител отвлеча детето/децата от другия родител, това е често по време на или след развод и има за цел да заобиколи съдебно решение или да покаже незачитане на съдебна заповед относно правното попечителство на детето; този тип отвличания на деца са най-често срещани и може да се случат в същия град, в същата област, държава или на международно ниво

отговор на службата : отнася се до това дали службата, която получава случай за разглеждане, евентуално предлага исканата услуга или не и защо; **допустими стойности > предоставяне както е определено:** организацията, която е получила направлението предоставя услугата **като** е определено (в зависимост от самата организация), по отношение на количество (например, брой на консултациите, медицинските интервенции, които са необходими) и навременност (в разумен период за предоставяне на специфична услуга от конкретна служба); **>предоставяне – НЕ както е определено, причина за което е семейството:** организацията, получила направлението ,предоставя исканата услуга, но не както е определено (например по стандарти, определени от самата организация) или като количество (например, по-малко консултации или необходими медицински интервенции) или във връзка с навременността (например по-късно от необходимото), ЗАРАДИ СЕМЕЙСТВОТО (например, лицето(а), което се грижи(ат) не дава(т) съгласие за специфични интервенции или не са постоянни на определените срещи); **>предоставяне – НЕ както е определено, причината е в службата:** организацията, получила направлението, предоставя исканата услуга, но не както е определено (например по стандарти, определени от самата организация), както по отношение на качеството (например по-малко консултации или необходими медицински интервенции) или във връзка с навременността (например по-късно от необходимото) ЗАРАДИ ТРУДНОСТИ НА СЛУЖБАТА (например организацията има вътрешни трудности като твърде много работа, малък брой служители, няма необходимата експертиза или прави управленчески промени); **>не се предоставя заради семейството:** организацията, получила направлението, не предоставя исканата услуга изобщо, ЗАРАДИ СЕМЕЙСТВОТО (например лицето(а), дължащо(и) грижа, не е съгласно да сътрудничи или се е съгласило да сътрудничат и никога не е отишло в организацията); **>не се предоставя заради службата:** организацията, получила направлението, не осигурява исканата услуга изобщо, ЗАРАДИ ТРУДНОСТИ НА СЛУЖБАТА (например организацията

има вътрешни трудности като твърде много работа, малък брой служители, няма необходимата експертиза или прави управленчески промени); **>процесът е в ход:** организацията, която е получила и одобрила искането да предостави исканата услуга и процесът е в ход (в зависимост от обичайния начин на работа на организацията); **няма информация:** няма достъпна информация дали услугата е предоставена или не, или защото сезирането е направено наскоро или защото организацията не е актуализирала системата CAN-MDS за нейната реакция.

отказ да бъде дадена/осигурена необходима медицинска грижа за диагностициране на здравословното състояние/увреждане: отказване да се даде възможност или липса на отговор при увреждане при животозастрашаващи условия на детето, чрез провеждане на лечение, включително подходящо хранене, хидратация и лекарства, предписани от лекуващия лекар, които най-вероятно биха били ефективни за подобряване или коригиране на общото състояние.

отказ да окаже необходимото внимание при специални образователни нужди: лицето(та), които се грижат, отказва да осигури на детето **специални образователни нужди**, за да задоволи неговите/нейните нужди, включително допълнителна помощ

отказ да посещава специални образователни нужди: лицето(та), които се грижат, отказва или не иска да приеме, че детето се нуждае от помощ в училище, защото изпитва трудности при обучението, да бъде въведен в процеса и да има добра комуникация с училището и съответните служби, така че те да знаят, какво се случва с образованието на тяхното дете; отказ да приеме, че детето има специфична образователна нужда.

отказ да се отговори на нуждата от специални образователни нужди: лицето(та), които се грижат, отказват да позволят на дете със специални образователни нужди, да му бъдат предоставени такива, за да задоволи своите нужди, включително допълнителна помощ (която не се дава на всички деца в училище); например, едно дете с дислексия може да посещава малка група при изучаване на език и/или математика; дете със зрително увреждане може да получава разпечатани материали с по-едър шрифт; дете с аутизъм може да поиска класен помощник; на дете с комуникативни трудности, може да му бъде предложена говорна и гласова терапия.

отказ на емоционална подкрепа: грижещият се съзнателно не дарява детето с обич и привързаност

отказ от или липса на предоставяне на превантивни здравни грижи: на детето не са осигурени превантивни здравни грижи, не само ваксини; грижа за зрението; стоматологична помощ.

отказ от попечителство/настойничество на детето: лицето(та), което се грижи(ат) (обикновено биологичните родители) не искат попечителство над детето и се съгласяват да го оставят на възрастен (който не е нито един от двамата родители) да отгледа детето.

отказ от родителски права и изоставяне: включва, но не е ограничено до: непостоянно попечителство; незаконно прехвърляне на родителски права; отказ от родителски права; и изоставяне

отношения между основно полагащото грижи лице и детето: това може да бъде попечител/настойник (като член на семейството или професионален обгрижващ в резидентна форма на грижа ~~приемна грижа~~) или временно попечителство/временно да се грижи, може да живее или не с детето или друго лице, което замества лицето, което основно полага грижи, за определен период от време, като роднина, детегледачка, персонал от резидентна форма на грижа, треньор, учител; **Бележка:** в контекста на CAN-MDS, връзката с лицето, основно полагащо грижи (до двама човека), с детето (предполагаема) жертва, се идентифицира; допустими стойности, които се включват: родител(и), доведен родител(и), партньор(и) на родителя(ите), баба и дядо, по-големи братя или сестри, по-възрастен кръвен роднина(и) или не кръвни родина(и), възрастен член(ове) на семейството, друг възрастен човек(лица), живеещи в домакинството, които не са свързани с членовете на семейството, ~~обгрижващ в резидентна форма на грижа~~, възрастен, временно грижещ се.

отпадане: детето не успява да завърши училище; той/тя се отказва преди да завърши курса на обучение; грижещият се не успява да осигури на детето редовни посещения на училище (или друга образователна институция)

отхвърляне: детето е напълно отхвърлено, получава отказ да се признае неговото/нейно присъствие, ценност или стойност; говори му се, че е безполезен или нисш; неговите/нейни мисли и чувства са обезценени; отказ да се грижи за своите нужди или дори да бъде докосвано; **пример:** непрекъснато отнасяне към детето по различен начин, отколкото към братята и сестрите му, по начин, който предизвиква негодуване, отхвърляне или неприязън за детето.

оценка на защита на детето/социалните услуги: провеждане на първоначална оценка на нивото на риска за детето (предполагаема) жертва, неговата безопасност в дома, както и нивото на функциониране на семейството и условията на живот

П

партньор(и) на родителя(и): интимен партньор(и) на родителя (баща или майка) на детето (предполагаема) жертва на насилие, който няма законен брак с родителя на детето.

персонал в НПО: психолог, съветник/ възпитател, социален работник, медицинска сестра или други здравни и социални специалисти

персонал на обществена агенция: може да бъде психолог, възпитател, социален работник, медицинска сестра или друг професионалист от помагащите професии

персонал на службите за помощ на хора с увреждания: може да бъде здравен специалист, специалист по психическо здраве, специалист от социални грижи, възпитател, специален педагог, рехабилитатор, физиотерапевт, ментор

персонал: служители, назначени в организация или наети на служба, за предоставяне на услуги; в контекста на системата CAN-MDS, лицата, назначени **в служба, свързана с CAN, в сектор**, свързан с административна процедура по случаи на малтретиране на дете; допустими стойности: служители в държавна служба; служители, работещи в дневни центрове за деца; служители, предоставящи

услуги на лица с увреждания; работещи в областта на здравните услуги; работещи на горещи линии; работещи в предоставяне на услуги, свързани с менталното здраве; заети в неправителствени организации/асоциации; служители към Омбудсмана; служители в съдебната система; работещи в полицията или в други правоохранителни служби; служители в социалната система; работещи в училища/детски градини/в сектора на предучилищното образование.

пика: включва индивидуално, постоянно и принудително хранене с вещества (глина, хартия, креда, изпражнения, стъкло, хартия и други), които не са хранителни; действието се счита за експериментално неподходящо като недискриминация между това, което лицето поглъща през устата си и се свързва с малки деца; при деца над пет години, пика може да бъде признак за неподходящо за годините поведение, докато при възрастните, те често имат умствени увреждания.

планиране на интервенция: докато детето (предполагаема) жертва е в семейството, наблюдаване на функционирането на семейството и благополучието на детето (предполагаема) жертва > **“план”** означава всеки план за предоставяне на услуги на дете и семейство или само на детето, който се провежда съгласно изискванията.

площадка за игра: отнася се до зони на открито за игра на деца, особено такива с люлки, пързалки и др. или са част от училище.

поваляне: причиняване на детето на внезапно и насилствено движение.

подкрепяща интервенция за лицата, които се грижат: мерки за консултиране, терапия, курсове за обучение или услуги за родителско подпомагане (включително финансова помощ, където е възможно), за лицата, които се грижат за детето (предполагаема) жертва.

показване на половите органи пред дете: дейност, без докосване, включваща умишлено излагане на половите органи на възрастен пред дете.

покваряване: детето се възпитава в идеи или поведение, които са противоположни на правните норми; той/тя се учи, окуражава или насилва да развие неподходящо или незаконно поведение или да се намеси в престъпни или подобни саморазрушителни или антисоциални дейности чрез, например, обучаване на детето как да краде

пол (социален): отнася се за социално изградените роли, поведения, дейности и характеристики, които даденото общество счита за подходящи за мъжете и жените; (може да се различава от биологичния пол)

пол на детето: полът на детето (предполагаема) жертва

пол на лицето, което основно полага грижи: полът на лицето, което основно се грижи за детето (предполагаема) жертва.

пол: отнася се до биологичния статус на човек и обикновено се категоризира като мъжки, женски или intersex/intermediate. Има редица индикатори за биологичния пол, като полови хормони,

полови жлези, вътрешни репродуктивни органи, външни полови органи: “sex” се различава от “gender” и не се отнася до сексуалната ориентация на лицето.

полагащите грижи лица са “неадекватни от психологическа гледна точка”: полагащото(ите) грижа лица не успяват да осигурят адекватни и подходящи грижи по един чувствителен и отговорен начин; остават отдалечени и безучастни; реагират, само при необходимост; примери: липса на емоционална подкрепа и/или любов.

полиция: държавна структура, част от изпълнителната власт, която отговаря за прилагането на закона и поддържане на обществения ред, противодействие на престъпността, оказване на съдействие на гражданите, държавните органи и обществените организации при осъществяване на законните им права и интереси.

попарване: да гори или да действа изгарящо на детето, с/като гореща течност или пара.

попечител: има отговорността да се грижи и да контролира детето и да осигури цялостното здраве и благосъстояние на детето

постоянен отказ от записване на детето в училище: лицето/хората, които се грижат за детето, отказват да го регистрират (когато е задължителната възраст за училище) в училище, подходящо за неговата/нейната възраст, потребности и способности, в резултат на което, детето или не е посещавало/а училище въобще или е отпаднало/а от училище.

постоянни бягства от училище: дете в училищна възраст редовно пропускащо училище без валидно или основателно извинение за [брой дни, според образователното ниво и възраст] учебни дни за учебната година <country specific>

постоянно пренебрегване на емоционалните нужди на детето: лицето/хората, които се грижат за детето, не показват нито физически (напр. поради други приоритети), нито психологичен (напр. поради стрес) отговор на признаците на страдание и емоционалните нужди на детето за комфорт и защита.

правото на земята: (Latin: Jus soli) е право на всеки, роден на територията на една държава, да придобие гражданство или националност на тази държава (а именно автоматично и неограничено право на гражданство по месторождение) > **неограничено право по месторождение:** виж по-горе; > **ограничено право по месторождение:** ограничение на lex soli, чрез въвеждане на изискване поне един от родителите на детето да бъде гражданин или да има постоянно пребиваване във въпросната държава, при раждането на детето, или изискване, поне един от родителите да е имал пребиваване в страната за определен период от време.

правото на кръвта: (Latin: Jus sanguinis) е социална политика, чрез която гражданството не се определя от мястото на раждане, а ако имаш родител(и), които са граждани на държавата (а именно, детето придобива гражданството на родителите си). То е противопоставимо на jus soli (латински термин за “правото на земята”); > **lex sanguinis:** много държави предвиждат привилегии за имигранти, които имат етнически връзки с тези държави (т.нар. leges sanguinis).

практикуване на "екзорсизъм" след обвинения в "магьосничество": насилие над дете, свързано с религиозни вярвания; включва причиняване на физическо страдание или емоционално увреждане на дете чрез стигматизиране или лепване на етикет „зло“ или „вещица“; този тип насилие причинява огромно нещастие и страдание на детето

пребиване: многократно удряне на детето с ръце или предмети

пребиване с камъни: за да се накаже детето, се хвърлят камъни по него/нея (дори до смърт).

предполагано малтретиране: има очевидно доказателство, че детето е претърпяло или страда от насилие или пренебрегване.

предприети действия – без участието на съд: действие, предприето от службата, където операторът, който прави записа при идентифицирането на определен случай на насилие на дете работи без участието на съд или друг еквивалентен орган, включващо планиране на намеса, докато детето (предполагаема) жертва остава в семейството, спешно настаняване на детето, подкрепящо посредничество за настоящите настойници, настаняване на детето в убежище за майки/деца, процедури за защита от полицията при спешни случаи, служби за закрила на детето или социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила, насочване на детето към социални служби/ служби за закрила на детето

предприети действия – с участието на съд или еквивалентен орган: действие, предприето от службата, където операторът, който прави записа при идентифицирането на определен случай на насилие на дете работи със съд или с участието на друг еквивалентен орган, включително процедури за защита от полицията при спешни случаи, предприемане на съдебни мерки, препращане на детето към Служби за закрила на детето/социални служби, вземане на мерки за защита на жертвите по съдебен ред и/или за отнемане на родителски права, съдебно решение за извършител(и) да напусне дома или даване под съд на извършител(и), служби за закрила на детето или социални служби, предлагащи спешни мерки за закрила

предучилищно образование: обществена или частна институция, която едно дете обикновено посещава в периода от ранна детска възраст до 5 или 6 годишна възраст, преди да започне задължителното образование

пренебрегване на очни проблеми: отказ на лицето(а), което се грижи, да осигури на детето ранни очни прегледи, съгласно препоръките за предотвратяване на проблеми със зрението.

пренебрегване на стоматологични нужди: невъзможност на грижещия се да потърси и да предостави необходимото лечение, за да се осигури едно ниво на орално здраве, основа на адекватно функциониране и липса на болка и инфекции

пренебрегване, свързано с ваксиниране: детето не е ваксинирано, в съответствие със задължителните и препоръчителни ваксинации или поради пренебрегване или поради неспазване от лицето(а), полагащо(и) грижи: (съпротива да бъдат имунизирани децата срещу предотвратими болести; отношение срещу ваксини.

пренебрегване: в контекста на CAN-MDS пренебрегване (непреднамерено) в грижите за детето може да прерасне в някои случаи до преднамерен отказ (насилствено лишаване) за удовлетворяване на потребностите на детето – емоционални, физически, здравни и образователни; излагане на риск на детето; неадекватен надзор; отказ от родителски права и изоставяне; Бележка: въпреки качеството на грижата за детето, която може да варира от съмнителна до недостатъчна, дори най-неблагоприятна, в контекста на CAN-MDS всяка форма на пренебрегване трябва да бъде записана независимо от тежестта и потенциалната вреда за детето (предполагаема) жертва

пренебрегване: невъзможност да се извърши действие, за което има доброволно съгласие или е задължително по закон (включващо пренебрегване на грижите за някой); такова пренебрегване може да прерасне в съдебен процес, както и всяко небрежно или неправилно действие

препоръчително ваксиниране: ваксинирания, включени в национална имунизационна програма, за всички или за отделни групи, независимо дали са финансирани или не.

прилагане на ненужни инвазивни медицински процедури и непредписани вещества на дете: детето е подложено на медицинско насилие, когато то приема ненужна и вредна или потенциално вредна медицинска грижа по инициатива на грижещия се за детето, най-вероятно неговата майка; последствията могат да варират от малки до фатални (виж също Синдром на Munchausen by Proxy)

принуждаване на детето да стои в неудобно положение: каране на детето на стои, седи, клекне, коленичи и т.н. за дълъг период от време като средство за дисциплина.

проверка на девствеността: проверяване на химена на момичетата, за да се определи дали тя е девствена с предположението, че химена, може да бъде разкъсан само в резултат на полов акт.

продажба на дете за сексуални цели: форма на трафик на хора, определена като “набиране, транспортиране, прехвърляне и/или получаване” на дете с цел експлоатация.

професии, свързани с обучението: учители/възпитатели (предучилищна, детска градина, начално и основно образование, за деца със специални нужди), ръководители на училища

професии, свързани с правосъдието: съдии (напр. от районни или окръжни съдилища), инспектори в пробацията, прокурори, съдебномедицински професионалисти, адвокати и други специалисти, свързани с правосъдието (country specific)

професии, свързани с прилагането на закона: полицейски служители (обикновени инспектори и специализирани следователи, напр. криминалисти или разследващи престъпления срещу непълнолетни и т.н.)

професии, свързани със здравеопазването: лекари (общопрактикуващи и специализирани като гинеколози, педиатри, ортопеди и радиолози), акушерки, медицински сестри и зъболекари

професии, свързани със социалните услуги: социални работници, персонал, предоставящ грижи в институциите (напр. работещи в агенции срещу трафик на хора, служби за хора с увреждания, детски омбудсман и т.н.).

професионален лиценз/сертификат: официален документ, удостоверяващ, че лицето е придобило квалификации, за да изпълнява своите задачи.

процедури по неотложна полицейска закрила: (не включва съдебна или на еквивалентен орган защита): защита на място на детето (предполагаема) жертва, и/или други членове на семейството и на професионалистите, по време на процеса на интервенция, освобождаване от ограничителни мерки срещу (предполагаемия) извършител(и); назначаване на попечител/настойник, ако е необходимо, **(с участието на съд или друг еквивалентен орган):** предоставяне на информация от разпитите на детето (предполагаема) жертва, лицата, които се грижат за детето, друг(и) член(ове) на семейството, извършителя(ите) или други свидетели пред районния прокурор, заедно с доказателства за прокуратурата, на които да основе вероятна причина /обвинение/, за да бъде арестуван (предполагаемият(те) извършител(и)).

псевдо-анонимизиране: за идентификатор на дете (предполагаема) жертва се използва псевдоним [ID на детето], който е личен идентификатор, различен от нормално използвания личен идентификатор и генериран чрез псевдо-анонимизиране, типичен пример за анонимизиране/обезличаване е, че премахва асоциацията с данните на субекта и добавя асоциация между определен набор от характеристики, отнасящи се до данните за субекта и един или повече псевдоними. В контекста на CAN-MDS, псевдонимът няма никаква връзка с персоналният идентификатор, който обикновено се използва (името на детето) и не позволява достъпа до личния идентификатор от неоторизирани страни.

публични училища/институции: училища/институции, които пряко или косвено се администрат от образователен държавен орган; една институция се класифицира като публична, ако се управлява: 1) директно от държавен образователен орган или агенция или 2) или пряко от държавна агенция, или от ръководен орган, повечето от чийто членове са назначени или избрани.

P

работещи в системата на детското благосъстояние: това може да бъде социален работник, психолог, консултант, медицинска сестра, акушерка.

работещи в училище/детска градина/предучилище: това може да бъде учител или медицинска сестра, работещи в държавно или частно, начално или средно училище или детска градина, специализиран преподавател за деца със специални нужди, училищен наставник, както и друг персонал, като част от административния персонал и помощен персонал като охранители, шофьори, чистачи и кухненски работници.

разстройство на руминацията (Rumination disorder): е хранително разстройство, което се характеризира с регургитация на несмляна храна; за разлика от хранителните разстройства, които включват регулиране на теглото, това разстройство може да увреди малки деца, както и деца и възрастни с умствени увреждания; то е неволно, и не се използва за намаляване или контролиране на теглото; не е свързано с нарушено храносмилане, гадене, повръщане или чувства на отвращение или дискомфорт; вместо това, човекът използва кашлица, движения на езика или стомашни контракции, за да върне храната обратно в устната кухина.

разтърсване: насилствено движение на детето напред-назад или нагоре и надолу с къси, бързи движения (Виж също **синдром на раздрусаното на бебе**).

резидентни форми на грижа: отнася се до служба (с нестопанска цел в частна или обществена полза), която работи и се поддържа с цел предоставяне на грижи, временно или постоянно, по време на деня или през нощта, на деца под 18 годишна възраст, като се получава заплащане за грижата на децата.

реконструирано (наново създадено) семейство: семейство, което се състои от родител, доведен родител и дете или деца от предишни бракове.

рекреационна зона или зона за отдих или площадка: зони, където детето (предполагаема) жертва прекарва свободното си време, развлича се или играе, по времето, когато конкретния инцидент на малтретиране се е състоял.

рекреационна зона: отнася се до всяка зона за отдих, като например курорт.

ритане: нанасяне на удар с крак

родител, който не е попечител: няма отговорност за грижите и контрола над детето или за неговото здраве и благополучие

родител: биологичен родител или **попечител** или **осиновител** на дете (предполагаема) жертва; лице, носител на родителски права и задължения, който има законни права, привилегии и задължения.

роднина: може да бъде кръвен роднина или не кръвен роднина.

родственик по закон: личност, която е свързана с друга чрез брак, а не по рождение

рутинен скрининг: чрез прилагане на стандартна процедура в **конкретния контекст:** здравни услуги, социални услуги, правни услуги, образователни услуги, без предварително уведомяване за всяко дете от населението, въпреки очевидната вреда на малтретиране чрез скрининговия инструмент.

с провеждане на жизненоважни медицински грижи: с провеждане на медицинско лечение от дете в животозастрашаващо състояние; неспазване на рутинните прегледи, омаловажаване или отричане на болестта и здравните нужди на детето, на предписаните лекарства или лечения.

самонараняване: действия на насилие срещу себе си, включва, но не ограничава само до **хранителни разстройства, употреба и злоупотреба с наркотични вещества, бягство от дома, самонаранявания, мисли за самоубийство, и действителни самоубийства.** Бележка: според други източници, предприемане на рискови действия или поведения като злоупотреба с наркотици, употреба на тютюн или каране на мотори с висока скорост са комплексни поведения, някои от които са рискови фактори за насилие, насочено към себе си, те се определят като поведение, което е вероятно да бъде животозастрашаващо, но не се възприемат от лицето като поведение, да погуби или нарани себе си. Въпреки това, в контекста на CAN-MDS, всички тези поведения се считат за “самонараняващи действия”, които са форма на насилие срещу деца, както според Общия коментар на ООН № 13 (2011) “проблеми с психичното здраве (като тревожност и депресивни разстройства, халюцинации, проблеми с паметта и опити за самоубийство); и поведение, излагащо здравето на риск (например злоупотреба с наркотични вещества и ранно начало на сексуалния живот)” са всепризнати “краткосрочните и дългосрочните здравни последици от насилието над деца”.

самопричиняване на контузии: детето (предполагаема) жертва е съобщило или за него е съобщено, че е имало високо рисково или животозастрашаващо поведение, **опити за самоубийство** или осакатяване или рязане (**насилие към себе си:** действия, насочени към себе си, които умишлено водят до нараняване или възможност за нараняване; тези поведения имат вероятност да доведат до нараняване или смърт, като нараняването или смъртта обикновено се считат за неумишлени).

самоубийство: смърт причинена от самонараняване с намерение да умрат в резултат от действието. свободно време: отнася се за релаксация или дейности, извършвани в свободното време, когато човек не изпълнява никакви задължения като посещаване на училище

свърхзакрила: лицето, което се грижи за детето полага постоянна грижа по отношение на безопасността, което от своя страна води до липса на независимост у детето без това да прави ситуацията по-безопасна; вместо това, може да причини на детето ниско самочувствие, което да му донесе неуспехи в живота след това и невъзможност да достигне пълния си потенциал; примери: грижещият се за детето го предпазва от опити за нови дейности като откриване на удоволствието от катеренето и умерения риск от приключенски детски площадки; много спортни занимания са неodobрявани както и някои обществени дейности

сграбчване: да сграбчиш детето по насилствен начин

сезиране (направление) : действие по изпращане на някого при друго лице или място за съвет, лечение или помощ; в контекста на системата CAN-MDS, процесът на насочване или пренасочване на случая на дете, докладвано за инцидент за претърпяно малтретиране към подходяща агенция (служба или организация) за бъдеща оценка, лечение или защита; **Общият коментар на ООН № 13 (2011) за сезиране:** “лицето, получило сигнал, трябва да е получило ясни насоки и обучение относно времето и начина за отнасяне на въпроса до съответната агенция, отговорна за координиране на ответните мерки. След това въпросът може да се пренасочи междусекторно от обучени специалисти и администратори, когато се установи, че децата имат нужда от закрила (незабавна или дългосрочна) и специализирани услуги. Специалистите, които работят в системата за закрила на

детето, трябва да бъдат обучени в областта на междуведомственото сътрудничество и протоколите за съвместна работа. Процесът ще включва: а) основана на участие, мултидисциплинарна оценка на краткосрочните и дългосрочните нужди на детето, полагащите грижи лица и семейството, която оценка приканя към и придава надлежно значение на възгледите на детето и на полагащите грижи лица и семейството; б) споделяне на резултатите от оценката с детето, полагащите грижи лица и семейството; в) насочване на детето и семейството към комплексни услуги, които да удовлетворят техните нужди; и г) проследяване и оценка на адекватността на мярката за интервенция”.

сексуален тормоз: детето е подложено на тормоз, принуда или насилие от сексуален характер, искания за сексуални услуги, неподходящо обещание за награди в замяна на сексуални услуги или друга форма за вербален или физически тормоз от сексуален характер.

сексуална експлоатация при пътуване и туризъм: специфична форма на търговска експлоатация, включваща детски секс туризъм или други форми на транснационален секс, при които детето е включено в сексуални дейности, и са му осигурени основни нужди, като храна, подслон и достъп до образование; включват се и случаите, когато детето е отвлечено или случаите, при които транснационалното сексуално насилие на дете не е спряло или докладвано от членовете на семейството, поради ползите за тях, от нарушителя.

сексуално “примамване” чрез информационни и комуникационни технологии (ИКТ): онлайн - чрез мобилни телефони или интернет базирани приложения като чат, социални мрежи, форуми, онлайн сайтове за залагане или по друг начин контакт с детето, с цел ухажване или подлъгване за сексуални цели, по неподходящ или обиден начин, включително молби за снимане, качване на порнографски негови/нейни снимки, да извършва сексуални действия на живо пред камера, да гледа сексуални действия или дори да се срещне с непознат.

сексуално заробване: съвременна форма или модерно робство, което продължава да съществува и в наши дни.

сектори, свързани с насилие и пренебрегване на деца: социално подпомагане; здравеопазване и психическо здраве; образование; правосъдие; правоприлагане. **Бележка:** целта на системата CAN-MDS е да разшири източниците за събиране на данни по CAN случаите над и отвъд специфични сектори (например съдебни услуги или само социални или услуги за защита на детето). За тази цел всички агенции (организации или служби,) потенциално засегнати по някакъв начин и на някакъв етап в администрирането на CAN случай, могат да бъдат източници и при определени условия – ползватели на информацията от CAN-MDS. Приемливите “свързани” сектори (и следователно агенциите, работещи в тези сектори), описани по-горе са общи за държавите.

семеен състав: според вида семейство и, ако вида е различен от „настанено в институция” или „неизвестен”, идентичностите на хората (освен детето) живеещи в домакинството и брой хора от идентичност (членове на семейството)

Синдром на Munchausen Syndrome by Proxy: “индиректен синдром на Мюнхаузен” или “синдром на Мюнхаузен по пълномощие”. Описаният от английския хирург М. Asher през 1951 г. синдром на Мюнхаузен е разстройство, при което едно лице непрекъснато фабрикува симптоми на заболяване върху себе си

Синдром на разтърсеното бебе: сериозно мозъчно нараняване в резултат на насилствено разклащане на бебе или малко дете; известно също като травма на главата, синдром на детско сътресение.

система CAN-MDS: комплект от 18 елемента от данни, които се използват за събиране и докладване на данни за насилие и пренебрегване на деца; > минимум: общоприет базов набор от елементи за събиране на данни за CAN инциденти и докладване на национално и международно ниво; > стандарти: очакваното значение и приемливото представяне на данните, предназначени за употреба в контекста на CAN наблюдението като средство за стесняване на различните начини за обмен на информация между заинтересованите страни, позволяващи съвместни усилия за развитие и гарантиращи, че всички, които имат нужда да използват данните, могат ясно да разберат значението им, независимо от професионалния им опит и областта, в която работят; > споразумение CAN-MDS се очаква да стане зависим от национално споразумение за събиране и предоставяне на еднородни данни, свързани с CAN, без да пречи на агенциите и доставчиците на услуги да събират допълнителни данни, за да посрещнат своите собствени специфични нужди; събиране: събиране на еднородни данни на базата на Инструментариума CAN-MDS и следвайки споразумението на заинтересованите страни на национално ниво; > докладване: докладване на статистики за CAN на базата на данните, събрани чрез CAN-MDS на национално и международно ниво

скубане на коса: дърпане косата на дете с насилие, което може да причини подкожен кръвоизлив, подуване на кожата на главата (скалпа), загуба на коса под формата на плешиви места или петна, с или без нараняване.

служба: в контекста на CAN-MDS се счита всяка държавна, полу-държавна или частна организация или служба формирана в сроден сектор по отношение на административната процедура на случаи на насилие на деца

служби, свързани с CAN: всяка служба, която са занимава с един от следните сектори, които осигуряват Закрила на детето/Социални услуги; Психично-здравни услуги; Здравни грижи (първични, вторични и третични); Юридически услуги/служби; Услуги, свързани с прилагане на законодателството (полиция); Учебни заведения (предучилищни, начални и средни, държавни и частни); вече съществуващи Регистри /Механизми за наблюдение включващи случаи на CAN; Изследователски Организации/ Институции; Независима власт (като Омбудсмана за деца); и Официално признати неправителствени организации/ Обществени организации, които предлагат една или повече от гореспоменатите услуги.

служител на Омбудсмана: може да бъде адвокат, учен, работещ в областта на социалните науки, психолог, съветник, социален работник, медицинска сестра или друг здравен специалист, свещеник или калугерка (to be adapted per country)

служители на полицията или други правоохранителни служби: това може да бъде полицейски служител, специализиран полицейски следовател/дознател, специализиран служител за престъпления срещу малолетни или друг служител, работещ в правоохранителния сектор, който е държавен служител, отговорен за защитата, разследването, задържането или разкриването на лица,

заподозрени или осъдени на престъпления, включително назначен служител, който е преместен на надзорна или административна позиция; или работи като пробационен служител.

случайна идентификация на инцидент с малтретиране на дете: по време на контактуване с детето по друга причина, свързана с ежедневните дейности на оператора

социален тормоз: включва накърняване на нечия репутация или отношения, като оставяне нарочно някого навън; казване на другите деца да не бъдат приятели с някого; разпространяване на слухове за някого; поставяне в неудобно положение на някого на публично място.

социални услуги: различни обществени социални услуги, предоставяни от една **държава на национално ниво** [централни услуги, предоставяни от обществени организации, принадлежащи към централния публичен сектор] или **на местно ниво** [услуги, предоставяни от обществени организации, принадлежащи към местния публичен сектор, който е част от публичния сектор], в полза на своите граждани; тези действия и процедури обхващат основно благосъстоянието на лицата и обществото. Те могат да бъдат осигурени като гражданско право, или договорени, и се поддържат от правителствата и институциите или от частни субекти. Тези усилия обикновено са с цел да се подобри финансовото състояние на хората в нужда, но могат да подобрят и шансовете за тяхната заетост и много други аспекти от техния живот, включително тяхното психично здраве. В много държави, тази помощ се предоставя на жени (членове на семейството, роднини и членове на местната общност) и само теоретично е от правителствени източници; **>публични:** организации, предоставящи услуги на членовете на общността, чрез държавни служители.

спешни процедури за защита от страна на службите за закрила на детето или социалните служби: договорености за спешно осигуряване на подслон или за подходящи рехабилитационни услуги, включително превантивни услуги -ако е необходимо- за детето (предполагаема) жертва

спешно настаняване на детето: мерки за спешно подслоняване на дете (предполагаема) жертва, за което се предполага, че е малтретирано

спорт-атлетика: отнася се до места, където дейности, като спорт (напр. тичане, гребане, висок скок, хвърляне на копие, бокс) и други игри (напр. футбол, баскетбол) се провеждат.

средства на обществен транспорт: отнася се до всеки транспорт в контекста на системата на обществен транспорт в дадена област, обикновено включва автобуси, тролейбуси, трамваи, метро и влакове.

стреляне: да се удари, рани, нанесе вреда или дори убие дете с оръжие.

строг затвор: детето живее като затворник вкъщи, арестувано със сила

суицидни мисли: мислене, обмисляне или планиране на самоубийство. Суицидните мисли, са мисли за това, как човек ще се убие, които варират от подробен план до мимолетни размисли и не включват финалния акт на самоубийството. Повече хора, които са имали суицидни мисли, не са го извършвали. Някои са правили опити за самоубийство. Някои суицидни мисли могат да бъдат

планирани да се провалят или да бъдат разкрити, докато други са внимателно планирани да бъдат осъществени.

съд: състав от хора, ръководени от съдия, съдии или магистрати и действащ като трибунал в граждански и наказателни дела; може да бъде районен, окръжен, административен, апелативен, Върховен касационен и Върховен административен съд.

съдебна заповед насилникът да напусне дома или да се заведе дело срещу него: подготвяне на наказателен/граждански съдебен процес, подготовка на свидетели и обвинителен акт за делото

Т

телесно наказание/"дисциплина": включва, но не е ограничено до: удряне на шамар, зашлевяване, напляскване, щипане, дърпане на ухо/уши, дърпане на коса, удар с предмет, "пребиване", завръзване, заключване, оставяне на детето да лежи в собствените му екскременти, бутане, хвърляне, раздрусване, сграбчване, задушаване, стискане за врата, ритане, удряне по главата (с ръка или срещу стена), грубо дърпане на уши, грубо щипане, хапане, горене, попарване; Бележка: за действията изброени по-горе, имайте предвид, че може да са извършени от възрастен срещу дете (0- <18 години) и силата на удара във всеки случай не е възможно да бъде измерена

тероризиране: детето е подложено на заплахата или тормоз, който създава страх в него; тероризирането може да включва поставяне в опасна или хаотична ситуация на детето или на негови любими (като братя и сестри, домашен любимец или играчка), умишлено нараняване на домашен любимец или поставяне на нереалистични очаквания от детето със заплахата за посегателство, ако не се изпълнени.

тормоз: детето има сериозни, продължителни проблеми заради нежелано агресивно поведение (като: заплашване, разпространяване на слухове, физически или вербални атаки и изключване от група) от друго дете (или възрастен), което включва реален или възприет дисбаланс в силите –като употреба на физическа сила, достъп до срамна/смушаваща информация или популярност за контрол и нараняване на другите и се повтаря –случило се е повече от веднъж или има потенциал да се случи повече от веднъж; видове тормоз: словесен тормоз; социален тормоз, физически тормоз; тормозът се среща в училище, но също така и на места като детска площадка, обществен транспорт, на обществени места или в интернет (кибер тормоз)

транссексуален: отнася се до лице, чиято полова идентичност или проявление на пола, не съвпада с неговия/нейния пол.

трафик: транспортиране на дете през международни граници или в страната чрез измама, за принудителни сексуални дейности като проституция или сексуално заробване.

третични здравни услуги: високо специализирана медицинска грижа, обикновено в рамките на продължителен период, предписани от лекар, извършвана в център, който има персонал и

оборудване за специализирани изследвания и лечение и включва сложни процедури и лечение от медицински специалисти с най-съвременна техника .

трудова/икономическа експлоатация: детето е принудено да работи на платена работа преди да е навършило законовата възраст за започване на работа;

У

увреждане: е общ термин покриващ физическо увреждане [: проблем във функциите или структурата на тялото], ограничена активност [: трудност, срещана от индивида в изпълнението на задача или дейност], и ограничения в участието [проблеми на индивида при включването в житейски ситуации]; видовете увреждания включват физически увреждания в подвижността; зрителни увреждания; затруднения в комуникацията – говорни и езикови нарушения, глухота/трудно чуване; придобити мозъчни нарушения; изоставане в развитието/обучението; психически заболявания и други; така че това не е само здравен проблем, но и комплексен феномен, отразяващ взаимоотношението между функциите на човешкото тяло и функциите обществото, в което той/тя живее.

увулектомия: хирургична процедура, при която цялата или част от увулата се отстраняват, понякога и близките части като сливици.

удряне по главата: удряне по главата на детето с ръка или в стена

умишленото причиняване на увреждания: дете без увреждания е физическо осакатено, за да се гарантира, че то ще изкарва пари като просяк или чрез друга експлоатация на улицата или на друго място

унизителни условия на задържане: детето (в момента) живеещо в място за наказание е подложено на „ужасни“, „срамни“ и несъвместими с основните човешки права условия, като пренаселеност и липса на уединение и лично достойнство, например, когато отива на тоалетна

употреба на алкохол от страна на детето: на детето (предполагаема) жертва е разрешено без контрол да има неограничен достъп до алкохол, което му/ ѝ позволява да се напива редовно; за детето, независимо от количеството, употребата на алкохол може да бъде законово смятана за „насилие с алкохол“; > **алкохол:** етилов алкохол или етанол е опияняваща съставка, която е елемент от напитки като бира, вино, или ликьор

употреба/злоупотреба на/с наркотични вещества: детето (предполагаема) жертва използва наркотични вещества – и/или злоупотребява с наркотични вещества и/или алкохол, както по своя инициатива, така и принудено от друго лице.

услуги за хора с увреждания: услуги, предназначени да подобрят живота на хората с увреждане, тяхната кариера, и да им дадат възможност да участват в общността.

Ф

физически медицински преглед(и): могат да включва общ физически преглед, преглед на половите органи, лабораторно или рентгенографско изследване(ия) (и когато е необходимо, събиране на физическо доказателство за малтретирането).

физически тормоз: включва нараняване на човешкото тяло като удряне/ритане/щипане; плюене; спъване/бутане; взимане или счупване на вещите на някого; показване на безчестни или груби жестове с ръце.

Х

хапане: причиняване на силна болка или болезнен дискомфорт на дете чрез натискане на част от неговото тяло със зъби

хранително разстройство: сериозно, диагностицирано състояние, свързано с храненето, характеризиращо се с постоянно смущение в храненето или свързаните с храненето действия

хронична липса на внимание към детето: невъзможност от страна на грижещия се да задоволи базовите емоционални и/или физически нужди на детето, включващи сигурност, грижи и адекватно емоционално, когнитивно и физическо стимулиране.

Ч

членове на семейството: брой и идентичност на лицата, които живеят с детето >брой: колко лица, живеещи с детето имат конкретна идентичност > идентичност: връзка на членовете на семейството с детето (предполагаема) жертва; позволени стойности: родители, доведени родители, партньори на родители, братя и сестри, баба и дядо, други кръвни или по закон роднини, семейни приятели, други несвързани членове на домакинството

Ш

шамаросване: удряне на детето с отворена длан или обратната страна на ръката, често през лицето, но може и по ръцете или други части от тялото.

Щ

щипане: хващане или стискане на кожата на дете, между палеца и пръста, често по болезнен начин, като форма на телесно наказание с или без физическо нараняване.

Библиография

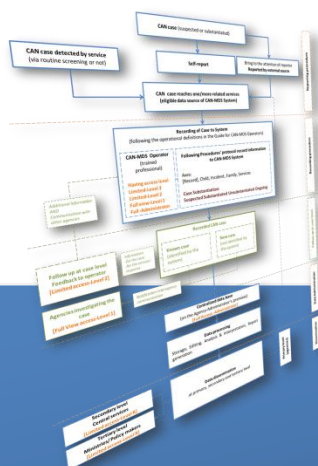
- AlEissa, M. A., Fluke, J. D., Gerbaka, B., Goldbeck, L., Gray, J., Hunter, N., Madrid, B., Van Puyenbroeck, B., Richards, I., Tonmyr, L. (2009). A commentary on national child maltreatment surveillance systems: Examples of progress. *Child Abuse & Neglect*, 33, 809–814.
- Australian Institute of Health and Welfare. (2013). National minimum data sets. Retrieved September 10, 2013 from <http://www.aihw.gov.au/national-minimum-data-sets/>
- Canadian Institute of Health Research, natural Sciences and Engineering research Council of Canada (2010). *Tri Council Policy Statement Ethical conduct for Research Involving Humans* (CIHR).
- ChildONEurope. (2009). *Guidelines on data collection and monitoring systems on child abuse..* Florence: Istituto degli Innocenti.
- Ferreira, M. & Kowal, P. (2006). A Minimum Data Set on ageing and older persons in sub-Saharan Africa. Process and outcome. *African Population Studies*, 21(1): 19–36.
- Goossen, W.T.F., Epping, P.J.M.M., Feuth, T., Dassen, T.W.N., Hasman, A., & van den Heuvel, W.J.A. (1998). A Comparison of Nursing Minimal Data Sets. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 5(2), 152–163.
- Graham, A., Powell, M., Taylor, N., Anderson, D. & Fitzgerald, R. (2013). *Ethical Research Involving Children*. Florence: UNICEF Office of Research - Innocenti.
- Grassi, C., Ceccacci, L., & D' Agostino, A.E. (2010). Gathering data on sexual violence against children. In Council of Europe, *Protecting children from sexual violence: A comprehensive approach*. Strasbourg: Council of Europe.
- Kowal, P. R., Wolfson, L. J., Dowd, J. E. (2000). Creating a Minimum Data Set on ageing in sub-Saharan Africa. *Southern African Journal of Gerontology*, 9(2): 18–23.
- Leeb, R.T., Paulozzi, L., Melanson, C., Simon, T., Arias, I. (2008). *Child Maltreatment Surveillance: Uniform Definitions for Public Health and Recommended Data Elements, Version 1.0*. Atlanta, GA: Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.
- Mc Cord, J. (1978). A thirty-year follow-up of treatment effects. *American Psychologist* 33 (3): 284–289
- Medina, S. P. Sell, K., Kavanagh, J., Curtis, C., Wood, J. N. (2012). Tracking Child Abuse and Neglect: The Role of Multiple Data Sources in Improving Child Safety. Philadelphia: PolicyLab, The Children's Hospital of Philadelphia.
- Miller, A.G. (1986). *The obedience experiments : A case study of controversy in social science*, New York: Westport, Praeger.
- Petrowsky, N. (2010). *Data collection and monitoring systems: A resource guide for child maltreatment data collection - Part I*. International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Office of Applied Studies [SAMHSA-OAS]. (2009). *Treatment Episode Data Set (TEDS): 1997–2007. National Admissions to Substance Abuse Treatment Services, DASIS Series: S-47, DHHS Publication No. (SMA) 09-4379*, Rockville: SAMHSA-OAS.
- United Nations General Assembly. (1989). *United Nations Convention on the Rights of the Child*. New York: United Nations.
- World Health Organization [WHO]. (2008). WHO human resources for health minimum data set. Geneva: WHO.
- Zolotor, A. J., Motsinger, B. M., Runyan, D. K., & Sanford, C. (2005). Building an effective child maltreatment surveillance system in North Carolina. *North Carolina Journal of Medicine*, 66(5), 360–363.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение1: Протокол за събиране на данни за системата за наблюдение CAN-MDS

[REC-RDAP-GBV-AG-2017/ 810508]

SAN-MDS РЪКОВОДСТВО ЗА ОПЕРАТОРИ
В. Станчева-Попкостадинова, М. Чолакова

КАТЕДРА „МЕДИКО-СОЦИАЛНИ НАУКИ“
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ, ЗДРАВНИ ГРИЖИ И СПОРТ“
ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
ул. „Иван Михайлов“ 66, 2700 Благоевград